Reo-Bankowned Properties

From Sanjose to Sacramento

Call Master of Winners in Multiple Offers

510-304-9292

JASSI GILL

Broker/Owner

GOLDEN STATE REALTY

Hardeep S.Rai Attorney-at-Law

ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

➡ਨੌਂਵੀਂ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ ➡ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਾਂ ➡ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸ ➡ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ➡ਫੈਮਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ➡ਲੇਬਰ ਦੇ ਕੇਸ ➡ਅਮੈਰਿਕਨ ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਕੇਸ

SAN FRANCISCO
TEL: 415.693.9131
FAX: 415.693.9135

rai@hsrai.com
www.hsrai.com

SAN JOSE
TEL: 408.280.1111
FAX: 408.280.1212

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ

Kuldip Singh Dhariwal
Attorney At Law
Tel: (510) 744-1280
Fax: (510) 744-4192

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ

3100 Mowry Ave. #303, Fremont, CA 94538
E-mail: kuldipdhariwal@yahoo.com

Tenth Year in Publication　ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ　Price 50¢

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 30, July 25, 2009　20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074　Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਸੌਣ ਮਹੀਨਾ, ਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੀਂਘਾਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਸਨ ਅੱਜ ਸਿਰਫ ਨਾਂ ਹੀ ਬਚੇ ਹਨ। ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਿਚ ਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੀ ਪੀਂਘ ਦਾ ਝੂਟਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼-ਫੋਟੋ ਲੌਂਗਮੈਨ ਸਟੂਡੀਓ

ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਨਸੀਹਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਆਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਊਰਜਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ, ਸਿੱਖਿਆ, ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਤਬਦੀਲੀ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁੜਗਾਓਂ 'ਚ ਮੌਸਮ ਤਬਦੀਲੀ 'ਤੇ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਲਕਾਇਦਾ, ਤਾਲਿਬਾਨ ਸਮੇਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲਾ ਅਤਿਵਾਦ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ

ਕਾਰ, ਘਰ, ਜੀਵਨ ਤੇ ਬਿਜਨਸ

ਵਾਜਬ ਭਾਅ 'ਤੇ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਭ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Truck Insurance
Liquor Store/Gas Stations
Workers Compensation

Manjit Gill
Prisident
CA Lic#OB23990

Civil Service Employees
CSE Insurance Group

Gill Financial & Insurance Services
510-415-2368
209-524-4008
www.gillfinancial.com

ਮਠਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

Raja SWEETS & INDIAN CUISINE
LUNCH BUFFET - DINNER - TAKE OUT - CATERING - BANQUETS

TOLL FREE 1-866-FOR RAJA

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਕੁਆਲਟੀ ਮਠਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

Wholesale and Retail

Raja Indian Cuisine & Bar
Ph: 510-264-9300
1275 W Winton Ave
Hayward, CA 94545

Ph: 510-489-9100
Fax:510-489-9111
31853 Alvrado Blvd
Union City, CA 94587

ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ।

Call Makhan Bains or Ravinder Singh for your next party
Or visit us: www.rajasweets.com

Law Offices Of Manpreet S. Gahra

*ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
*ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
*ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Manpreet S.Gahra
Attorney At Law

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave. #304, Berkeley
Ph. 510-841-4582
Fax: 510-217-6847

Sacramento Office
Call For Appointments
Ph. 916-924-1617
Email:manpreet@gahralaw.com

ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ

ਓਰੇਗਾਨ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਓਰੇਗਾਨ ਸਟੇਟ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪਗੜੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਕਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪਗੜੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਓਰੇਗਾਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਚਰਚਿਤ ਕਦਮ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਨਵੇਂ ਨਸਲੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਰੇਗਾਨ 'ਚ ਪਾਸ ਇਹ ਬਿਲ ਗਵਰਨਰ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਬਿੱਲ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਰੇਗਾਨ ਲਾਈਵ ਆਨਲਾਈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਪਾਸ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਣਗੇ। 'ਓਰੇਗਾਨ ਵਰਕਪਲੇਸ ਰਿਲੀਜਿਅਸ ਫਰੀਡਮ ਐਕਟ' ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਬਿਲ ਕੰਮਕਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਖੜੀਆਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕਨ ਲੀਗਲ ਡਿਫੈਂਸ ਐਂਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਫੰਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ, ਜੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਉਪਰ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗ ਸਣੇ 'ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਰਾਵੇ' ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਗ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਰਾਵਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

ਓਰੇਗਾਨ ਦੀ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਲ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਸਕੂਲ ਉਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਅਧਿਆਪਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਗੇ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਕੌਂਸਲ ਆਨ ਅਮਰੀਕਨ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਵੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਤਹਿਤ ਸਕਾਰਫ ਜਾਂ ਬੁਰਕੇ ਸਣੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।"

ਪੋਰਟਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਅਟਾਰਨੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਇਕਜੁਟ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਸ੍ਰੀ ਜੌਲੀ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਟੈਡ ਕੁਲੋਂਗੋਸਕੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦੇਣ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗਵਰਨਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਓਰੇਗਾਨ ਵਿਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਮ ਅਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਰਾਵਾ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ। 1980 ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਫੈਦ ਪੱਗ ਤੇ ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਓਰੇਗਾਨ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਸੀ।

ਉਧਰ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪਗੜੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਯੂਰਪੀਅਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਗੜੀ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਯੂਰਪੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 2004 ਵਿਚ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਕਾਰਨ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਗੜੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਮਗਰੋਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਪੀੜਤ ਬਣੇ ਸਨ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਗੜੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਵਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੀ ਬਚੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਦੇ ਵਕੀਲ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਗੜੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਸ ਸਰਕੋਜ਼ੀ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕੋਜ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ 'ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ 2004 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪਗੜੀ ਸਣੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਹਿਨਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਰੁਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ : ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਦੀ ਹਾਵਰਡ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ 8 ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ 39 ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੌਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦਲ ਦੀ ਵਿਡੀਉ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਿਹੜੀ ਜੂਨ 2008 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 8 ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਂਟੇਨੀਅਲ ਲੇਨ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਫਰੋਰੈਂਸ ਹੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਅਤਿ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਕਦਮ ਨੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਪੱਗ ਦਾ ਮਾਣ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਪਗੜੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਹੈਲਮਟ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਹੈਲਮਟ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਰੁਧ ਉਸ ਨੇ ਵੋਲਨਗੌਂਗ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਾਲ ਜੌਨਸਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੋਪੀ ਜਾਂ ਲੋਹਟੋਪ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਹੈਲਮਟ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਵੋਲਨਗੌਂਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 23 ਸਾਲ ਦੇ ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੂੰ ਕੇਰਾਵਿਲੇ ਵਿਖੇ 27 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੈਲਮਟ ਨਾ ਪਹਿਨਣ ਕਾਰਨ 56 ਡਾਲਰ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਪੱਗ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਜੇ ਮੈਂ ਹੈਲਮਟ ਪਹਿਨ ਲਵਾਂ।"

ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਛੋਟ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪਾਲ ਜੌਨਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 18 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਹੈਲਮਟ ਦੇ ਹੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਸੱਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।" ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਦੇ ਸੜਕ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੈਲਮਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਅਜੇ ਤਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਉਭਰ ਗਿਆ ਚੰਦਰਯਾਨ-1

ਬੈਂਗਲੁਰੂ: ਤਕਨੀਕੀ ਖਰਾਬੀ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਯਾਨ 'ਚੰਦਰਯਾਨ-1' ਨੂੰ ਪੁਲਾੜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਖਰਾਬੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯਾਨ ਫਿਲਹਾਲ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਰਾਬੀ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਾੜ ਖੋਜ ਸੰਗਠਨ (ਇਸਰੋ) ਨੇ ਲੰਘੀ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਚੰਦਰਮਾ ਅਭਿਆਨ ਦੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਚੰਦਰਯਾਨ-1 ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਉਪਕਰਣ ਸਟਾਰ ਸੈਂਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਅਭਿਆਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਯੋਗ ਖਟਾਈ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਇਸਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ. ਮਾਧਵਨ ਨਈਅਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਾੜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਜਾਇਰੋਸਕੋਪ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖਰਾਬੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਟਕਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੈਂਸਰ ਦੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਦਾ ਜੀਵਨਕਾਲ ਘੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਟਾਰ ਸੈਂਸਰ ਨੂੰ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਸੈਂਸਰ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਸਟੀਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਦਾ ਜੀਵਨਕਾਲ ਸਟਾਰ ਸੈਂਸਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਈਅਰ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਦਰਮਾ ਅਭਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਅਗਲਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਂਸਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਚੰਦਰਯਾਨ-2 ਅਭਿਆਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਗੈਸ ਅਤੇ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਸਪੋਕੇਨ (ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ) ਵਿਚ

ਹਾਈਵੇਅ ਲੋਕੇਸ਼ਨ

ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੇਲ 50,000

ਗੈਸ 40,000-50,000

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਰ ਵਾਸ਼, ਲਾਂਡਰੀ, ਤਿੰਨ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਪੀਜ਼ਾ ਸ਼ਾਪ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੱਖਰੀ

Deposit $ 50,000 + Inventory

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

509-998-6035

509-924-1077

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀਆਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਬਾਰੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਜਾਰੀ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਪੱਖੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰ/ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਬਰਾਬਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੋਟਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਹਫਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਜੂਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਦੇ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਵੋਟਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ।

ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਅਪਡੇਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਯਾਨਿ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿਰਫ ਨਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਸਾਂਝੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਬੰਦੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪੰਜੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਕੌਰ ਕਾਹਲੋਂ, ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਆਮ ਰਵਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਕੋਰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਵਾਕਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਬਾਰੇ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵੋਟਾਂ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਰੈਡ ਟੈਗ ਲਾਵਾਂਗੇ।' ਇਸ 'ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾਏ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁੜ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ 2008 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਟੈਗ ਖਿਸਕਾ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਾਗ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਅਪਡੇਟ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾ ਲੈਣ। ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜਾਂ ਨਵੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਿਸਟ ਉਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੋਰਟ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਲਈ ਰਾਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਦਾਮ ਵਿਚੋਂ ਰਸਦ ਚੋਰੀ

ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ: ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਦਾਮ (ਸਟੋਰ ਰੂਮ) ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜਿੰਦਾ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜ ਕੇ ਛੱਤ ਉਪਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਚੋਰੀ ਤੜਕੇ 5-6 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਕਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣ ਲਈ ਇਸ ਚੋਰੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੌਕਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਚਿਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਰਸਦ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਟਾ-ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਬਾਹਰ ਸਟੋਰਾਂ 'ਤੇ ਵੇਚਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਨੀਵੇਲ ਦੇ ਇੱਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਰੋਟੀਆਂ (ਚਪਾਤੀਆਂ) ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਬੇਸਣ ਮਠਿਆਈਆਂ (ਪਨੀਰ) ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਖੰਡਪਾਠ, ਸਹਿਜਪਾਠ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਕਰਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਰਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਾਮਾਨ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਹੈ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਐਤਵਾਰ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 2 ਵਜੇ ਕਮਿਊਨਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਲੋਨ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਫੈਕਸ ਕੀਤੀ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਰਸਦ ਗੁਦਾਮ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS
ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ
ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ
- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
- ਰੀਲੀਜਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
- ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼
- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39300 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

ਫਾਰਮਰਜ਼ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ

*Auto*Home*Life*Business
*Workers Comp.
Farmers offers more discounts than anybody else.
Call me today to insure that your assets are protected.

*ਆਟੋ *ਹੋਮ
*ਬਿਜਨਸ
*ਲਾਈਫ
*ਵਰਕਰਜ਼ ਕੌਂਪ.
ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰੇਟ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Kiran Hundal
(209)345-0183
khundal@farmersagent.com
CA insurance License # 0F96503

1900 Standiford Ave.
Modesto, Ca 95350

FARMERS INSURANCE GROUP
Symbol of Superior Service
FARMERS

ਟਰੱਕ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤੀ
Truck Insurance at very competitive rates.
ਅਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਰੇਟ ਦਿਵਾਵਾਂਗੇ ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਕਵਰੇਜ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ

ਪਾਲਿਸੀ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ) ਸਿਰਫ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਹੈ।

Real Estate and Home Loans
For buying or selling your home
Call Aman Hundal at: 209-918-6464

Selling Bank Owned/ Foreclosed homes in entire northern California- Bay Area, Tracy, Modesto, Stockton, Manteca, Lathrop, Tracy, Lodi, Ceres, Riverbank, Patterson, Turlock, Delhi, Livingston, Ripon.

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਓ
ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਟਰੇਸੀ, ਲੈਥਰੌਪ, ਮਾਡੈਸਟੋ, ਸੈਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਟਰਲਕ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ 1.20 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਖਾਸਾ ਘਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੈਂਕੜੇ ਘਰ ਵਿਕਾਊ ਹਨ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ 700 ਡਾਲਰ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਵੱਡਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ
Century 21 M&M and Associates

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਲਾਨੇ ਗਏ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੈਡਿਟ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਓ।

Aman Hundal
Broker Associate/ Realtor
MBA Marketing
License No. : 01839828
Century 21 M&M and Associates
605 Standiford Ave Ste D
Modesto, CA 95350
Cell: 209-918-6464, Fax: 209-552-7285
ahundal@c21mm.com

ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਪੱਤਾ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਚਕਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਚਰਚਾ

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵਿਚਕਾਰ ਚਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ.ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਸੂਤਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਤਰਦੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਸੀਟ ਲਈ ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਅਕਸ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਲਗਵਾਈ ਗਈ ਹੈ।"

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੀਟ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸ. ਫਹਿਤਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰਾ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਛਾਉਣੀ ਪਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਅਸਲ ਸ੍ਰੋਤ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਨੰਗੇ ਧੜ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਾਂਗਾਂ ਤੇ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।"

ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਖਬਰ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵਿਚਾਲੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਘੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਗਏ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੀਬ 10 ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪਹਿਲ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਫਹਿਤਜੰਗ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਇਹ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਰਚਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ-ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਰਮਿਆਨ ਬਦਲਾਖ਼ੋਰੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੱਟੜ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਪੱਤਾ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਦੋ ਵਾਰ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੋਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਬਾਜਵਾ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਦਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਚਰਚਾ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ

***ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂਗੇ ਹਾਲਾਤ-ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ**

-ਭਤੀਜ ਸਾਬ੍ਹ! ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਦੇ ਲਾਰਿਆਂ 'ਚ ਫਸੇ ਰਹੇ?

***ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਪਹੁੰਚੇ ਡੇਰਾ ਬੱਲਾਂ**

-ਦੇਖਣ ਗਏ ਹੋਣੇ ਐ ਬਈ ਬਾਦਲ ਸਾਬ੍ਹ ਦੇ ਵਿਤੋਂ ਬਾਹਰੇ ਵੇਲੇ ਪਾਪੜਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੋਟ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

***ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕੁਰਸੀ ਲਈ ਝੁਕਣਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗਾ-ਕਟਾਰੀਆ**

-ਜੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੀ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗਾ।

***ਮਾਉਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 2 ਸਾਲਾਂ 'ਚ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀ**

-ਬੱਸ! ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਤਬਾਹ ਕਰ'ਤੀ।

***ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਧ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਬਣੀ**

ਅਹੁਦਿਓਂ ਲੱਥੇ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦੈ ਬਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਕਰੀ ਰੱਖੋ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਬੰਦਾ ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੈ।

***ਕਲਗੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ-ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ**

-ਪਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣੇ ਸਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਐ।

***ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਚੱਲ ਵਸਿਆ 84 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਗਵਾਹ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ**

-ਇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਬੰਦੇ ਬਿਰਖ ਹੋ ਗਏ,
ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੁੱਕ ਗਏ।

***ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨਾਲ 115 ਬੰਦੇ ਮਰੇ**

-ਓਹਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ।

REAL ESTATE

Specialize in Bay Area

PARMINDER DEOL Call:925-980-1279

ਪਰਮਿੰਦਰ ਦਿਓਲ 925-980-1279

forhomes@yahoo.com

RESIDENTCIAL, BUSINESS AND COMMERCIAL PROPERTIES

ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ

ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਘਰ ਲੈਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸ਼ਤ ਕਿਰਾਏ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Best Time to Buy Bankowned, Foreclosure and Short Sale Properties

ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ:

209-996-1681

SBA Loan

HOME LOANS

Sacramento and Central Valley

JAG BHANGU Call: 916-759-1923

Attention Homes Buyer & Realtor

Get qualified for loan before looking for a house.

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ 8000 ਡਾਲਰ ਦੇ ਟੈਕਸ ਕਰੈਡਿਟ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ

ਮੈਂ ਜਿਸ ਲੋਨ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਘਰ ਲਈ ਲੋਨ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਸਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਲੋਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਮੇਰਾ 10,000 ਡਾਲਰ ਵੀ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰਾ ਲੋਨ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਝੱਟਪਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। -ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬੈਂਸ

ਜੈਗ ਭੰਗੂ

408-598-9605

916-759-1923

Purchase home with 3.5% Down FHA

ਘਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਬੇ-ਏਰੀਆ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ ਲਈ ਲੋਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

Direct Mortgage Lender Rates Are LOW Now

CA DRE Lic 01364174

DIRECT LENDERS AND MAJOR BANKS LOAN AVAILABLE

UNITED MORTGAGE & REALTY

Self Employed OK First Time Home Buyers OK
Loan Available For Bank Owned Properties

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕਾਹਲੋਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਹੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਇਕ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਇਕ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਫਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਜਸੀ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕੇਸ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ (1997 ਤੋਂ 2002) ਦੌਰਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਹੋਈ 909 ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਕਾਹਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦਿਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ 'ਚ ਕੀਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ 'ਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੱਥ ਬੜੇ ਹੀ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਤਤਕਾਲੀਨ ਉੱਪ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ਼ ਗਵਾਹ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਰ ਮੋਰੀ ਲੱਭੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਬਿਨਾਂ ਏਜੰਸੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਹਰਕਤ 'ਚ ਆਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੌਰਾਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਰਾਮ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ?

ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਕੱਤਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਤੇ ਦੋ ਉਪ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਬੋਧ ਅਗਰਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਇਕ ਫਾਈਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਈ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਮੰਗੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ।

Matrimonials

Wanted suitable match for Jatt Sikh girl 5'7"/26.5yrs, pursuing higher education in USA contact-509-771-9297 or e-mail: deep3250@gmail.com

Brother invites correspondence for Punjabi Hindu, 32, 5'11", well settled, down to earth, small educated family. Caste no bar. Issueless divorcee can also contact. Repond to 414-803-7420 or unitedlending@gmail.com

Executive Khatri Sikh parents want a suitable match for a beautiful 27 year old Canadian born daughter, UBC graduate LLB honors from UK. Please call 604-261-9555 or e-mail: dalipmehta@hotmail.com

Looking for a amritdhari or willing to be amritdhari girl far a amritdhari Chadda Sikh, 24, 5'11", pursuing PGDCA in computers. Highly respected and well established gursikh family from Patiala with a lot of city property. Contact: 702-236-5472

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਭੇਜਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਕੀਮਾਂ 'ਚ ਬਣਦਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਪਾਉਣ ਕਰਕੇ ਅੱਧੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਗਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਫੰਡ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2008-09 ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 122622.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ 119491.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਰਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2009-10 ਦੌਰਾਨ 23532.77 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ 6718.28 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਰਤੀ ਗਈ।

ਸਾਲ 2008-09 ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰਾਮੀਣ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ 24344.00 ਲੱਖ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਿਚੋਂ 26901.00 ਲੱਖ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਬ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ 19969.00 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ 26132 ਲੱਖ ਵਰਤੇ ਗਏ, ਨਰੇਗਾ ਤਹਿਤ 7316.00 ਲੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਤੇ 7178 ਲੱਖ ਵਰਤੇ ਗਏ, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਵਿਆਉਣ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ 15947.00 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ 15190.00 ਲੱਖ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ, ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ 16025.00 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ 15253.00 ਲੱਖ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਲਈ 5736.00 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਈ 6925.00 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ 6673.00 ਲੱਖ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚੋਂ 5665.00 ਲੱਖ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਵਿਚੋਂ 4640.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ। ਸਾਲ 2009-10 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਕੁਲ 23532.77 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 6718.28 ਲੱਖ ਹੀ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 7219.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਵਿਚੋਂ 5547.00 ਲੱਖ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ, ਸਰਬ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਲਈ 9466.00 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ 657.00 ਲੱਖ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ। ਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ 1173.40 ਲੱਖ ਵਿਚੋਂ 124.28 ਲੱਖ ਖ਼ਰਚੇ ਗਏ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਵਿਆਉਣ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ 2774.37 ਲੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਖ਼ਰਚ ਹੋਇਆ। ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਈ 2900.00 ਲੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਖ਼ਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਣੇ ਖੂਹੀ 'ਚ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਹਲਾਕ

ਸਮਰਾਲਾ : ਇਥੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਲਲੌੜੀ ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 11 ਵਜੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਣੇ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਦੋ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰੂਪੀ (22) ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਚੱਕ ਮਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਲਕ ਰਾਮ (23) ਪੁੱਤਰ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਾਸੀ ਚੱਕ ਮਾਫੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਪਵਨ ਸਿੰਘ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਚੱਕ ਮਾਫੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਲੰਘੀ 20 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਇਹ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਬਗਲੀ ਕਲਾਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਮਾਫੀ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡ ਲਲੌੜੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਇਕ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖੂਹੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ।

Punjab Times

Established in 2000
10th Year of Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

California Bureau:
Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664
Honorary Directors
Community Relations:
Pritam S. Grewal
408-406-0703
Kuljeet Singh
510-284-9580

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Missisipi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, Kansas, Minnesota

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਕੂਟਨੀਤਕ ਯੁੱਧ ਲਈ ਖਿੱਦੋ ਬਣਿਆ ਕਾਸਬ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਸ਼ਰਮ ਅਲ ਸ਼ੇਖ' ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਚੰਗੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗਲਬਾਤ ਤੋਂ ਇਕ ਦਮ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਗੇ ਝੁਕ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਧੀਨ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਬਾਅ ਦੀ ਕਥਿਤ ਕਰਮਦਾਤੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਹਾਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜੇ ਗਏ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਸਬ ਨੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਬੂਲ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ! ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਸਬ ਵਲੋਂ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਸਿਰਾ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਸਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਮੰਨ ਮਨੌਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲ ਰਹੀ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਸਬ ਗਰੀਬ, ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂਟਨੀਤਕ ਖੂੰਡੀਆਂ ਲਈ ਖਿੱਦੋ ਬਣ ਗਿਆ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੇ ਲੰਘੀ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕੋ-ਇਕ ਜਿਊਂਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਜ਼ਮਲ ਆਮਿਰ ਕਾਸਬ ਨੇ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਸਬ ਨੇ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. ਮੁਖੀ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਤੇ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਵਿਜੇ ਸਾਲਸਕਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੂਲੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਐਮ.ਐਲ. ਤਹਿਲਿਆਨੀ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਾਸਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜ਼ਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਤੱਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਕਾਸਬ ਨੇ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਬੂਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਸਬ ਨੇ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਛਤਰਪਤੀ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਟਰਮੀਨਲ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਾਮਾ ਹਸਪਤਾਲ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਸਬ ਤੇ 85 ਹੋਰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਯੁੱਧ ਛੇੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਸਬ 'ਤੇ ਲਗਾਏ 86 ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕਤਲ, ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਲੰਘੀ 8 ਮਈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਕਾਸਬ ਨੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕਾਸਬ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ 'ਚ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਾਸਬ ਵਲੋਂ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਉਜਵਲ ਨਿਕਮ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਸਬ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਸਬ ਨੂੰ ਟੋਕਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਕਾਸਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਬੂਲਦਾ ਹਾਂ।' ਸ੍ਰੀ ਨਿਕਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 134 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਸਬ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਸਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਏ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਨੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਸਬ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ 'ਦਬਾਅ ਹੇਠ' ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਾਸਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ

ਕਾਸਬ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੋਣਾ ਇਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਾਸਬ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਸਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ-ਅੱਬੂ ਆਜ਼ਮ, ਅੱਬੂ ਜਿੰਦਲ, ਅੱਬੂ ਕਫਾ ਤੇ ਲੱਖਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲਏ। ਕਾਸਬ ਨੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਣਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਅੱਬੂ ਜਿੰਦਲ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਸਬ ਸਮਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਖਾਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹਿਲੇਰੀ ਨੇ ਨਸੀਹਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ

ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨੂੰ ਨਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਕਾਸੀ ਘਟਾਉਣ। ਭਾਵੇਂ ਚੌਗਿਰਦੇ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਜੈ ਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਬੀਬੀ ਕਲਿੰਟਨ ਦੀ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦੀ ਕਮੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਦਤ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਸਮੇਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਥੋਂ ਦੇ ਤਾਜ ਹੋਟਲ 'ਚ ਠਹਿਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਤਾਜ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਸੇਂਟ ਜੇਵੀਅਰ'ਜ਼ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਾ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹਿੰਮਾਂ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਆਈ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਰਾਬਰੀ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਦੁਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਭਿਨੇਤਾ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਲਪਨਾਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਘੋਟਾ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਘੱਟ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਕਸਤ ਦੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ

ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਕੋਈ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਖ਼ੁਦ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਾਇੰਸ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਵਧਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾ ਖਤਰਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੈ, ਓਨਾ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਈ ਸੰਤੁਲਨ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਾਸਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ-ਪਾਕਿ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਫੜੇ ਗਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਜਮਲ ਆਮਿਰ ਕਾਸਬ ਵਲੋਂ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਅਹਿਮਦ ਮੁਖਤਾਰ ਨੇ ਲੰਘੀ 20 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਸਬ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਕਾਸਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ

ਜੰਮੂ : ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਲੰਘੀ 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 15 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਬਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਲਗੀਧਰ ਰਿਆੜੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ 15ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚਿੱਠੀਸਿੰਘਪੁਰਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ, ਰਿਆਸਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਜਾਂ ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਜਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਇਕ ਨਿਡਰ ਆਗੂ ਸਨ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡੇਰਾਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ।

ਮਗਰੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹੁਰੀਅਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਚ 2000 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੌਰੇ ਵੇਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ 36 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

10 ਸਾਲ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਗਲ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਸਕਰਣ ਸਿੰਘ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਤਰਸਯੋਗ

ਸੁਨਾਮ : 'ਸ਼ਹੀਦੋਂ ਕੀ ਚਿਤਾਓਂ ਪਰ ਲਗੇਂਗੇ ਹਰ ਬਰਸ ਮੇਲੇ, ਵਤਨ ਪੇ ਮਿਟਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ ਬਾਕੀ ਯਹੀ ਨਿਸ਼ਾਂ ਹੋਗਾ।' ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਫੀ ਪੀੜਤ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਨਾਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਰਸਯੋਗ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿਜ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਜਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 26 ਸਤੰਬਰ, 1899 ਵਿਚ ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੋਏ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਐਡਵਾਇਰ ਨੂੰ 13 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਜੁਲਾਈ, 1940 ਨੂੰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਵੀਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਕੋਲ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਓਲੰਪਿਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ 26 ਦਸੰਬਰ, 1974 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਜਾਂ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਇਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਹੈ।

ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਸੜਕ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸੁਧਾਰੀ ਜਾਵੇ। 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਅੰਗ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦੇ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗ ਦਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਗ ਦਾਨੀ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਗ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਅੰਗ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲਾ ਵੀ ਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਾਨੀ ਨੂੰ ਅੰਗ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ (ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਗ ਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ, ਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਗ ਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਕੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਸਪਤਾਲ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰੇਗੀ। ਅੰਗ ਲੈਣ ਅਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜ਼ਿਲਾ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਰਾਜ ਅੰਗ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੈਡੀਕਲ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਮੈਡੀਸਨ ਵਿਭਾਗ ਮੁਖੀ, ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰੇਮ ਲਤਾ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਕੱਤਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਇਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ।

ਜ਼ਿਲਾ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਬੰਧਤ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ (ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ.) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਇਆਨੰਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੱਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੱਤ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਛੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾਨੀ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Real Estate and Loans Under One Roof

Call: Sam Chahal Tel: 916-612-5773

Multi-Million Dollars Producer-2007-08

Reo-Bankowned Properties

Serving from Bay Area to Sacramento

For Buying and Selling Residential, Commercial property and for Loans in Sacramento area

Sam (Sohanpreet)Chahal
CA Lic. 01504071
Realtor/Notary Public
e-mail:sam@jassigill.com

We Help You Buy/Sell Business & Homes

Short Sale Specialist

*ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ 'ਚ ਹੈ ਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਸੇਲ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ Short Sale 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ 6-8 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

*Foreclosure ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ Short Sale 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਕਰੈਡਿਟ ਵੀ ਘੱਟ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਨ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ Short Sale 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Call Master of Winners in Multiple Offers

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਟੈਕਸ ਕਰੈਡਿਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Golden State Realty

Sacramento Office: 8695 Territorial Way, Elk Grove CA 95624
Tel: 916-612-5773 Fax: 916-689-5707

ਬਾਲ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੱਖ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ

–ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਖੂਨੀ ਹਨ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵੀ ਖੂਨੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਹਾਕੀ ਦੇ ਉਭਰਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਾਦਸੇ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਇਕ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਉਪਰ ਗੋਲਫ਼ ਦੀ ਬਾਲ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੱਖ ਤਕਰੀਬਨ ਭੰਨ ਹੀ ਸੁੱਟੀ ਹੈ।

ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਜਾ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਲ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਫੁੱਟ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਤਾਂ ਗੋਲਕੀਪਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਲਕੀਪਿੰਗ ਕੋਚ ਰੋਮੀਓ ਜੇਮਸ ਨਾਲ ਪੂਨੇ ਦੇ ਬਾਲੇਵਡੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਗੋਲਫ ਦੀ ਬਾਲ ਹਾਕੀ ਦੀ ਬਾਲ ਨਾਲੋਂ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਫੁਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੋਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲਕੀਪਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈਲਮਟ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜ਼ਾਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਹੈਲਮਟ ਤੋਂ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਖਿਡਾਰੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਅੱਖ ਪੱਖੋਂ ਅਪੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਲਜੀਤ ਨਾਲ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਲੰਘੀ 17 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ। ਮੁੱਢਲੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ 'ਏਮਜ਼', ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ, "ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਖ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਖਮ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਸ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।" ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਬਲਜੀਤ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨੀਆ, ਲੈਂਜ਼ ਅਤੇ ਰੇਟੀਨਾ ਤਿੰਨੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਰੈਟੀਨਾ ਦੀ ਡਿਟੈਚਮੈਂਟ ਦਾ ਵੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੰਘੇ ਸੋਮਵਾਰ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਗੋਲਕੀਪਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਸਪਤਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਉੱਚ ਪਾਏ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਭੇਜਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰੇਗੀ। ਏਮਜ਼ ਵਿਖੇ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਆਈ ਕੇਅਰ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਜੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਡਾਕਟਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹਾਕੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਲਗਣੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖਿਡਾਰੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਖਿਡਾਰੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਭਰਦਾ ਡਰੈਗ ਫਲਿਕਰ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਵੀ 2003 ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਤਾਂ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕੈਰੀਅਰ ਤਕਰੀਬਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਗਰਾਜ ਦੀ ਪੈੜ ਵਿਚ ਪੈੜ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਡਰੈਗ ਫਲਿਕਰ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ 2006 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਹੌਲਦਾਰ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਚੋਂ ਅਚਾਨਕ ਚਲੀ ਗੋਲੀ ਕਾਰਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਉਹ 2007 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਐਲਡਰਿਨ ਡਿਸੂਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ 2005 ਦੀ ਪੀ.ਐਚ.ਐਲ. ਦੌਰਾਨ ਪੇਟ ਵਿਚ ਬਾਲ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਉਹ ਖੇਡ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਬੰਧੀ ਆਖਰੀ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਬੈਂਡ ਨਾਲ ਬੱਧਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਔਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਪਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੁਸਕਾਨ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਖੇਡ ਦੌਰਾਨ ਅੱਖ ਦੀ ਸੱਟ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਬਾ ਕਰੀਮ ਅਤੇ ਯੁਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯੁਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਵਾਬ ਪਟੌਦੀ ਅਲੀ ਖਾਨ ਇਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੋਚ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਰਜੁਨ ਐਵਾਰਡ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਹਾਕੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜੀ ਤੋੜ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਕੋਚ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ (ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਪੋਰਟਸ ਹਰਿਆਣਾ) ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਖਿਆਰਤੀ ਤੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਚੈਲੇਂਜ ਕੱਪ ਦੀ ਜੇਤੂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਹਾਕੀ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨਾ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਰਜੁਨਾ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਹਾਕੀ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਦਿਵਸ 29 ਅਗਸਤ (ਹਾਕੀ ਦੇ ਜਾਦੂਗਰ ਧਿਆਨਚੰਦ) ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ

ਤਰਨਤਾਰਨ : ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸਥਾਪਤ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਸਿੱਖੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ 'ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਅਕੈਡਮੀ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਥੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਕੈਡਮੀ ਦੂਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਅ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਲਵੰਤ ਕਪੂਰ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚੋਂ ਵੀ ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਅਕੈਡਮੀ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਟੀਮ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਰਹੀ ਅਤੇ ਗੁਮਲਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 3-1 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਐਮ.ਐਸ. ਗਿੱਲ

ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਬਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਚੌਥੇ ਬੋਪਾਰਾਏ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਕੀ ਅਕੈਡਮੀ, ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 2-0 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਨਾਮਵਰ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੇਂਡੂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ, ਧਰਮ, ਖੇਡਾਂ, ਖੋਜ, ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਆਦਿ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮਾਹੌਲ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਸਿੱਖੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਜੂਨ 2006 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਇਹ ਅਕੈਡਮੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਭੋਜਨ, ਦੁੱਧ, ਫਲ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਜਾਣ ਲਈ ਬੱਸ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ 2006-07 ਵਿਚ ਜਦੋਂ 17 ਖਿਡਾਰੀ ਚੁਣੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਅਕੈਡਮੀ ਕੋਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 35 ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਕੀਲ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਖੁਲਾਇਆ

ਫਰੀਮਾਂਟ: ਅਟਾਰਨੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ 11 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਖੁਲਵਾਇਆ ਹੈ। ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੂਨ 1998 ਵਿਚ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 9ਵੀਂ ਸਰਕਟ ਨੇ ਵੀ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਉਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਟੇਟਸ ਬਦਲਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹੁਕਮ ਲੱਗ ਚੁਕੇ ਹਨ ਉਹ ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਭਾਰਤ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ। ਤਦ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸਨੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਖੁਲਵਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 1998 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਨਾਹ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦਾ ਵਰਕਰ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਉਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜੀ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਪਾਸ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬੀ ਆਈ ਏ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜੋ 21 ਜੁਲਾਈ 2004 ਨੂੰ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ। 9ਵੀਂ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ 25 ਅਕਤੂਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਏ। 2006 ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸਟੇਟਸ ਬਦਲੀ ਲਈ ਅਰਜੀ ਦਿਤੀ ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲ ਕੋਲ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਕਿ 1998 ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕੇਸ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਅਰਜੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਜੂਨ 2, 2009 ਨੂੰ ਬੀ ਆਈ ਏ ਨੇ ਕੇਸ ਮੁੜ ਤੋਂ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ

ਮਾਛੀਵਾੜਾ : ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 20 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਹੋ ਰਹੀ ਵਰਲਡ ਯੂਥ ਐਂਡ ਸਟੂਡੈਂਟ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਬਲਾਈਂਡ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖਿਡਾਰਨ ਸੋਨਪਰੀ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤੇ ਇਕ ਕਾਂਸੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 32 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਹ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ।

ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਪੰਜ ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ 17 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਹੋਣਹਾਰ ਖਿਡਾਰਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਸੋਨਪਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖਿਡਾਰਨ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਡਰ 18 ਟੀਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 20 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਵਰਲਡ ਯੂਥ ਐਂਡ ਸਟੂਡੈਂਟ ਗੇਮ ਫਾਰ ਬਲਾਈਂਡ ਲਈ 03 ਕੈਟਾਗਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸੀ।

ਏਸ਼ੀਆਈ ਜੂਨੀਅਰ ਕੁਸ਼ਤੀ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 14 ਤਮਗੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਰਤੀ ਜੂਨੀਅਰ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਨੀਲਾ ਵਿਚ 7 ਤੋਂ 12 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਹੋਈ ਜੂਨੀਅਰ ਏਸ਼ਿਆਈ ਤਮਗਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 14 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿੱਤੇ ਤਿੰਨ ਤਮਗੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਹੁਲ ਆਵਰੇ (55 ਕਿੱਲੋ), ਸੁਰਿੰਦਰ (50 ਕਿੱਲੋ) ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (120 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ (60 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਗਰੀਕੋ ਰੋਮਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਸੋਨ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ। ਰਾਹੁਲ ਮਾਨ (60 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨੋਜ (55 ਕਿੱਲੋ), ਮਨਜੀਤ (50 ਕਿੱਲੋ), ਰੁਪਿੰਦਰ (96 ਕਿੱਲੋ) ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ (120 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ।

ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ (67 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਰਗੀ ਯਾਦਵ (55 ਕਿੱਲੋ), ਅਨਮੋਲ (72 ਕਿੱਲੋ), ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਲਿਕ (50 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤੇ ਅੰਜੂ ਚੌਧਰੀ (51 ਕਿੱਲੋ) ਨੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ।

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com

ਰਵਿਦਾਸੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ 'ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ : ਇਥੋਂ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ, ਆਦਿ-ਦੁਆਰਾ, ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ 'ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨਾਕਰ ਟਰੱਸਟ (ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਇਥੇ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਆਮੀ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਂ, ਨੇਹਕਲੰਕ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ, ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਿਲਾਫਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿੰਡ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁਆਮੀ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਤਪ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪੁੱਜੇ, ਸਮੂਹ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਦਾਸ, ਰਾਮਦਾਸ ਕੌਂਡਲਾ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਬਤਨੀ ਦੇਵੀ ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਕਰਮ ਚੰਦ, ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ ਬੀਣੇਵਾਲ, ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਨਸਰਾਲਾ, ਮਨਿੰਦਰ ਦਾਸ, ਸੋਹਣ ਲਾਲ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਦਾਸ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਾਈਚਾਰਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਰਤਨਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 700 ਤੋਂ ਵਧ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ 'ਬਾਣੀ' ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ 1430 ਪੰਨੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜ, ਤਿਥ-ਤਿਉਹਾਰ, ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ ਆਦਿ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ।

ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨਾਕਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1983 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਨੋਰਮਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਅਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ 500 ਕਾਪੀਆਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਲੇ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੰਢੀ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਸਤਨੌਰ, ਬਡੇਸਰੋਂ, ਨਾਰਾ, ਡਾਡਾ, ਮਹਿਲਾਂਵਾਲੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਰਵਿਦਾਸ ਮੰਦਰਾਂ ਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮੰਗ ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀਆਂ 2000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੀਆ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਭ ਧਰਮਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ ਤੇ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਬਨਾਉਣ ਤੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਛਾਣ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦਾ ਆਲਮ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਆਦਿ ਵੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਦਿ ਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਅਜੂਬਾ ਬਨਾਉਣ ਹਿੱਤ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਨ ਦੇਣ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਬਹਾਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਲੰਘੀ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਪੰਥਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਬਉਚਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਖਿਮਾ ਜਾਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿਹੋੜਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਹੋੜੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੁਆਫ਼ੀਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿਹੋੜੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

19 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਹੈ ਬਿਆਸ

ਰਈਆ : ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆਂ 17 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਜੀਠਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮਾਨ 19 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਥਾਣਾ ਬਿਆਸ ਦੀ ਬੇਸਮੈਂਟ ਦੇ ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਾੜੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਇਕ ਚਿੰਗਾਰੀ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਾਲੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਪੱਥਰ ਅੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1992 ਤੋਂ 1996 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫੌਜ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਹੁਣ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸੀ.ਓ. (ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ) ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਹਾਦਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਫਿਰ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ।

1996 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸਫੋਟਕ ਹਟਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ। ਥਾਣਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੇਗੀ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਵਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਚਲਦੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਮਾਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਜਮ੍ਹਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣਾ ਪੱਟੀ ਨਵੀਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਖੇਡਣ ਲੱਗੇ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਲਖਾਨੇ ਦੀ ਚਾਰਦਿਵਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਖੰਡਰ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿਆ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਪੱਟੀ ਲਈ ਕਦੀ ਵੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਤੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ

ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ: ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਸੌਣ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇਵੇਂ ਸਾਲ ਤੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਥੇ ਪਹਿਲੀ, 2, 8 ਅਤੇ 9 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਾਨੀਟਰ ਸਟਰੀਟ ਅਤੇ ਪੱਚੀਕੋ ਰੋਡ ਉਤੇ ਫੇਅਰਵਿਊ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਮਾਈਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀਂ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੱਕ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣਗੀਆਂ। ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ 661-835-8660, 661-397-7432 ਅਤੇ 661-654-8560 ਜਾਂ ਓਮਨੀ ਸਟੂਡੀਓ ਫੋਨ661-835-8230 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

MRP TRAVEL
Lowest International and Domestic Fares
FLY ANY AIRLINE OF YOUR CHOICE
Providing the lowest Airfare, Cruise and Travel Packages to Asia, Africa, Europe, the Middle East and North America
408-929-8005
E-mail:jkulwant@sbcglobal.net
2123 Port Way, San Jose, CA 95133
CST: 2097308-40

Asiana Airlines THAI KOREAN AIR malaysia SINGAPORE AIRLINES Emirates
We Also Offer Notary Service

B & Sons Travel
➢All Airlines ➢International and Domestic
➢Wholesale Fares Around the World
We Will Beat or Match any Fare !
Office Hours
Mon-Fri:
9am -6pm
Saturday
9am-5pm

CST. REG. # 2092042-40
President : Avtar Singh
Tel:707-703-1451, Cell:707-688-6094
Fax : (707) 427-6573, Email:bsonstravel@yahoo.com
1652 West Texas St. Suite 205, Fairfield, CA 94533
We Also Have Special Vacation Packages
Contact any time from anywhere

NCP College of Nursing
Educate | Grow | Succeed
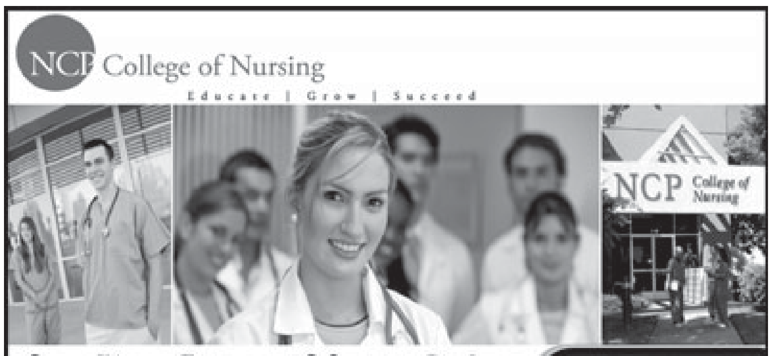

Start Your Career in Nursing Today!
12- Month Vocational Nursing (LVN) Program
21-Day Nursing Assistant (CNA) Program
Choose which one is right for you...Your career is a call away.
CALL TODAY!
• (LVN) Vocational Nursing Program (Full-time & Part-time classes)
• Required General Science Courses for the LVN Program
• CNA Nursing Assistant Training*
• CNA Acute Care Training*
• NCLEX-PN Test Preparation Workshop
• IV Therapy & Blood Withdrawal Certification Course *
• CPR *
*Offered by Nursing Care Providers, Inc.
For SSF Campus: 257 Longford Drive, Rm#5 South San Francisco, CA 94080 1-800-339-5145
Hayward Campus 21615 Hesperian Blvd. Suite A, Hayward, CA 94541 1-800-611-4054
100% Pass Rate SSF Campus 5 Consecutive Quarters January 2008 – March 2009
Job Placement
Affordable Payment Plans as Low as $10/month On approved credit
www.ncpcollegeofnursing.com
NCP College of Nursing Vocational Nursing Program is accredited and approved by the California Board of Vocational Nursing and Psychiatric Technician. The Nursing Assistant Training Program is approved by the Department of Public Health. NCP College of Nursing is approved under Title 38, United States Code, to train veterans and their eligible dependents. NCP College of Nursing is also approved by the State of California as an Eligible Traing Provider through the Workforce Investment Act.

FARMERS INSURANCE GROUP Symbol of Superior Service
FARMERS®
ਆਟੋ, ਘਰ, ਬਿਜਨਸ, ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਸਹੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਹੀ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਵਰੇਜ ਲਓ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਜਾਓ
*Auto *Home *Life *Umbrella
*Business Work Comp.
Duabba Insurance Agency
2450 Peralta Blvd Suite 120, Fremont CA 94536
Phone: 510-797-7989 Fax: 510-794-7398
visit us@ farmers.com

Gurcharan Singh Mann
Insurance Agent
License # 0C 70672
ਪਾਲਿਸੀ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ) ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ।

ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਕੋ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 45 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਿੱਸਲ

ਸ਼ੇਰਪੁਰ : ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਫਸਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਨਸ ਦੇ ਭਾਅ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਿਰਫ ਹਜ਼ਾਰ ਕੁ ਵੋਟ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ 45 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 39 ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ 6 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 13 ਮਈ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਦਮੀ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਦਕਾ ਅਜਿਹੇ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਤੱਥ ਉਜਾਗਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਲੱਖਣ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆ ਪਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਨਿਭਾਉਣੋ ਅਸਮਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

ਅਫਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਸਲਤਾਨਪੁਰ ਦੇ ਲਗਭਗ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੋਟ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਗਭਗ 1 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੱਖੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 5-7 ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਹੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਧੰਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਦਰਜਨ ਨੌਜਵਾਨ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਪੱਖੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਸਕੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ (18) ਕੋਲ 3 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ।

ਪਿਤਾ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਪੈ ਗਈ। ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 2 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਪਈ। 2 ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਇਸ ਭਰਾ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦੈਂਤ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਮਰਹੂਮ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ (45) ਕੋਲ 3 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ 2 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕ ਗਈ। ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੁਖ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪਿੱਛੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਆਪਣੀ ਪੜਾਈ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਰਮੇਸ਼ਵਰ (25) ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਨਾਨੀ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਲੜਕਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਕ ਗਈ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ।

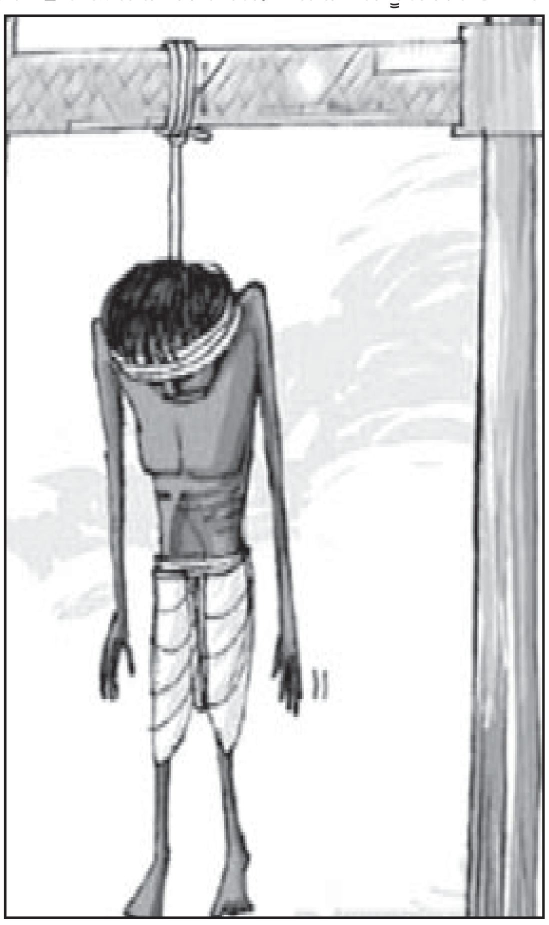

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਦਮੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਇਸ ਦੀ ਨਾਨੀ ਵੀ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ। ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ (55) ਕੋਲ 45 ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਪਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਦਾ ਭਾਰ ਨਾ ਸਹਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ (42) ਕੋਲ 38 ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜੋ ਕਰਜ਼ੇ ਲਾਹੁੰਦੇ-ਲਾਹੁੰਦੇ ਵਿੱਕ ਗਈ, ਪਰ ਕਰਜ਼ੇ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਿਗਲ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਹੋਰੀਂ ਚਾਰ ਭਰਾ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 60 ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਪਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲਈ।

ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ (25) ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਪਿਛੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ (20) ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਕਿਸਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਨੇ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (32) ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਿਰ ਪੈ ਗਈਆਂ।

10 ਏਕੜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁੰਦੇ ਲਾਹੁੰਦੇ ਲਗਭਗ 2 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਕ ਗਈ। ਨੇਕ ਸਿੰਘ (65) ਜੋ 10 ਸਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਰਹੇ ਕੋਲ 50 ਵਿਘੇ ਦੇ ਲਗਭਗ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜੋ ਵਿੱਕ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਇਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੰਬਰਦਾਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਰਜ਼ਈ ਅਵਸਥਾ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਸੇਖੇ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 10 ਕੁ ਏਕੜ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 6 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਕਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿੱਕੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਚੰਦ ਸਿੰਘ (24) ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਪੈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ (40) ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਰੰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸੀ। 60 ਵਿੱਘੇ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਮੂਲੋਵਾਲ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਫਿਰ ਵੀ ਹੌਲੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਵੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮੀ, ਗੋਗਾ ਖਾਂ (ਸਾਰੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ) ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਸੇ ਰਾਹੇ ਤੁਰ ਗਏ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ (50) ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਖੇਤਬਾੜੀ ਕੀਤੀ, ਸਿਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ ਗਿਆ। ਪੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਵੇਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (25) ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੀ 2 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਣ ਕਾਰਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਿਗਲ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪਲੇ ਪੈਂਦਾ ਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਕ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਗਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਲੱਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋਵੇਗਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਧੰਦੇ ਨੇ ਵਫਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਮਰਹੂਮ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਚੀਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੇਢ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਵਿੱਕ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਕ ਗਈ, ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਰੋਗ ਦੇ ਮਾਰੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (35) ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦੈਂਤ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ।

ਉਕਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਉਲਟਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੱਕਰ ਨਾ ਪੈਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਉਪਰੰਤ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਕਾ ਦੁਕਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮੂਹ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਤਰਸਯੋਗ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ, ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਿਰਫ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਣਸ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਿਸਾਨ), ਕੱਚੇ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਜਾਂ ਪੱਕੇ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਿੱਧੀ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਲਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੀਮਾਂਤ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਉਧਾਰ ਵਸੂਲਣ 'ਚ ਦਿੱਕਤ ਆਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2006 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੱਤਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਲਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2008 'ਚ ਪੁਰਾਣੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਢਾਈ ਫੀਸਦੀ ਆੜ੍ਹਤ ਬੈਠਿਆਂ ਬਿਠਾਇਆਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਆਮਦਨ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਤਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਫੀਸ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਿਰਫ 2 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸੋਕੇ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਏਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੋਕੇ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੱਡੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਮਾਨਸੂਨ ਫਿੱਕੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ 'ਸੋਕਾ' ਇਕ ਕੌਮੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੋਕਾ ਪੀੜਤ ਰਾਜ ਉਸੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਐਲਾਨਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬਾਰਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਫਸਲ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਜੀਅ ਜਾਨ ਲਾ ਕੇ ਫਸਲ ਬਚਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਮੰਗ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸੇ ਸੂਬੇ 'ਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਾਨਸੂਨ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸੋਕਾ ਪੀੜਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 50 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਲਾਗਤ ਖਰਚ ਤਾਂ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੋਕੇ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀ ਬਾਰਸ਼ ਪਈ ਹੈ, ਉਹ ਔਸਤਨ ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 50 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਇਕ ਅਧ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਾਰਸ਼ ਪੱਖੋਂ ਸੁੱਕੇ ਹੀ ਪਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਈ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੀ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਢਾਈ ਸੌ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਰਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਹਾਲ਼ੀਆਂ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਦੇ ਮੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ

–ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਛਪੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਹਾਂ-ਕੰਬਣੀ' ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗਹਿਨ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਪਰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਚਰਚਾ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਪੜਾਅ ਵਲ ਵਧਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਤਕਰੀਬਨ ਮੁਕੰਮਲ ਦੁਨੀਆ ਵਲੋਂ ਝੱਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੁਝ ਸਮਕਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਰੱਖਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਉੱਪਰ ਲੱਗਿਆ ਇਹ ਧੱਬਾ ਤਕਰੀਬਨ ਧੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਕਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਔਝੜੇ ਰਾਹੀਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਦੋ-ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਟਾਈਟਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ 'ਜਗਿਆਸਾ' ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਚ 'ਗੁਰਦੇਵ' ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ ਜਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਰਫ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝੇ ਹਰਫਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਵੀ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਨਾ ਕੁ ਹੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ, 'ਸਾਡੇ ਸੰਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਚੋਂ/ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ/ਤਾਂ ਫੈਲਦੀ ਧੁੰਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ/ਜਹਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਛੇੜਨਾ।' ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਵੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ-ਅਤ੍ਰਿਪਤੀ, ਮਿਲਣ-ਵਿਛੜਣ , ਮੁਹੱਬਤਾਂ-ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਛੇੜਦਾ ਹੈ; 'ਇਕ ਲਫ਼ਜ਼ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ/ਮੁਹੱਬਤ। ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ/ਦੋਸਤੀ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਨਾਂ ਇਹ ਬੇੜੀਆਂ ਬਣੇ/ ਨਾ ਮਲਾਹ।"

ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, "ਕਿਸੇ ਬਿੰਦੂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਾਲਣਾ ਖੜੋਤ ਹੈ ਮੌਤ ਵਰਗੀ/ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਲ ਪਿੱਠ ਕਰਨੀ ਨਿਰੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ/ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਮਹਿਕ ਹਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੋਢਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀ/ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ/ਬੱਸ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀ/ਇਕ ਸਾਹ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਾਹ ਤੱਕ।"

ਇੰਝ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਦਿਆਂ ਆਪੇ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਲੱਭਦਿਆਂ 'ਮਹਾਂ-ਕੰਬਣੀ' ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਗਦੀ ਹੈ; 'ਇਕ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲਸਾ ਦਾ/ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦੀ ਧੂੜ ਉਡਾਉਂਦਾ/ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਘਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ/ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਚਾਕਰੀ ਕਰਾਉਂਦਾ/ਇਕ ਚਿਹਰਾ ਸੱਤਾ ਦਾ/ਧੁੱਪਾਂ ਛਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦਾ/ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗਦਾ/ਨਦੀਆਂ ਉਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਠੋਸਦਾ।'

ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚਲੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਮਕਾਲੀ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਸਾਰ ਪਾਰ ਸੁਰਾਖ ਕਰਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੌਲਿਕ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਪੈੜ ਚਾਲ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ; "ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਬਾਰਿਸ਼" ਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ

ਵਿਚ ਕਵੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹੀ ਜਲਵਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ "ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੇਰੀ ਬਾਰਿਸ਼/ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ/ਭਿਜਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ/ਗਿਆਨ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖਦੇ ਪੱਤੇ/ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਿੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ।"

ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਭਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ; "ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਲਈ/ਕੁਰੇਦਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੰਵੇਦਨਾਂ ਨੂੰ/ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਦਗਦੇ ਕੋਲਿਆਂ ਉੱਤੇ/ਮਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਪੈਰ ਧਰਨੇ ਪੈਂਦੇ/ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂਘ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਈ ਬਾਰਿਸ਼/ਰਮ ਜਾਂਦੀ ਰੇਸ਼ੇ-ਰੇਸ਼ੇ ਅੰਦਰ।" ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨ ਅਤੇ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ 'ਰੁੱਖ-ਮਨੁੱਖ' ਵਿਚ ਸ਼ਬਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀੜੇ ਹਨ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; 'ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਉੱਤੇ ਪਿੰਡ ਵਸਾ ਕੇ ਵੀ ਇਕਲਾਪੇ ਰਹਿੰਦੇ/ਜਨਮ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਸੰਤਾਪੇ ਰਹਿੰਦੇ/ਰੁੱਖ ਡੋਲ ਜਾਂਦੇ/ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਸੁਣ ਕੇ/ਦਹਿਲ ਜਾਂਦੇ/ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੁਫ਼ਤ-ਗੂ ਸੁਣ ਕੇ/ਰੁੱਖ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ।'

'ਰੁੱਖ਼ ਕੁਹਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਸਤੇ ਬਖਸ਼ਦੇ/ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਹੰਗਾਲ ਕੇ/ਅੰਤ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਭ ਨੂੰ/ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਰਵੇਸ਼ੀ/ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਅਸੀਸ ਦੇਂਦੇ।'

ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨਿਮਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕੁਚਲ ਰਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਚਿੰਤਨੀ ਤਰਜ਼ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; "ਅਜੇ ਤਾਂ/ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਕੁਚਲੀ ਜਾ ਰਹੀ/ਜੋਰਾਂਵਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ/ਧਰਤੀ ਵੀ ਭੋਗੀ ਜਾ ਰਹੀ/ਨਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ।" ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਰਮਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖ਼ੌਫਜ਼ਾਦਾ ਮਿੱਟੀ ਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਵੇਦਨਾ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀ ਹੈ; "ਬੱਲੀਆਂ ਝੁੱਕ ਝੁੱਕ ਜਾਣ/ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ/ਬੋਹੜ ਰੇਤ ਹੋ ਜਾਣ/ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਬਾਜ਼ ਤੱਕਣੀ ਨਾਲ/ਲਾਲ ਵਹੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ/ਪਹਿਲਾਂ ਅਮੀਬੇ, ਫਿਰ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਹੋ ਗਏ/ਹਾਲ਼ੀਆਂ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਦੇ ਮੋਰ/ਕਿੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ।"

ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਵੀ ਆਪ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਕੀ ਕੀ ਪੀੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਕੋਹਲੂ 'ਚ/ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਚਾਅ/ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੁਫ਼ਨੇ/ਚੱਜ ਅਚਾਰ/ਸੱਭਿਆਚਾਰ/ਤਿੱਲਾਂ ਦੀ ਪੂਲੀ 'ਚ ਹੁਣ ਤੇਲ ਕਿੱਥੇ/ਬੱਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ/ਪੀਜ਼ੇ ਬੋਲਦੇ/ਠਰੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ/ਪੀਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ।" "ਮਹਾਂ-ਕੰਬਣੀ" ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਆਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉੱਚ ਪਾਏ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਅਨੰਤ 'ਮਹਾਂਕੰਬਣੀ' ਦੀ ਤਾਰ ਉੱਪਰ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਟਿਮਟਿਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਅਦਭੁੱਤ ਸੁਹਾਜਤਮਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਿਰਜਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਊਰਜਾ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਡੀ.ਸੀ. ਕਨਫਰੰਸ ਲਈ ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 26 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਜਰਸੀ: ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਰੂਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕਾਰਟਰੇਟ, ਨਿਊਜਰਸੀ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ ਚਾਰ ਵਜੇ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਵਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁਧ ਵਿੱਢੀ ਇਨਸਾਫ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾਰਚ ਸਬੰਧੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 25 ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰਿਸ਼ੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰੰਤੂ ਜੋ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਨੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਡਾ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਨਾਮਪੁਰੀ, ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੈਟਰੋਲ ਸਸਤਾ, ਪਾਣੀ ਮਹਿੰਗਾ

ਮਿਸਰ: ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਤੇਲ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਸਸਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਾਅ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੈਟਰੋਲ ਤਾਂ ਕਰੀਬ 10 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਬੋਤਲ ਕਰੀਬ ਸੌ ਰੁਪਏ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਪੈਟਰੋਲ ਸਸਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਇਲਾਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕਾਫੀ ਨੀਵਾਂ ਹੈ।

ਤੂਰ ਟਰੈਵਲ

License CST#2097338-40

1. Cathay Pacific
2. Asiana Airlines
3. China Airlines
4. Lufthansa
5. Singapore Airlines
6. British Airways

*ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਏਅਰਲਾਈਨਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਸਤੇ ਰੇਟ 'ਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਵੇਚਦੇ ਹਾਂ।
*ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰ-ਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬੱਸ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵੀ ਬੁੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

*ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
*ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਸਪੋਰਟ, Power of Attorney ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੋ।
*Immigration Consultant: Petition, Affidavit of Support, Citizenship and more.

Moved from Turlock

Serving the community for the past 18 years.

ਨੋਟ: ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਮਿਲੋ: ਲਾਲੀ ਤੂਰ

Ph:209-832-1220

Fax:209-832-1330

2208 Babcock Ln Tracy, CA 95377

E-mail:lallytoor@yahoo.com

For Honest and Reliable

Real Estate Services

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਘਰ ਦਾ ਸੌਦਾ ਜਾਂ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਦਾ ਸੌਦਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Specializing in Bank Repo. And short sales.

Nand S. Brar
Broker Associate
DRE Lic No: 01816328

(916) 501-3974
(916) 344-5453

WestCo Realty
A REAL ESTATE & INVESTMENT GROUP

Email : nandsbrar@gmail.com, www.westcorealty.com

Reliable and Experienced
Real Estate Professional

ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ

ਗੁਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਫੋਨ: 209-815-1869

*Bay Area*Tracy *Manteca * Lathrop * Weston Ranch*Stockton *Lodi *Elk Grove *Sacramento *Modesto *Turlock *Brentwood *Antioch * Oakley *Discovery Bay

We Specialize in Bankowned, Foreclosure and Short Sale Homes

ਘਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੋਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

We Do Loan Modification and Credit Repair to Save Your Home From Forclosure

Rent 'ਤੇ ਘਰ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ
Rent 'ਤੇ ਘਰ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ

Right Time To Buy For Investers And First Time Home Buyers

REALTY WORLD
Millennium

Gurbans Singh Gill
Realtor
11 Years Experiance in Real Estate
e-mail: gurbans@gotracy.com

Fax: 209-836-0706
www.gotracy.com

Gurbans Gill 209-815-1869

ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਲਾਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਦੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੁੱਤੇ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਤਹਿਤ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੌਂਟੀਨੈਂਟਲ ਏਅਰਲਾਈਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਿਊਰੋ (ਬੀ.ਸੀ.ਏ.ਐਸ.) ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਕੌਂਟੀਨੈਂਟਲ ਏਅਰਲਾਈਨ ਵਿਰੁਧ ਐਫ਼.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਡਾ. ਕਲਾਮ ਨੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਜਾਣ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਏਅਰਲਾਈਨ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਐਕਸਰੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਕਲਾਮ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਮ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਰਗਾ ਵਰਤਾਉ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਡਾ. ਕਲਾਮ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਏਅਰਲਾਈਨ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਲਾਮ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤਿਊੜੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਪਟੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਧਰ ਕੌਂਟੀਨੈਂਟਲ ਏਅਰਲਾਈਨ ਨੇ ਅਪਣੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀਜ਼ ਸਣੇ ਹਰੇਕ ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਏ.ਪੀ.ਜੀ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਦੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਕੰਪਨੀ ਕੌਂਟੀਨੈਂਟਲ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਵਿਰੁਧ ਇਕ ਐਫ ਆਈ ਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਪਟੇਲ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਰੰਭਕ ਰੀਪੋਰਟ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੌਂਟੀਨੈਂਟਲ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਮਾਹਰ ਮੈਕਲੋਡ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਡਬਲਿਊ.ਐਚ. ਮੈਕਲੋਡ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ 20- 21 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਨਾਬ ਮੈਕਲੌਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਪਤ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਨੇ ਡਿਊਨੇਡਿਨ ਵਿਖੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਰਗ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕੀਤਾ। 77 ਸਾਲ ਦੇ ਮੈਕਲੋਡ ਦਾ ਜਨਮ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਭੇਡਾਂ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ 1958 ਵਿਚ ਈਸਾਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 40 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਬਟਾਲਾ ਕਸਬੇ 'ਚ ਵਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਕਲੋਡ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ: ਹਿਜ਼ ਲਾਈਫ਼ ਐਂਡ ਟੀਚਿੰਗਜ਼' ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ, "ਮੈਕਲੋਡ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹ ਅਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰਾਂ ਲਈ ਅਹਿਮ ਸਰੋਤ ਬਣਨਗੀਆਂ। ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਬੇਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ-ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਮੈਕਲੌਡ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਵਲ ਰੁਝਾਨ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਖ਼ੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਕਲੋਡ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਕਲੌਡ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਵੱਡੇ ਯਤਨ ਕਥਤੇ।

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਜਲੰਧਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰਾਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਲੰਘੀ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 22 ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ 101ਵੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘੇ ਲਈ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਰੀਖ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੌਣ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦਾ ਦੌਰ !

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਵੱਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਵੱਡੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਕਲਕੱਤਿਓਂ ਪੱਖੀ ਮੰਗਾ ਦੇ ਵੇ ਝੱਲੂੰਗੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ...' ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਸਦੀਕ ਦੀ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਂਗਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਯਾਰ ਸਦੀਕ ਤੂੰਬੀ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬੁੱਚੀਆਂ ਪਵਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਵਜਾਵੇਗਾ।" ਜਿੱਦਣ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਖਰੜ ਕੋਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਨ੍ਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਨੋਜ ਪੁੰਜ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਆਂਹਦਾ, 'ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਠੀਕ ਹੈ?' ਲੰਘੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰੇ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦੋ-ਗਾਣਿਆਂ 'ਚ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਗਾਇਕਾ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਪਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਸਵਾ ਕੁ ਛੇ ਵਜੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕ ਪਈ। ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਤੋਂ ਸੀ, ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਪੂਜਾ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ?" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗੀ?"

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਨ੍ਹੀਂ ਪਤਾ, ਉਹਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ 'ਤੀ, ਜਾਹ ਜਾਂਦੀ ਹੋਗੀ।"

ਤੇ ਫਿਰ ਨੌਂ ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਛਿਅੱਤਰ ਕਾਲਾਂ। ਸ਼ੁਦਾਈ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੀ ਅਫਵਾਹ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਉਹਦੇ ਬਾਪੂ ਕੈਂਥ ਨਾਲ ਹੁਣੇ ਗੱਲ ਹੋਈ ਐ, ਪੂਜਾ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ। ਤੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਫੋਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫੋਨ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਆਏ?

– ਯਾਰ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣੀ ਆ। ਵਿਚਾਰੀ ਰੂੰ ਦੇ ਫਹੇ ਵਰਗੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੂਰਖ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਤੀਆਂ।

– ਭਾਜੀ ਇਹ ਗੱਲ ਭਲਾਂ ਸੱਚੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਜਾ ਮਰ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕਾਲਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾਂਦੈ।

– ਹੈ! ਮੂਰਖ ਲੋਕ, ਭਲਾ ਪੂਜਾ ਕੋਈ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਸੀ ਗਹਿਣਾ।

– ਬਾਈ ਸੱਚ ਦੱਸੀਂ ਭਾਣਾ ਸੱਚੀਂ ਵਰਤ ਗਿਐ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੂੰ। ਪੂਜਾ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਟਰੱਕ ਸਿਆਟਲ ਜਾ ਵਾੜੀਦੈ। ਅੱਜ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਹੈ, 'ਮੈਂ ਨ੍ਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਟਰੱਕ।'

– ਪਤੰਦਰ ਚਮਕੀਲੇ ਵਾਂਗ ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਏ। ਗਾਉਂਦੀ ਸੀ ਵਿਚਾਰੀ, ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਭਲਾ ਦੱਸਿਓ ਖ਼ਬਰ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੀ।

– ਬਾਈ ਕਿਤੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਨ੍ਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪਟਰੋਲ ਵਾਂਗ ਭੜਾਕਾ ਪੈਜੂ।

– ਜਦੋਂ ਮੋਢੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਹੱਸ ਕੇ ਗਾਉਂਦੀ ਸੀ ਨੱਕ 'ਚ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਸੀ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਕਮਾਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸੀ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਆਉਂਦੈ 'ਪੂਜਾ ਡਾਈਡ' ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪੱਕਾ ਨ੍ਹੀਂ ਪਤਾ।

– ਭਾਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਪੰਝੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਈ-ਮੇਲ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਆਫਰ ਭੇਜੀ ਐ। ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਕੀਹਦੇ ਸੁੱਤੇ ਭਾਗ ਜਾਗਣੇ ਸੀ, ਭਾਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਰਤ ਗਿਆ।

– ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਝੂਠੀ ਨ੍ਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਭਲਾ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਝੂਠੀ ਨਿਕਲੇ।

ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, "ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨ੍ਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਹਦੇ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਐ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ।

ਕਦੇ 'ਅਜੀਤ' 'ਚ ਫੋਨ ਕਰਾਂ, ਕਦੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ ਨੂੰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਜਨਾਂ ਫੋਨਾਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਜਾ ਤੇ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਖ਼ੈਰ! ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਰਕਸ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਅੰਕ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ ਹੋਣ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਸਿਰਫ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

*ਰਿਫਿਊਜੀ ਸਟੇਅ *ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੇਸ
*ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਬਿਜਨੈਸ ਵੀਜ਼ਾ
*ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਸਬੰਧੀ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ
*ਐਡਾਪਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

Attorney At Law

Law Offices Of Jaspreet Singh

37-18, 73 Street, Suite 401
(Near Subzi Mandi)
Jackson Hts, NY-11372
Ph:718-533-8444
Fax: 718-533-8460

44790 S. Grimmer
Blvd. #204
Fremont CA-94538
Ph:510-657-6444
Fax: 510-657-6443

2945 W. Capitol Ave,
Sacramento CA-95691
Ph: 916-372-4448
Fax: 916-372-4440

ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

Toll Free No. (866) 933-3038

*ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸਸਤੀਆਂ ਤੇ ਬੇਜੋੜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। *ਵਾਜਬ ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ। *ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਪੰਜਾਬੀ/ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਟਰੇਨਰ। *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਲੱਭਣ 'ਚ ਮਦਦ। *ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ। *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ। *ਦਸ ਸਪੀਡ ਅਤੇ ਤੇਰਾਂ ਸਪੀਡ ਨਿਊ ਮਾਡਲ ਟਰੱਕਾਂ ਨਾਲ ਟੇਰਨਿੰਗ। *ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Call: Kashmir Singh

916–564–3455

4585 Pell Dr. Secramento CA, 95838

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

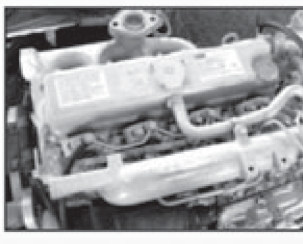

ਕੈਰੀਅਰ ਥਰਮੋਕਿੰਗ ਐਂਡ
ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ
ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ
ਉਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ
ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

ਪੈਸਾ-ਟਕਾ

ਘਰ ਗਿਰਵੀ ਜਾਂ ਗਹਿਣੇ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਾਜ ਸਿੰਘ

ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੋਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਿੱਥੀ ਹੋਈ ਹੱਦ ਦੇ ਐਨ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ 850 ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੇ ਅਜੇ 850 ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਉ ਤੁਸੀਂ ਪੈਸੇ ਖਰਚਣ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ (MAXED OUT) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੱਦ ਦਾ 30% ਭਾਗ ਹੀ ਖਰਚਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਲਉ।

30% ਤੱਕ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਕੀ (Key) ਪੁਆਇੰਟ ਜਾਂ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ 30% ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਅੱਧਾ ਜਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੀ ਵਧ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਕੋਰਾਂ ਦਾ ਖੋਰਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵੇਲੇ 50% ਤੱਕ ਹੀ ਬਣਦੀ ਲਿਮਿਟ ਦਾ ਖਰਚ ਕਰੋ।

ਏਦਾਂ ਵੀ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਇਕ ਕਾਰਡ ਦੀ ਲਿਮਿਟ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ 80% ਵਰਤ ਲਈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 20% ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੀਜਾ ਵਰਤਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਹੁਣ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨੇ ਕਾਰਡ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਸਿਰਫ 33% ਹੀ ਬਣਨੀ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਕਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਕੁਲ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕੀਤੀ 1000 ਡਾਲਰ ਦੀ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਣਪ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਕਾਰਡ ਵਿਚੋਂ 34% ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋ ਕਾਰਡਾਂ ਉਪਰ 33% ਤੇ 33% ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਜਾਂ ਰੇਸ਼ੋ ਤੋਂ ਵਧ ਰਕਮ ਖਰਚੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਈਕੋ ਸਕੋਰਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਠਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਫਾਈਕੋ ਸਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰੈਡਿਟ ਲਾਈਨਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਕੀ ਪੱਕੀ ਰੇਸ਼ੋ ਕੱਢ ਕੇ ਹੀ ਘੋਖ ਕੇ ਨਾਪਿਆ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਉੱਕੀ ਪੱਕੀ ਰੇਸ਼ੋ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਂ ਓਵਰਆਲ ਅਨੁਪਾਤ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੁੱਲ ਰੇਸ਼ੋ ਜਾਂ ਓਵਰਆਲ ਉੱਕੀ ਪੱਕੀ

ਅਕਾਊਂਟ>ਮੋੜਨ ਯੋਗ ਕਰਜ਼ਾ>ਲਿਮਿਟ ਜਾਂ ਹੱਦ>ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਰਚੀ ਰਕਮ

ਵੀਜ਼ਾ>$500>$1000>50%

ਮਾਸਟਰ ਕਾਰਡ>$50>$>1000> 5%

ਕਾਰ ਲੋਨ>$11000>$25000>44%

ਘਰ ਦਾ ਲੋਨ>$95000>$145000>65%

ਕੁੱਲ ਜੋੜ>$106550>$172000>62%

ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ 172000 ਡਾਲਰ ਖਰਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਖਰਚ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹੋ 106550 ਡਾਲਰ ਜੋ 172000 ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਓਵਰਆਲ ਰੇਸ਼ੋ 62% ਬਣ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਖੋਰਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਮਿਆਦ ਤੇ ਉਮਰ 15%

ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਮਰ ਲੰਬੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ 15% ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਕੜਾ ਬਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੋਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਈ ਨਵੇਂ ਖਪਤਕਾਰ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਵਧੀਆ ਫੈਕਟਰਾਂ ਕਰਕੇ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਆਏ ਹੋ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਸਕੋਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਬਰ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰਿਸ਼ਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਰੱਖੋ। ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 750 ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਓਗੇ। ਜਿੰਨੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਮਿਆਦ ਵਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸੇ ਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁੱਲ ਸਕੋਰਾਂ ਵਿਚ 15% ਸਕੋਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਸਕੋਰ ਜੁੜਦੇ ਰਹਿਣੇ ਹਨ।

ਮੰਨ ਲਉ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਬੈਂਕ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਾਰਡ 99 ਮਹੀਨੇ ਪੁਰਾਣਾ, ਦੂਜਾ ਡਿਸਕਵਰ ਕਾਰਡ 50 ਮਹੀਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਤੀਜਾ ਮਾਸਟਰ ਕਾਰਡ 31 ਮਹੀਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਮੱਧਮਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਬਣੀ 99+50+31=180 ਤਕਸੀਮ 3 ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਆ ਗਏ 60 ਜਾਂ ਫਿਰ 60 ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਅੱਜ ਇਕ ਹੋਰ ਚੌਥਾ ਕਾਰਡ ਕਿਸੇ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਚੌਥੇ ਕਾਰਡ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ਼ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਜਾਂ ਚੌਥੇ ਕਾਰਡ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਰਵ ਸਤਿਆਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੈਲਕੁਲੇਟ ਕਰਨ ਲੱਗੇ 90+50+31+0=180 ਤਕਸੀਮ 4 'ਤੇ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਤਰ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂਗੇ 45 ਜਾਂ ਫਿਰ 45 ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਨੌ ਮਹੀਨੇ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 3 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਘਟਾ ਲਈ ਹੈ। ਸੋ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਤ ਤਿੰਨ ਕਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪੱਕੀ ਕਰੋ। ਐਵੇਂ ਥੱਬਾ ਸਾਰਾ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵਧੀਆ ਤੇ ਲੰਬੀ ਉਮਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਉਮਰ ਨਾ ਗੁਆ ਲਿਓ।

ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਕਿਧਰੇ ਜੇ 30 ਸਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਕੋਰਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਕੜੀ ਤੇ ਨਰੋਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ 1964 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸੇਠ ਦੇ ਘਰ ਰਾਤ ਠਹਿਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਰੁਟੀਨ ਵਾਲਾ ਵਧੀਆ ਖਾਣਾ ਮਿਲਿਆ। ਸੇਠ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਿੰਨ ਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੂਕਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚਾਵਲ, ਸਲਾਦ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਬਾਲ ਕੇ ਖਾਧਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝ ਬੈਠਾ, ਪਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਕਲ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਭਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘਿਓ ਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ।

ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1995 ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਅੰਬੈਸੀ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਟੂਆ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਥੱਬਾ ਸਾਰੇ ਕਾਰਡ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਤੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਆਦਮੀ ਸਮਝ ਬੈਠਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਹੁਣ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਕਲ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਵੇਂ ਉਧਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਜਾਂ ਪਰਸੂਟ 10%

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਧਾਰ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਦੇਣਾ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਝੂਠ ਬੋਲੀ ਜਾਉ। ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਲੋਨ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਉਪਰ ਜਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੇਲ ਜਾਂ ਈ ਮੇਲਾਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਇਆ ਹੜ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ, ਲਾਭ ਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਨ ਲੈਣ ਲਈ ਉਕਸਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਦੁਖ਼ਦੀ ਰਗ ਫੜ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰੈਡਿਟ ਸਕੋਰਾਂ ਤੋਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਰੈਡਿਟ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਪੁੱਲ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਊਟ ਕੱਢ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰੈਡਿਟ ਸਕੋਰ ਚੈੱਕ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੋਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਉੱਪਰ 10% ਬਣਦਾ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਰਿਵਾਜ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਬਿਊਰੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਫਾਈਕੋ ਸਕੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਲਕੂਲੇਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੰਨ ਲਉ ਪੰਦਰਾਂ ਲੈਂਡਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਲੋਨ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਘੱਟ ਵਧ ਲੈਂਡਰਾਂ ਪਾਸ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋਨ ਵਾਲੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਨ ਅਫਸਰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਖੁਦ ਆਪ ਰਿਪੋਰਟ ਕੱਢ ਕੇ ਵੇਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 17 ਡਾਲਰ ਤੋਂ 20 ਡਾਲਰ ਤੀਕ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੈਸੇ ਚਾਰਜ ਕਰ ਲੈਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਲੋਨ ਤਾਂ ਇਕ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਹੀ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ 10-15 ਵਾਰੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁੱਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਢਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਇੰਕੁਆਰੀ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਕੁਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰੁੱਪ ਇੰਕੁਆਰੀਆਂ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਵਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ ਕੇ ਜਾਂ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਵੀ ਵਧ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

Declare your independence with Solar

Go Solar Today and Save Tomorrow!

With a Grid-Tie System you'll reduce or eliminate your electricity bill, protect against future rate increases, and receive free electricity after your system pays for itself

Call:1800-780-0032

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India $545
London $250

ਡਾਇਮੰਡ ਹੇਅਰ ਕਟਿੰਗ ਸਲੂਨ

ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਸਮਾਰਟ ਹੋਣਾ ਹੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਧੀਆ ਦਿਖਣਾ ਵੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਹੇਅਰ ਕਟਿੰਗ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦੱਖ ਹੋਰ ਸੋਹਣੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਜ ਹੀ ਮਿਲੋ ਮਿਸਟਰ ਟੋਨੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਇੰਡੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਯੂ ਕੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਬਾਰਬਰ ਨੇ।

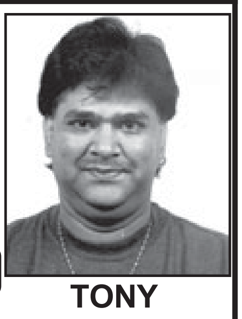

For men, women & Children

Make-up
Hair cut
Perm
Hair styler

Color
Facial, Threading
Bridal Make-up
Body Art (Henna)

TONY
26655 Mission Blvd.
Hayward, CA 94544

Wednesday thru Monday 10 am to 7pm, Sunday 11 am to 6.00 pm Tuesday closed

Ph: 510-582-2472 Cell: (510) 825-0820

Realtor & Mortgage Specialist
Bay Area & Central Valley

ਚੰਗੀ ਜੁਗਤਤ-ਚਿੰਤਾ ਮੁਕਤਤ

ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੋ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਘਰ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖ਼ਤ' (ਸੇਵਾ 10 ਡਾਲਰ)

ਘਰ, ਹੋਟਲ, ਮੋਟਲ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਲਿੱਕਰ ਸਟੋਰ, ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਜਨਸ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ-ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਚਿੰਤਾ ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

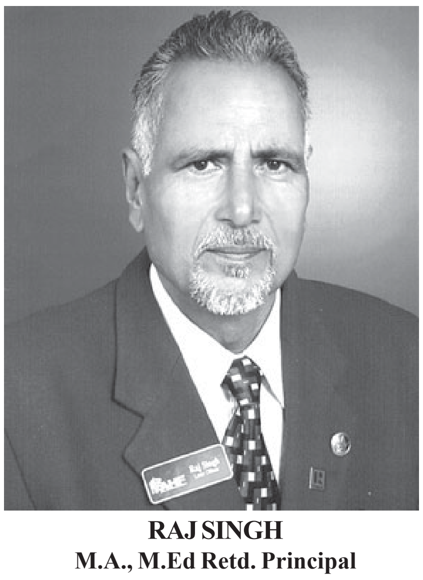

RAJ SINGH
M.A., M.Ed Retd. Principal
Realtor & Financial Adviser
Lic#01776459 & OG22467

ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਜ਼ਬਤ ਘਰ ਤੇ ਸ਼ਾਰਟ ਸੇਲ ਵਾਲੇ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਸਮੇਂ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Refinance, Home Loan, SBA Loan
(All at Best Rates)

RAJ SINGH

Cell:510-452-7370

Notary Free

30 ਸਾਲਾ ਲੋਨ 10 ਜਾਂ 15 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੇਤੀ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

MISSIONPEAK BROKERS, INC.
PEAK OF EXCELLENCE

46560 Fremont Blvd.
Suite #111 Fremont,
CA 94538
singhrajpaul@yahoo.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 25 ਜੁਲਾਈ, 2009

ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਮੁਸਕ੍ਰਾਹਟ ਨਹੀਂ, ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਗੱਲਬਾਤ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਰਮ ਅਲ ਸ਼ੇਖ਼ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਆਲੋਚਨਾ ਨੇ ਵੱਡਾ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋਈ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਵਿਚ ਨਰਮੀ ਲਿਆ ਕੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਮੋਹਨ-ਗਿਲਾਨੀ ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਵਾਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਲੀਲ ਉਪਰ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਮਨਮੋਹਨ-ਗਿਲਾਨੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਕੀ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਬਰਫ ਖੁਰ ਗਈ ਹੈ?' ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿ ਸਾਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵੱਖਵਾਦ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਤੱਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਆਲੋਚਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਉੱਪਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮੁੱਚੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਝੁਕਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਵਾਕਆਊਟ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਫ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਜਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੱਧਾ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਰਾਹ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਛੂਟ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉੱਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੁਣ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਸੱਚੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਹਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਅਲਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿੱਢੀ ਗਈ ਤਾਜ਼ਾ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਮਨ-ਮੁਟਾਅ ਛੱਡ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਕਾਂਡ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਚੁਸਤੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਵਿੱਢਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਵੀ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਹਿੱਤਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੈੜ ਵਿਚ ਪੈੜ ਧਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਮਾਡਰਨ ਪੰਜ-ਆਬ !

ਬਿਨਾ ਵਿਤਕਰੇ ਛਾਵਾਂ ਜੋ ਵੰਡਦੇ ਸਨ,
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਸੁੱਕਦੇ ਰੁੱਖ ਚੱਲੇ।
ਭਰਥੂ ਕਾਬਲ-ਕੰਧਾਰ ਤੱਕ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ,
ਖੂਨ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜਦੇ ਰੁਕ ਚੱਲੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਿਰਫ ਮਖੌਟਿਆਂ ਦੇ,
ਭੋਲੇ-ਭਾਅ ਵਾਲੇ ਚਿਹਰੇ ਲੁਕ ਚੱਲੇ।
ਭੋਗ ਅਤੇ ਵਿਲਾਸ ਦੇ ਗੀਤ ਰਹਿ ਗਏ,
ਨਗਮੇ ਇਸ਼ਕ-ਹਕੀਕੀ ਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ।
ਖੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਘੁੰਮੇ,
ਸਮੇਂ ਅੰਤ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ 'ਹਾਏ ਭੁੱਖ' ਚੱਲੇ।
ਜਲਵੇ ਦੇਖ ਲੈ ਹਰੀਆਂ-ਕ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਦੇ,
ਪੰਜ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਕ ਚੱਲੇ!

ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਦਾ ਚੰਦ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ

ਸੱਤਪਾਲ ਗੋਇਲ

16 ਜੁਲਾਈ 1969 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:32 ਵਜੇ ਕੈਨੇਡੀ ਸਪੇਸ ਸੈਂਟਰ ਫਲੋਰੀਡਾ ਤੋਂ ਅਪੋਲੋ 11 ਨੂੰ ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ, ਮਾਈਕ ਕੋਲਿਨਜ਼ ਅਤੇ ਬਜ਼ ਐਲਡਰਿਨ ਇਸ ਚੰਦਰਮਾ-ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਸਨ। ਅਪੋਲੋ ਲਾਂਚ ਵਹੀਕਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਿੰਨ-ਚਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਕਟ ਸੀ। ਧੂੰਆਂ ਤੇ ਚੰਗਿਆੜੇ ਛੱਡਦਾ ਦਿਉ-ਕੱਦ ਦਾ ਇਹ ਰਾਕਟ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਪੇਸਕਰਾਫਟ ਨੂੰ ਵੀ ਧੂ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ-ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 12 ਮਿੰਟਾਂ ਚ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ।

ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਪੇਸਕਰਾਫਟ ਚੰਦ ਵਲ ਉਡਣ ਲੱਗਾ। ਅਪੋਲੋ 11 ਦੀ ਕਮਾਂਡ-ਸੇਵਾ-ਮੋਡਿਊਲ (ਕਲੰਬੀਆ) ਰਾਕਟ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਈ ਤੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਲੈਂਡਿੰਗ-ਮੋਡਿਊਲ (ਈਗਲ) ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ। ਰਾਕਟ ਦਾ ਤੀਜਾ ਚਰਨ ਗਿਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਲੰਬੀਆ ਤੇ ਈਗਲ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਪੇਸਕਰਾਫਟ ਖਲਾਅ 'ਚ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਉਡਣ ਲੱਗਾ। ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੱਕ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਘੁੱਪ ਅੰਧੇਰੇ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਅਚਾਨਕ ਸਪੇਸਕਰਾਫਟ ਦੀ ਛੱਤ ਉਪਰਲੀ ਛੋਟੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਚੰਦ ਦੀ ਦੁੱਧ-ਵਰਗੀ ਸਫੇਦ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕੈਬਨ ਨੂੰ ਜਗਮਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਮਾਂਡਰ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ: "ਇਸ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।"

ਅਪੋਲੋ 11 ਹੁਣ ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਕਲੰਬੀਆ-ਈਗਲ ਦਸਤਾ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਦ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣ ਲੱਗਾ। ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਚੰਦ 'ਤੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। 20 ਜੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਮਾਂਡਰ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਾਥੀ ਐਲਡਰਿਨ ਲੈਂਡਿੰਗ-ਮਿਊਡਲ (ਈਗਲ) 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਲਿਨਜ਼ ਨੇ ਇਕ ਬਟਨ ਦਬਾਇਆ ਤੇ ਈਗਲ ਕਲੰਬੀਆ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਉਡਣ-ਖਟੋਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਲ ਉਤਰਨ ਲੱਗੀ। ਕੋਲਿਨਜ਼ ਕਲੰਬੀਆ ਨਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕ੍ਰੇਟਰ ਤੇ ਗਹਿਰੇ ਖੱਡੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਈਗਲ ਲੈਂਡਰ ਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਚੰਦ 'ਤੇ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਿਸ਼ਨ-ਕੰਟਰੋਲ ਹਿਊਸਟਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਲਾਰਮ (ਲੋ-ਫਿਊਲ) ਦੀ ਬੱਤੀ ਟਿਮਟਮਾਈ ਪਰੰਤੂ ਈਗਲ ਲਈ "ਗੋ" ਦਾ ਸਿਗਨਲ ਸੀ। ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਪਾਸ ਕੇਵਲ 60 ਸਕਿੰਟ ਬਚੇ ਸਨ। ਬੜੇ ਠੰਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਈਗਲ ਨੂੰ ਚੰਦ ਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਕ ਸਾਫ਼ ਸਥਾਨ ਤੇ ਉਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕੰਟਰੋਲ-ਰੂਮ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ: "ਹਿਊਸਟਨ, ਟ੍ਰੈਂਕੁਇਲਿਟੀ ਬੇਸ ਹੀਅਰ/ ਦੀ ਈਗਲ ਹੈਜ਼ ਲੈਂਡਡ।"

ਚੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਦਮੀ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਕਦਮ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮਾਨਵਜਾਤੀ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਛਾਲ ਹੈ"। 20 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਐਲਡਰਿਨ ਵੀ ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਾਸਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਅਰਬਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵਾਪਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਨੇ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ, ਚਟਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡਾ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਦ ਈਗਲ ਨੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖੀ ਤੇ ਕਲੰਬੀਆ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਅਪੋਲੋ 11 ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਲ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਕੋਲਿਨਜ਼, ਐਲਡਰਿਨ ਤੇ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਦੇ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਗੋਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 24 ਜੁਲਾਈ 1969 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਪਰਤੇ! ਇਸ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਨਾਸਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕਸਨ ਨੇ ਨਾਸਾ ਤੇ ਅਪੋਲੋ 11 ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਈਕ ਕੋਲਿਨਜ਼, ਬਜ਼ ਐਲਡਰਿਨ ਤੇ ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਨੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। 20 ਜੁਲਾਈ 1969 ਦਾ ਇਹ ਦਿਨ ਮਾਨਵੀ ਸੋਚ, ਦਲੇਰੀ, ਸਾਹਸ, ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ!

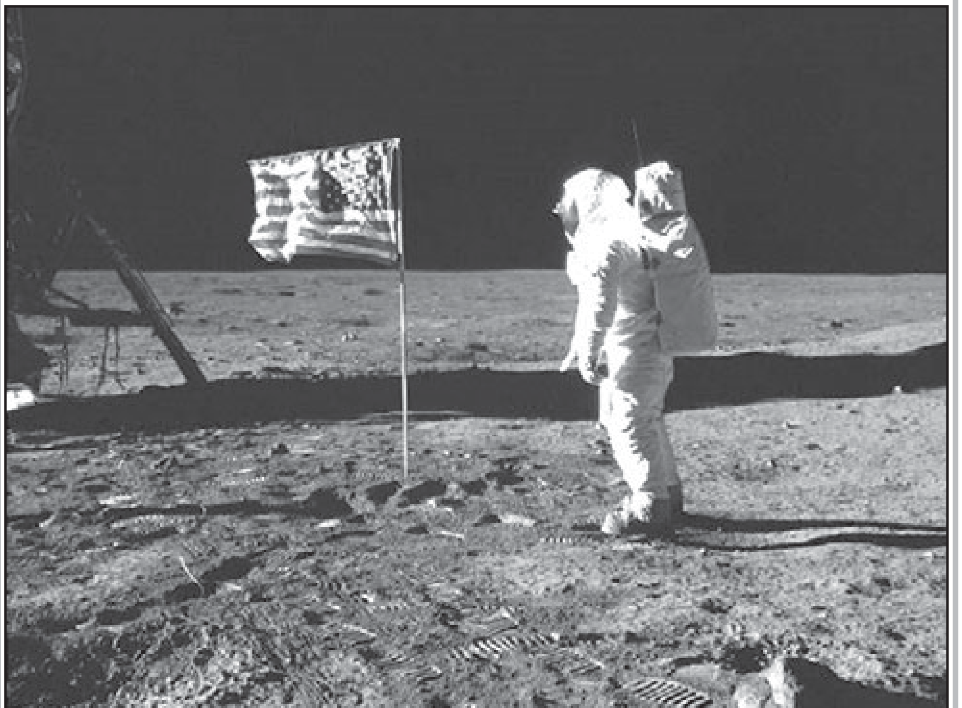

ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਨੇ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਪੇਸਕਰਾਫਟ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਘੜੀ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਜਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਅਪੋਲੋ 11 ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ।'

ਅਪੋਲੋ 11 ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪਿਛੇ ਤਿੰਨ ਸਾਹਸੀ ਪੁਲਾੜੀ ਯੋਧਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 400,000 ਤਕਨੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਾਕਟ-ਮਿਸਤਰੀ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰ, ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੰਮ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਸਾ ਨੇ ਹਰ ਚੁਨੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਡਟ ਕੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਨ ਐਫ਼ ਕੈਨੇਡੀ ਦੇ "ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੰਦ ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਤੇ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਵਾਪਿਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ" ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਨਾਸਾ ਨੇ ਹਰ ਕਦਮ ਪੂਰੀ ਨਿਹਚਾ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। 2006 'ਚ ਪਲੂਟੋ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਊ ਹੋਰਾਇਜ਼ਨਜ਼ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 2015 ਤੱਕ ਪਲੂਟੋ ਤੇ ਕਾਈਪਰ ਬੈਲਟ ਦੀ ਬਰਫ਼ੀਲੀ ਸਤਾਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇਗਾ। ਨਵੰਬਰ 2008 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਚੰਦਰਯਾਨ ਚੰਦ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਹਲਾ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੰਗਲ, ਸ਼ੁਕਰ, ਸ਼ਨੀ, ਪਲੂਟੋ, ਆਦਿ ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਜਾਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਜਿਹੇ ਸਾਹਸੀ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ!

ਹੋਰ ਕੰਪਨੀ ਨਹੀਂ ਹਰਾ ਸਕਦੀ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ, ਖਤਰਾ ਅੰਦਰੋਂ

ਪ੍ਰੀਤੀਸ਼ ਨੰਦੀ

ਮੈਂ ਕੋਈ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਡੀਟਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਵਿੱਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਕੀ ਗੜਬੜੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਮੁਸਾਫਿਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਕਿਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਹ ਉਹੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਸਟਮਰ ਫ੍ਰੈਂਡਲੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅੱਜ ਇਹ ਇਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਝੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੇਧਣ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹੀ ਕਹੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਧੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੋਣ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਹੈ) ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਮਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਂਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਬੁਰਾ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ 30 ਫੀਸਦੀ ਛਾਂਟੀ ਕਿਸੇ ਡਰ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਕਿ ਏਅਰਲਾਈਨ ਲਈ ਕੀ ਬੇਹਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਏਅਰਇੰਡੀਆ ਦੇ 43 ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਂਟੀ ਨਾਲ ਲਾਗਤ ਹੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਵਸਥਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਫਰਮ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਨਕਾਰਾ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਜਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਕਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਆਵੇ ਅਤੇ ਫਰਮ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਊਰਜਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰੇ। ਜੇਕਰ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੀਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁਝ ਲੁਕੋ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਵਰਗੀ ਸਮਰੱਥ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਘਾਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਖੜੀ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਟੋਪੀ ਲੈ ਕੇ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੱਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ, ਇੱਥੇ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਤਨਖ਼ਾਹ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅਕਸਰ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਨਸੈਂਟਿਵ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਇਸਦਾ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਰਗਾ ਲਾਈਫ ਸਟਾਈਲ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਏਅਰਲਾਈਨ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਨਾਗਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਇਕ ਬਿਜਨੈਸ ਕਲਾਸ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਟਾਫ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਫਸਟ ਕਲਾਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਾਮ ਫਰਮਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੋਵੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਇਸਦਾ ਵਿਕਲਪ ਕੀ ਹੈ? ਸੰਸਥਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਬਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਟਾਫ ਲਈ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੰਜਮ ਭਰੀ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਕਦਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੀਆਂ ਏਅਰਲਾਈਨ ਆਪਣੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ।

ਇਸ ਨਾਲ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਅਯਾਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਛੱਡਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਫਿਲਹਾਲ ਏਅਰ-ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਪਹਿਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ 45 ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੀਜ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਨਿਕਾਸੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਖਰਚੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ 100 ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉੱਡਦੇ ਦੇਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 1000 ਕੈਂਟੀਨ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਨਰੀਮਨ ਪਵਾਇੰਟ ਸਥਿਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਓ ਭਗਤ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਆਵਾਸ ਜਿਹੀ ਗੈਰ ਉਤਪਾਦਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੰਦੇ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਵੀ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਨੇੜਲੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲੋੜਵੰਦ ਸਾਧਨ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਏਅਰਲਾਇਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੁਧਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸਟਮਰ ਫ੍ਰੈਂਡਲੀ, ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਸੰਯਮਿਤ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਤਵ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸਟਾਕ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਇਕਵਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਮਾਨ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਘਾਤੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿੰਗਫਿਸ਼ਰ ਜਾਂ ਜੈੱਟ ਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼, ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਲਈ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਚਾਹੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਹੁਣ ਇਹ ਕੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਵੱਡਾ ਇਨਸੈਂਟਿਵ ਹੋਵੇਗਾ?

ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਸੌਦਿਆਂ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੜ ਤੋਂ ਚਰਚਾਵਾਂ

ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਹੈ। ਭਾਵ ਰਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 40 ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਮੂਹ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਤਿੰਨੋ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੁੱਤੇ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫੌਜੀ ਟਰੱਕਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। 200 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਫੈਕਟਰੀ ਬੋਰਡ (ਓ.ਐਫ.ਬੀ.) 'ਚ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਘੋਟਾਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਰੱਖਿਆ ਦੀ ਚੌਥੀ ਭੁਜਾ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੰਗਠਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. 'ਚ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਘੋਟਾਲੇ ਦੌਰਾਨ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਦੇ ਮਹਾਂਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਦੀਪਤ ਘੋਸ਼ ਕੋਲੋਂ 6 ਕਰੋੜ ਦੀ ਨਕਦੀ, ਜੇਵਰ ਤੇ ਬੈਂਕ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਸੀ.ਬੀ. ਆਈ. ਵਲੋਂ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸੱਤ ਰੱਖਿਆ ਸਪਲਾਈ-ਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਮਿਲਟਰੀ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਜ਼ ਨੇ ਘੋਸ਼ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ, ਪੋਲੈਂਡ ਦੀ ਬੀ.ਵੀ.ਟੀ., ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਆਰਕੀਟੈਕਟਸ ਪ੍ਰਾ. ਲਿ. ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਚ.ਵਾਈ.ਟੀ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਆਰ.ਕੇ. ਮਸ਼ੀਨ ਟੂਲਸ ਅਤੇ ਟੀ.ਐਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀਆਂ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੈਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਅੜਿਕਾ ਪਵੇਗਾ।

ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਕਪੂਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ''ਜਦ ਤਕ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ, ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਧ ਹਲਕੀਆਂ ਤੇ ਵਿਤਜਰ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।'' ਘੋਸ਼ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਘਿਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਮਿਲਟਰੀ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਜ਼, ਜਿਸਨੇ ਨਾਲੰਦਾ ਕਾਰਖਾਨੇ 'ਚ 155 ਐਮ.ਐਮ. ਤੋਪ ਗੋਲੇ ਪ੍ਰੋਪੇਲੈਂਟ ਬਣਾਉਣ ਹਿੱਤ 1200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਉਪਕਰਨ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਜ਼ ਕਾਰਬਾਈਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਨ- ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਜ਼, ਆਰ.ਕੇ. ਮਸ਼ੀਨਟੂਲਜ਼, ਵੀ.ਪੀ. ਟੀ. ਪੋਲੈਂਡ, ਟੀ.ਐਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਮਿਲਟਰੀ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਜ਼, ਐਚ.ਵਾਈ. ਦੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਮੀਡੀਆ ਆਰਕੀਟੈਕਟਸ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਟਿਡ।

ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨਾ ਦੀ ਤੋਪ ਖਰੀਦਦਾਰੀ 'ਚ ਹੋਰ ਦੇਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਜ਼ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਹਲਕੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੈ। 155 ਐਮ.ਐਮ. ਤੋਪਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਪੇਲੈਂਟੇ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਟੀ-72 ਅਤੇ ਟੀ-90 ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਪੁਰਜਿਆਂ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਕ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ''ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਖੁਦਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ''ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਚੋਰ।'' ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਘਪਲਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਖਿਆ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇਕ ਰਖਿਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ''ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਾਜਸੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ।''

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਚਿੰਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਪਾਸ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਭਾਗ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਜੇ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਫੈਕਟਰੀ ਸੇਵਾ ਦੇ 1970 ਬੈਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਘੋਸ਼ ਜੋ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ [illegible]ਾਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਦਾ ਚੋਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰੱਖਿਆ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਬਿਨਾ ਸਾਲਾਨਾ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਕ ਨਵੀਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਦੀਪ ਰਾਣਾ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫਰਮ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਦਨ ਸਹਿਤ ਹਥਿਆਰ ਏਜੰਟ ਸੁਧੀਰ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਵਧੀਕ ਮਹਾਂਪ੍ਰਬੰਧਕ ਰਮੇਸ਼ ਨਾਂਬਿਆਰ ਵੀ ਸਨ। ਨਾਂਬਿਆਰ 2010 ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਸਨ। ਮਲਿਆਲੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਨਾਂਬਿਆਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਤਕ ਸੀ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਂਬਿਅਰ ਨੇ ਸਪਲਾਈਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਪੈਸਾ ਘੋਸ਼ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਘੋਸ਼ ਦੋ ਹੋਰ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਪਲਾਈਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਖਾਤੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ 4.76 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਸੀ ਇਹ ਖਾਤਾ ਨਾਂਬਿਅਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਖੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਜੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੈਟਵਰਕ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਘੋਸ਼ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਦੋ ਰੱਖਿਆ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਈ। ਇਕ ਸੌਦਾ ਆਈ.ਐਮ.ਐਲ. ਦੇ ਨਾਲ 1200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਦੇ ਨਲੰਦਾ ਕਾਰਖਾਨੇ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪੇਲੈਂਟ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਧ-ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਨੂੰ 48000 ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਨਿਵਿਦਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਨੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਜ਼ ਕਾਈਨੇਟਿਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿ 9 ਐਮ.ਐਮ. ਸਟਰਲਿੰਗ ਕਾਰਬਾਈਨ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਵੀਟੋ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ 'ਲਾਗਤ' ਤੇ ਨਿਵਿਦਾ ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।'' ਕਰੀਬ 1.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਨਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਰ ਐਸ.ਏ.ਆਰ. 21 ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇਸੀ 5.56 ਐਮ.ਐਮ. ਕਾਰਬਾਈਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਛੇ ਗੁਣਾ ਪੈਂਦੀ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਮੰਗਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹੁਣ ਰੋਕ ਲਗਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਸਪਲਾਈ ਅਮਲ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. 2006, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਦੀ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਏ.ਕੇ. ਏਂਟਨੀ ਨੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ- ਪ੍ਰਾਰਦਸ਼ਿਤਾ, ਜੁਆਬਦੇਹੀ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਾਲਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਲਿਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ''ਰਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।'' ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਘੋਟਾਲਾ ਰਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਰਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਨਾਕਾਨੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਖਿਆ ਇਕਵਾਇਰ ਅਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਵਿਜੈ ਕੇਲਕਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ 'ਚ ਇਕ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀਆਂ 36 ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਦਾ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਓ.ਐਫ.ਬੀ. ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਜੇ ਇਹ ਸੰਸਦ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ

ਲਿਖਤੁਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਤਮ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਗਿਣਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਫੋਨ ਉਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਭਾਵੀ ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਸਿਫਤਾਂ ਗਿਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਪਲੇਠੇ ਅੰਕ ਲਈ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਾਂ ਜੋ ਕਿ ਨਵੇਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਣਨ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਇਸ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਮੈਥੋਂ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੁਝ ਐਸਾ ਫਲਸਫਾਨਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਭਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਜਾਂ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵਾਕ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ, 'ਵੀਰ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਖਤ ਛਾਪਣੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਵਰਦਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਾ ਹੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਧਰੋ।' ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਸ ਵਾਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਹਉਮੈ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਉਡਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਫਿਰ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਐਸਾ ਉਲਝਾਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਭਾਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਗਈ। ਦਸਾਂ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਲੇਖਕ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਦਾ ਫਿਰ ਫੋਨ ਆਇਆ, ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਤ ਛੇਤੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਿਆਂ ਡੈਡਲਾਈਨ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਥੋਂ ਵਾਅਦਾ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਨਾ ਭੁੱਲਾਂ। ਰਸੀਵਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ, 'ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਅਰਜ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿਓਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਆ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ।' ਇਹ ਮੋਹ ਭਰੀ ਧਮਕੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਪਸੀਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸੇ ਰਾਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਦੋ ਕੁ ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਇਸ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਪਰਚੇ ਲਈ ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਹਿਦ ਵਰਗੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਇਸ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਫੋਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ।

ਹਫਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਇਸ ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰਚਾ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਦਿਸ ਪਿਆ। ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਉਲਟ ਮਿਆਰੀ ਪਰਚਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਲੇਖ ਅਤੇ ਕੁਝ ਢੱਲਵਲੱਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਫੇ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 60 ਫੀਸਦ ਇਸ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਪਰਚਾ ਕੱਢਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਰਚਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਹੇਰ-ਫੇਰ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਰਚਾ ਬੇ-ਮਿਆਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੈਰ, ਮੈਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਲਿਖਤ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰਾ ਪਰਚਾ ਫਰੋਲ ਮਾਰਿਆ ਪਰ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਕਿਤੇ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਇਸ ਪਰਚੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਇੱਜਤ ਬਚ ਗਈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹਾੜੇ ਤਰਲੇ ਯਾਦ ਆਏ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਲੈਣ ਲਈ ਕੱਢੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਆਖਰ ਇੰਨੇ ਹਾੜੇ ਕੱਢ ਕੇ ਲਈ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਉਸ ਨੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਛਾਪੀ। ਖੈਰ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਸਿਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ-ਦੋ ਕੁ ਅੰਕ ਕੱਢਣ ਪਿਛੋਂ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰਲਾ ਸਵਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਲੇਖਕ ਦਾ ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਇਆ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਤਰਲੇ ਕਰਕੇ ਲਈ ਰਚਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਨਾ ਛਪ ਸਕੀ। ਮੁਸਕਰੀਏਂ ਹੱਸਦੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ:

ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਛੱਤ ਦੇ ਸ਼ਤੀਰਾਂ ਥੱਲੇ ਇਕ-ਦੋ ਥੰਮੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਥੰਮੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਛੱਤ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਤੀਰ ਦੋ ਕੁ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਤੀਰ ਨੂੰ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਥੰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ।' ਮਰਾਸੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੋਠਾ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੀਂਹ ਕਣੀਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ। ਹਨੇਰੀ ਵੀ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸਾਰੇ ਜੀਆ-ਜੰਤ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੜ ਵੱਟੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਪਰ ਆਂਢ-ਗਵਾਂਢ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਰਾਸੀ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਨਾਲ ਕੋਠੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੀਂਹ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਠੁਰ-ਠੁਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਕੋਠਾ ਨਵਾਂ ਛੱਤਿਆ ਹੈ ਫੇਰ ਭਲਾ ਇਹ ਟੱਬਰ ਮੀਂਹ 'ਚ ਕਿਉਂ ਭਿੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨੇ ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਭਿੱਜ ਕੇ ਗੁੱਛਾ-ਮੁੱਛਾ ਹੋਏ ਮਰਾਸੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਠੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦਾ, ਬਾਹਰ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰੀ ਜਾਨੈਂ। ਮਰਾਸੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਓ ਭਰਾਵੋ ਜੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਖੜ੍ਹਨ ਜੋਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਇਕ ਥੰਮ੍ਹੀ ਹੋਰ ਨਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ?' (ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੀਰਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਥੰਮੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਿਆਂ ਹੀ ਘਰ ਆ ਕੇ ਸ਼ਤੀਰਾਂ-ਕੜੀਆਂ ਥੱਲੇ ਥਾਂ ਪੁਰ ਥਾਂ ਥੰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਛੱਤ ਨਾ ਡਿੱਗ ਪਵੇ।

ਸੋ, ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਥਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਲਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਡੇਢ ਕੁ ਸਫੇ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਚਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਹ ਇਕ ਅੱਧ ਹੋਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਾ ਫਿੱਟ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ 'ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ' ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮੇ ਪੁੱਤ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਜਾਂ ਪੱਤਰ ਲਈ ਥੰਮੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਮਰਾਸੀ ਵਾਂਗ ਕੋਠੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਥੰਮੀਆਂ ਹੀ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਏ ਹੀ ਥੰਮੀਆਂ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪੇ ਮੈਂ ਰੱਜੀ-ਪੁੱਜੀ ਆਪੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਖਾਣ ਵਾਂਗ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਆਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮੀਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਪੌਣੇ ਕੁ ਸਫੇ ਦਾ ਲੇਖ ਸੀ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਖਬਰਾਂ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 48 ਸਫੇ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚੋਂ 44 ਸਫੇ ਸਿਰਫ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਥੱਬਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਰਚਾ ਪੂਰੇ ਅੱਸੀ ਸਫੇ ਦਾ ਸੀ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ ਇਸ ਅੱਸੀ ਸਫੇ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸਾਢੇ ਕੁ ਸੱਤ ਸਫੇ ਦਾ ਮੈਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਫੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਸਫਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਕ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਇਕ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਦਾ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਿਨਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਿਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਵਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਹਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਵੱਸੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਵੀ ਸੌਖੀ ਅਤੇ ਸਸਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਥੱਬਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਭਰਮ ਉਕਾ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਹਿੰਦੀ-ਖੂੰਹਦੀ ਕਸਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅੰਕ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਬਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੰਪਾਦਕ ਆਪਣੇ ਹੇਠਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਕੋਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਈਂ। ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈਂ। ਮਾਲਕ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਆ ਗਏ, ਮਗਰ ਰਹਿ ਗਏ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਐਨ ਉਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਛਪਣ ਲਈ ਭੇਜਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਾ ਆਰਡਰ ਆ ਗਿਆ। ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੌਣਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਮਾਲਕ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ 'ਜਿਥੇ ਥਾਂ ਲੱਭਦੀ ਹੈ ਲਾ ਦੇ' ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਅਖਬਾਰ ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਖਬਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਅਖਬਾਰਾਂ-ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਮੁਫਤ ਹਨ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੀ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਪਾਦਕ/ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤੁਲਤ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈਆਂ ਮਿਆਰੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ:

ਫੂਲੋਂ ਸੇ ਆਸ਼ਿਕੀ ਕਾ ਹੁਨਰ ਸੀਖ ਲੇ,
ਤਿਤਲੀਆਂ ਖੁਦ ਰੁਕੇਂਗੀ ਸਦਾਏਂ ਨਾ ਦੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਸ ਸ਼ੇਅਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਕ ਦਮ ਉਲਟ ਖਿੱਚਾ-ਧੂਹੀ ਚੱਲਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸਾਰੇ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਟੈਕਸੀ, ਟਰੱਕਿੰਗ ਬਿਜ਼ਨਸ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਸੁਦਾਅ ਖਿਲਾਰਿਆ ਹੈ। ਬੱਸ ਚੱਕ ਲੋ ਚੱਕ ਲੋ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਭਾਰੂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਅੱਜ ਕਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ 200 ਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਨੀ ਹੀ ਜਲਦੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਡੇਢ ਕੁ ਕਰੋੜ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਨਵੀਸ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਾਹੌਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਦਰਜਨ ਪਰਚੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਹਿਊਸਟਨ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ., ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਅਖਬਾਰ ਕਿਉਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਦੀ ਫਿਰ ਕਰਾਂਗੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਜੁਗਾੜ ਤੱਕ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਅਖਬਾਰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਦਾਰੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਢੀਠਤਾਈ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਆਪੂੰ ਬਣੇ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਮੰਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਕੁੱਕੜ-ਖੋਹ ਚੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਤਰਸ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਕ ਖਾਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਿੱਤਰ ਆਪਣੇ ਉਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਉਸ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੂਜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਝ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮੰਗਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਂਜ ਹੀ ਠੂਠਾ ਚੁੱਕ ਲਓ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਖੈਰ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੂਜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿਓ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਛਾਪਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਇਨਵਾਇਸ ਵਿਖਾ ਦਿਓ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਾਂਟੇ ਖੇਡਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਕਸਰ ਗੱਲ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਮੁੱਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਖੇਡਣਾ ਨਾ ਖੇਡਣ ਦੇਣਾ ਖੁੱਤੀ 'ਚ ਮੂਤਣਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਗੁਣ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮੰਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੰਗਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਗੁਰਬਚਨ ਦੇ 'ਵਕਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ' ਬਾਬਤ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰ 27 ਜੂਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਖਾਸ ਵਰਗ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਘੋਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਖਾਸ ਵਰਗ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਲਾ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸ. ਕੰਵਲ ਨੇ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਦੋਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਊ ਲੋਕ ਅੱਡੀ-ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਲ ਲੇਖਕ ਦਾ ਲੁਕਵਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਢਾਹ ਤਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਰ ਹੀਲੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋਈ। ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ ਲੋਕ ਆਪ ਝੂਠ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨਗੇ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਰਾਮ ਦੀ ਹਰ ਦਲੀਲ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੰਵਲ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ।

ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਬਤ:

ਬੁਰਕਾ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਪਾ ਕੇ ਐ ਕਾਫਰ,
ਗੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਕਰੀ ਜਾਨਿ।
ਚੋਗ ਚੁਗੇ ਸੋਚ ਦੇ ਕੰਡ ਵਿਚੋਂ,
ਕੂੜ ਕੂੜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਕਰੀ ਜਾਨਿ।
ਮੁਲੰਮਾ ਸੱਚ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਦੈ ਝੂਠ ਵਾਲਾ,
ਗੱਲ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕਰੀ ਜਾਨਿ।
ਸੋਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੇਂ,
ਕੋਕੇ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਜੜ੍ਹੀ ਜਾਨੈਂ।
ਇਮਾਨ ਵੇਚ ਕੇ ਸੋਚੇਂ ਹਲਾਲ ਕਰਨਾ,
ਲਾ ਕੇ ਫੱਟ ਹੁਣ ਪੱਟੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਨੈਂ।
ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈ ਬੀਤਿਆ ਸਾਕਿਆਂ 'ਤੇ,
ਮਨੂੰਵਾਦ ਦੀ ਕਾਫੀ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਨੈਂ।
ਤੀਰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਸੋਚ ਵਲ ਸੇਧੇਂ,
ਘਾਇਲ ਸਿੱਖੀ ਫਲਸਫਾ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਨੈਂ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਪੱਛ ਲਾਏ,
ਸਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਧਰੀ ਜਾਨੈਂ।
ਟੁੱਕੜ-ਬੋਚਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਭਰਿਆ,
ਕਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਜਾਨੈਂ।

-ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਬਾਬ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਜ ਪਲਟਾ'

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਇਕ ਸਾਫ ਸਵੱਛ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਚ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਹਫਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਾ! ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਇਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਕੂਕਰ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਇਕ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਚੀਸ ਹੈ ਮਨ ਵਿਚ। 18 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਸਫਾ 3 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਬਾਬ ਢਿੱਲੋਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ (ਅਕਸਰ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਇਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ) ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਜ ਪਲਟਾ' ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਏ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਮਰਕਰੀ ਨਿਊਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਹੁਕਮਰਾਨ ਦੇ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਬਾਬ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਜ ਪਲਟਾ' ਵਰਤਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਤੇ? ਫਿਰ ਮਸੰਦ ਕੌਣ ਹੋਇਆ? ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਤਾਂ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ। ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਹ ਪਤਰੇ ਖੋਲ੍ਹੋ ਜਿਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ, ਹਿੰਦੂ ਭਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਜਦੇ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹਥਿਆ ਕੇ 'ਰਾਜ' ਤੱਕ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੈਨਤੂਰ
ਸੈਂਟਾ ਕਲਾਰਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਅਮਰੀਕੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਫਰੀਮਾਂਟ:ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਬੇਅ-ਏਰੀਆ ਇਕਾਈ ਨੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ-ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਸਟਾਕਟਨ ਅਤੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 14ਵੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਹਿੰਦੂ ਟੈਂਪਲ ਸਨੀਵੇਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਹਾਣੀ ਸੈਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਰਾਠੀ ਸੂਰਾਪੁਰੀ, ਕਮਲ ਬੰਗਾ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸੰਧੂ ਨੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਛੜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ।

ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੇਪਰ 'ਉਧਾਰ ਲਏ ਪਰਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਦੇ ਥੀਮਿਕ ਪਸਾਰ' ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪਰਚੇ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੇਪਰ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵਧਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਐਸ. ਅਸੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ 56 ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਤੇ ਰੌਚਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਸ਼ਾਇਰ ਉਹ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ। ਜਯੋਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਔਰਤ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਨੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਸਤਕ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਵਨ ਲਿਟਲ ਚਾਇਲਡ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਜੀਆ, ਅਰਮਾਨ, ਮੁਸਕਾਨ ਅਤੇ ਜਸਲੀਨ ਵਲੋਂ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ 'ਹੈਲਥੀ ਫੂਡ' ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਨੀਲਮ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਠੀ ਸੂਰਾਪੁਰੀ, ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਅਤੇ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਜਗਿਆਸਾ' ਅਤੇ ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਭਾਰ' ਵੀ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਨੇ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਮਲ ਬੰਗਾ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਕੈਹਕਸ਼ਾਂ' ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਸਟਰ ਦੀਪਕ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਜਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਦਲੇਰ ਦੀ ਸੀ.ਡੀ. 'ਪੰਜਾਬ ਚੱਲੀਏ' ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਸੁਲਤਾਨ ਅਖਤਰ, ਮੰਜੂਰ ਅਲੀ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਮਹਿਫਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ, ਮਨਜੀਤ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਅਭੀਤਾਬ ਨੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ, ਪਰਮਵੀਰ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਗੁਰਕਮਲ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਭੰਗੜਾ, ਕਿਰਨਦੀਪ ਬਾਠ ਅਤੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਬਾਠ ਨੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਕਮਲ ਬੰਗਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਲਕ, ਜਯੋਤੀ ਸਿੰਘ, ਜੱਸ ਫਿਜ਼ਾ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ, ਹਰਭਜਨ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਚਰਨ ਜ਼ਖਮੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਮਨਜੀਤ ਸੇਖੋਂ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ, ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜਗਿਆਸੂ, ਦਿਲਵੀਰ ਨਿੱਝਰ, ਫ਼ਾਰੂਖ ਤਰਾਜ਼, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਵ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸੇਖੋਂ, ਓਂਕਾਰ ਬਿੰਦਰਾ, ਰਾਜ ਭਨੋਟ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਰੇਨੂੰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ' ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਸਟਰ ਰਿੰਕੂ ਨੇ ਵੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਵਿਪਸਾ ਦਾ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 26 ਨੂੰ

ਫਰੀਮਾਂਟ:ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ (ਵਿਪਸਾ) ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮਹਿਰਾਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ (5774 ਮੌਰੀ ਸਕੂਲ ਰੋਡ, ਨਿਊਵਾਰਕ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵੀ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਵੇਰੇ 11:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ 5 ਡਾਲਰ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵਿਪਸਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੱਧੂ (510-689-6616) ਜਾਂ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਨੌਸ਼ਹਿਰਵੀ (510-676-1565) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਮਿੱਤ ਭੋਗ 26 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਜਰਸੀ:ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ, ਬਰਲਿੰਗਟਨ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿਖੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਭਾਈ ਦਿਲਬਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ ਮੌਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 13 ਜੁਲਾਈ 2009 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸਬੰਧੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਖ ਗਵਾਹ ਸਨ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਂਘੇ ਲਈ ਸਮਾਗਮ 7 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ

ਸੈਨ ਰੈਮੋਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ:ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ, ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲਾਂਘਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਖੇ 7 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਰ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮੀਲ ਅੰਦਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਸ਼ਤਰਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀਹ ਲੱਖ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਡਾਟ ਆਰਗ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵੀਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਵਲੋਂ ਚੈਅਰਮੈਨ ਬਰਖਾਸਤ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ:ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵੀਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਇੱਕ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਦੋਫਾੜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਇਹ ਮਤਾ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੀਟਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੈਅਰਮੈਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇੰਡੋ-ਯੂ.ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਗਦਰੀ ਮੇਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ:ਇੰਡੋ-ਯੂ.ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿਛਲੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਬਰਾੜ ਫਾਰਮ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਫੇਅਰ ਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗਦਰੀ ਮੇਲੇ 2009, ਜੋ ਦੇਸ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ, ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਸੋਵੀਨਾਰ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲਈ ਆਏ ਆਰਟੀਕਲਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਤੇ ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜ ਸਨਮਾਣਨਯੋਗ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਏ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਸ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ , ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਵਲੋਂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਢਿੱਲੋਂ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਮੇਲੇ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸ. ਮਿਨਹਾਸ ਨਾਲ ਫੋਨ 559-283-6376 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੈਕੀ ਦੀ ਐਸ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਭਲਾ ਕੌਣ ਝੱਲਦਾ!

ਲੰਡਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੌਹਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੈਕੁਲਿਨ (ਜੈਕੀ) ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਦੋ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਚੁਣਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ, ਜੌਹਨ ਦਾ ਭਰਾ ਬੌਬੀ ਕੈਨੇਡੀ ਤੇ ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਵਪਾਰੀ ਅਰਿਸਟੌਟਲ ਓਨਾਸਿਸ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜੈਕੀ ਨੂੰ ਵਧ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ (ਜੈਕੀ ਨੂੰ) ਵਧੇਰੇ ਆਰਾਮ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪੁਸਤਕ 'ਬੌਬੀ ਐਂਡ ਜੈਕੀ' ਮੁਤਾਬਕ ਜੌਹਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਲਗਭਗ 3 ਸਾਲ ਦੋਵਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ਼ਕ ਫਰਮਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਯਕੀਨ ਵਿਚ ਬੱਝੀ ਰਹੀ ਕਿ ਓਨਾਸਿਸ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਦਿਓਰ ਬੌਬੀ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਲਮ ਸੀ।

ਜੌਹਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੇਨ ਓ ਡੌਨੈੱਲ ਅਨੁਸਾਰ ਬੌਬੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਕੁ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਓਨਾਸਿਸ ਤੇ ਜੈਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧ ਜਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਡੌਨੈੱਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਬੰਧੀ 'ਡੇਲੀ ਮੇਲ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, "ਉਹ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੈਕੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਬੌਬੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੈਕੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੱਕ ਸਕਦੇ ਸਨ?"

ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨਾਨੀ ਵਪਾਰੀ ਤਾਂ ਜੈਕੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੈਕੀ ਨੇ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਬੌਬੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਵੰਬਰ 1968 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਮੰਗਣੀ

ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਕੈਨੇਡੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਸੀ. ਡੇਵਿਡ ਹੇਅਮੈਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਧਿਆਏ 5 ਜੂਨ, 1968 ਨੂੰ ਬੌਬੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਅਧਵਾਟੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਮੁੜ ਗਈ।

ਬੌਬੀ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੈਕੀ ਨੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਪੀਅਰੀ ਸਲਿੰਗਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਮੁਲਕ ਨਾਲ। ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਇਥੇ ਪਲਣ। ਉਹ ਕੈਨੇਡੀਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੀ।"

ਜੈਕੀ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਵਿਆਹ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ 'ਦਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ ਛਪਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਯੂਨਾਨੀ ਧਨਾਢ ਵਪਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਬੌਬੀ ਦੀ ਕਬਰ ਉਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੜੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਮਗਰੋਂ ਅਕਤੂਬਰ 1968 ਵਿਚ ਜੈਕੂਲਿਨ ਤੇ ਓਨਾਸਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਯੂਨਾਨੀ ਵਪਾਰੀ ਵਲੋਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਯੂਨਾਨੀ ਟਾਪੂ ਸਕਾਰਪੀਅਸ ਉੱਤੇ ਹੋਇਆ।

ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਜੈਕੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਬੇਮੋਲ ਤੋਹਫਾ ਇਕ ਘੜੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਜੌਹਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ 'ਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਫਰੀਮਾਂਟ: ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਵਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵੈਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂਘਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਖੇ ਸਜਾਈ ਪਾਲਕੀ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪਵਿੱਤਰ ਬੀੜਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਚੌਥੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬੀੜ ਗੁਰੂਘਰ ਫਰੀਮਾਂਟ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਭਾਈ ਖੋਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਚਾਰ ਸਰੂਪ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਚੌਥੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰ ਤਕਰੀਬਨ 95 ਕਿਲੋ ਹੈ।

ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਵਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 11000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਚੈਕ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਲੀਗਲ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰ ਸ. ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੁਮਾਣਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ ਗੁਰੂਘਰ ਲੈਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਟੈਲੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ: ਪ੍ਰਸਿਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਕੀਲ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਇਸੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਣ ਰਹੀ ਟੈਲੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਾਇਰਾ ਬਿਊਨਾ ਵਿਖੇ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਹੋਈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ

ਨਾਲ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੀਨ ਫਿਲਮਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਪਾਸੀ, ਬਲਜੀਵਨ, ਪ੍ਰੀਤਇੰਦਰ ਪੌਪੀ, ਡਿੰਪਲ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਬਾਤਿਸ਼, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਜਤਿੰਦਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿਲ, ਮਾਲਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੀ, ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ, ਪਰਵੀਨ ਕੰਬੋਜ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਮ ਚੰਦਰਨ, ਹਰਿੰਦਰ ਹੁੰਦਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਆ ਅਤੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਅਟਾਰਨੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਪਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ, ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਜਸਜੀਤ ਕੰਗ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਆ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਪ੍ਰੋ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਅਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਬੀਰ ਕੌਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

Bob Lynn Edwards, Jr.

Free Initial Consultation

Attorney at Law

Over 17 Years Handling Family Law Cases in Fremont, CA, All Aspects of Divorce Including Child Support, Child Custody, Spousal Support, Property Division, Restraining Orders, Modification of Support, Etc.

Ph:510-770-0500

www.BobEdwards.com

3869 Peralta Boulevard, Fremont CA 94536-3712

Attention Business Owners!!

Are You Worried About Your Business When You`re Not There?

Are Worries Keeping You Awake?

Watch Your Business AnyTime Any Place.

Promotion For July

Free Cash Register Interface With Purchase Of Our DVR System

NO PAYMENTS For 3 Months

Financing & Lease Options For 12, 24, 36 Months Available.

ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ, ਸਹੀ ਕੰਮ

ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂ ਬਿਜਨਸ 'ਤੇ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਸਿਸਟਮ ਲਵਾਓ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਜਾਓ

DVR UNLIMITED

Call:1-800-780-0032 www.dvrunlimited.com

New York NY July 25, 2009
Call:Tony-347-723-2533 OR
Jay:917-681-4211
Fairfax VA July 31, 2009
Call:Jay-703-980-6203 Or
Nisha-571-212-1855
Philadelphia PA August 01, 2009
Call:Jay-703-980-6203
Open August 08, 2009
Open August 09, 2009
Spokane WA Call Nagra 509-994-7844
And Seattle WA August 16, 2009
(1:00pm to 7:00pm-Kabaddi Mela)
Call:Channa Alamgeer-206-478-7744
Bakersfield CA August 22, 2009
Los Vages NV August 23, 2009

Show In USA In August 2009
Call- Satti:916-410-9741

ਮਾਇਆਵਤੀ ਤੇ ਰੀਤਾ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲੇ ਮਿਹਣੇ ਦਿੱਤੇ

– ਰੀਤਾ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ
– ਰਾਹੁਲ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ
– ਬਹੁਗੁਣਾ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨਾਖੁਸ਼

–ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ : ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੀਤਾ ਜੋਸ਼ੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੁੱਥਮ ਗੁੱਥੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲੇ ਤਾਨ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਰੀਤਾ ਬਹੁਗੁਣਾ ਨੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਕੁਝ ਚੱਕਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੰਘੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੀਤਾ ਬਹੁਗੁਣਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵਿਰੁਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵਿਰੁਧ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ "ਮਾਇਆਵਤੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਵਾ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਤਰ ਪੰਝੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ।" ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਵਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਭੱਖਿਆ ਵਿਵਾਦ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 14 ਦਿਨ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡਾ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 29 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਭਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਕੋਲਾ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ ਨੇ ਬਹੁਗੁਣਾ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਕੇਵਲ

ਰੀਤਾ ਬਹੁਗੁਣਾ

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹੀ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬਾ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਲਈ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਉਧਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਈ ਯੂ.ਪੀ. ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੀਤਾ ਬਹੁਗੁਣਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵਿਰੁਧ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਤਵ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਮੇਰੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।" ਰੀਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿਜੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਮੇਠੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਆੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤ ਲਗਵਾਉਣ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਮ ਜਨਤਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹਾਲ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ।"

ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਆੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਰੇਗਾ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁੱਤ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਬੇ

ਮਾਇਆਵਤੀ

ਅੰਦਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਇਆਵਤੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤ ਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤੇ ਪੈਸੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਨੇ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਸਪਾ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮੁਆਫ਼ੀਯੋਗ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲਪੇਟਿਆ। ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਚ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਖੇਦ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਸਪਾ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਦਾ ਘਰ ਸਾੜਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਤੋੜ ਫੋੜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨਾ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ 'ਚ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੀ ਸੀ.ਡੀ. ਵੀ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਤੀ 15 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬਸਪਾ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਹੁਗੁਣਾ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਵੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਿਆਸੀ ਨੌਟੰਕੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਸਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ 36 ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ

*** ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ * ਹਰਸਿਮਰਤ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਨਹੀਂ ਫਲੈਟ ਮਿਲੇਗਾ * ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਸੁਖ਼ਬੀਰ ਦੀਆ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ * ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਖਿਲਾਫ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲਿਆ**

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰਾਂ 'ਚ 36 ਅਜਿਹੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਂਸਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਂਸਦ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸਾਬਕਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ, ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਕਾਂਸ਼ੀਰਾਮ ਰਾਣਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 36 ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਸਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਚ ਡੇਰੇ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਪੀ.ਪੀ. ਐਕਟ 1971 ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

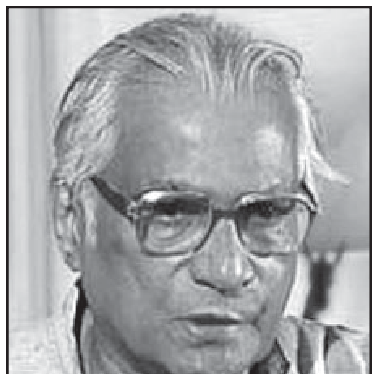
ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼

ਮਾਮਲਾ ਨਵੀਂ ਐਮ.ਪੀ. ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਕੋਠੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ

ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ 12 ਸਫ਼ਦਰਜੰਗ ਦੀ ਕੋਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੋਠੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਮਾਰਚ 1998 'ਚ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਨਅਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਦ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਚਲੀ ਗਈ, ਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਉਸੇ ਵੱਡੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ, ਜੋ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਫਲੈਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤਕ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਰਹੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਏ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦਕਿ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸੁਖਬੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਨਰਮ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਤੀਰੇ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ।

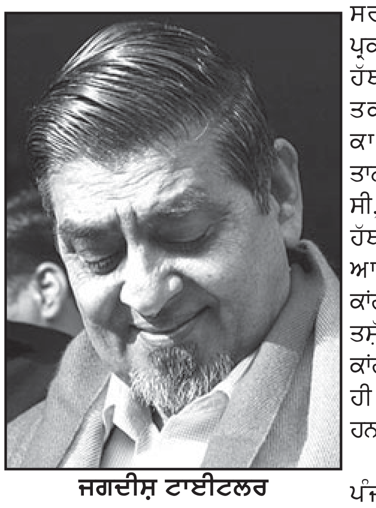
ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਮੋਹਸਿਨਾ ਕਿਦਵਈ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਦੁਖੜਾ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਰਹੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਬਦਲਾ ਲਊ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਹੱਥ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਉਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਐਨੇ ਵਧੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਹੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਛੋਟਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਹੁਣ ਨੀਤੀ ਬਦਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲੈਟ ਹੀ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ। ਬੀਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਵਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸੰਗਠਨ ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਵੀ ਹੁਣ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਜਵਾਬ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕੇ.ਜੀ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਪੀ. ਸਦਾਸ਼ਿਵਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੋਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 14 ਸਤੰਬਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਬੈਂਚ ਵਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਲ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਰੱਖ ਰਹੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਜੀ.ਈ. ਵਾਹਨਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਹਾਂ 'ਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਨਵਤੀ ਨੇ ਵੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰੋਕ ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਦੀ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪਾਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. (ਏਡਜ਼) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਡਜ਼ ਗ਼ੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਵੀ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣਗੇ।

ਸਮਲਿੰਗੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ 10 ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਾਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਤੁਰਨ ਲੱਗਣਗੀਆਂ

ਨਿਊਯਾਰਕ : ਥਕੇਵਾਂ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਨੀਂਦ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਮਰ ਵੀ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵੀ ਚੈਨ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਓ। ਮਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜੀਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਨਾਮਕ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਤਕਨੀਕ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੌਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਰਹੱਸ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ 'ਤੇ (ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ) ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ 2 ਸੰਗਠਨਾਂ 'ਚ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਅਤੇ ਐਲਕਾਰ (ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ) ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਇੰਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਇਓਪ੍ਰੀਜਰਵੇਸ਼ਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਗੈਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਾਡਲ, ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਅਤੇ ਹਿਲਟਨ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਪੈਰਿਸ ਹਿਲਟਨ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਪੰਜੀਕਰਣ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਹਿਲਟਨ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਕੁੱਤੇ ਲਈ ਵੀ ਫਾਰਮ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 150 ਲੋਕ ਕ੍ਰਾਇਓਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਫਾਰਮ ਭਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 2 ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸ਼ਰੀਰ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸਿਰ। ਸਿਰਫ ਸਿਰ ਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਏਗੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਇੰਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਏਗਾ ਕਿ ਨਵਾਂ ਸ਼ਰੀਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਐਲਕਾਰ ਪਹਿਲੇ ਵਿਕਲਪ ਲਈ 80,000 ਪਾਊਂਡ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲਈ 42,000 ਪਾਊਂਡ ਵਸੂਲਦੀ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨ ਜੇਕਰ ਕ੍ਰਾਇਓਬਾਇਓਲਾਜੀਕਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ ਅਤੇ ਲਾਲ ਰਕਤ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਰੀਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਤੋਂ ਚੱਲਣ-ਫਿਰਨ ਲੱਗੇਗਾ।

ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਮਾਈਨਸ 130 ਡਿਗਰੀ ਤਾਪਮਾਨ ਤੱਕ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਈਨਸ 196 ਡਿਗਰੀ ਤਾਪਮਾਨ ਵਾਲੇ ਤਰਲ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜ਼ਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟ੍ਰੰਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ | ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ | ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ | ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ | ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

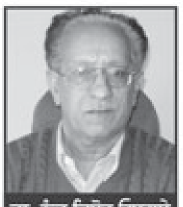
ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੂਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖ਼ੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)
MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

Thandi Insurance Brokerage

Truck Insurance Specialist: LIC#OBO9151
Auto liability, physical damage, motor truck cargo, general liability and worker's comp.

Coverage for:
Long and local haul owner operators, dump trucks, sand/gravel, seasonal vegetable, delivery, catering and ice cream trucks. DUI, new/young drivers accepted.

Quick Filing:
Personal auto, medical and homeowners insurance.
SR22, MCP-65, BMC91-X, Form-E, UIIA.

Business Policies:
Gas stations, repair shops, mini marts, stores, restaurants, and warehouses.

We proudly represent
GLOBAL HAWK INSURANCE CO.
RRG

ਅਸੀਂ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ

For a Free insurance Quote Please Call :
1-800-917-2639
3090 Independence drive Suite # 246 Livermore CA 94551

ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੁੜ ਛਿੜਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲੰਘੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬੜੇ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੁੱਡਾ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਸਬੰਧੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਉਲਟ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

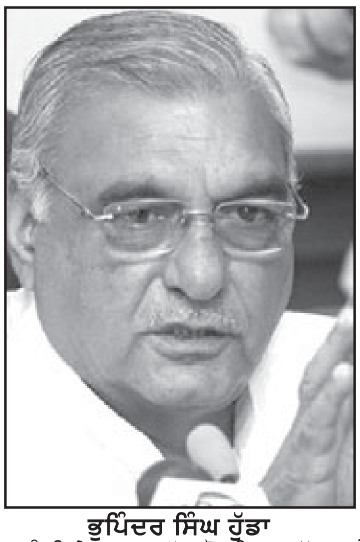

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ

ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਜਾਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ 100 ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਉਧਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗਠਿਤ ਚੱਠਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਦੇ 29ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਤੌਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮੋਇਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੱਗੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੋਏ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਲੱਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਲੋਨੀ ਕੱਟੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਸਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਸਾਂ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਟਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਮੱਕੜ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਇਕ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨ ਬੱਸ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ, ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਏ., ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਆਦਿ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ 2005 'ਚ ਤਤਕਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਸਮੇਂ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਾਸ ਉਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਤੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਹੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਖ਼ੁਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰੱਦ।

ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦਰਜੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਉਲਸੂਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਪੁੱਜੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਐਚ.ਆਰ. ਭਾਰਦਵਾਜ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਐਚ.ਐਸ. ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ 35,000 ਸਿੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ. ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੰਗਲੌਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਿੱਧੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ 'ਚ ਪਾਕਿ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਲੰਘੀ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ 5,41,176 ਬੂਟੇ ਲਾ ਕੇ ਗਿੰਨੀਜ਼ ਬੁਕ ਆਫ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ 4,47,876 ਬੂਟੇ ਲਾ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤੜਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਸੋਨਾ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਸੱਟਾ 'ਤੇ ਮੰਗ ਦੀ ਕਮੀ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਰਾਫਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 1 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸੋਨਾ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਦੇ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਉਤਰਾਅ-ਚੜਾਅ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ 915.60 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਔਂਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਹਫਤੇ ਦੇ ਆਖਰ ਤੱਕ 26.20 ਡਾਲਰ ਵਧ ਕੇ ਲੰਘੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ 938.80 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਔਂਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਅ ਪਿਛਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ 12.52 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਔਂਸ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਤੱਕ 0.91 ਡਾਲਰ ਵਧ ਕੇ 13.43 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਔਂਸ 'ਤੇ ਬੰਦ ਹੋਏ। ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਲਰ ਦੀ ਚਾਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਵੱਡੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ, 21 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ 3 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਜਲਾਲਾਬਾਦ, ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਅਤੇ ਬਨੂੜ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ 21 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਡਮ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਲਈ ਕੁੱਲ 9 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਜੋਸਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਵਲੋਂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਨਤਾ ਦਲ ਸੈਕੂਲਰ ਵਲੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹੰਸ ਰਾਜ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਦਲਿਤ ਵੈਲਫੇਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਾਂਝਾ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਹਲਕੇ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਫਤਿਹ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਮੇਤ 3 ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਨੂੜ ਹਲਕੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਲਈ ਅਜੇ ਤੱਕ 6 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਨੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 4 ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ 36 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਏ

ਮੈਲਬਰਨ : ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 36 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਵਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਵਰੀ 2001 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ 2646 ਦੇ ਲਗਭਗ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ, ਚੀਨੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 18 ਤੋਂ 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿਚਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਛਾਣ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਰੀਨ ਹੋਰਡਰ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਲਿਏਨ ਵੈਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਵਲੋਂ 2006 ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਉਧਰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦਿ ਏਜ' ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਮਿਆਦ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਰ-ਮੋਰੀਆਂ ਲੱਭ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਫ਼ਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਸੇ ਭਰ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਕਿੱਤਾ-ਮੁਖੀ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੋ-ਦੋ ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਪੱਲਿਓਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਦਿ ਹੈਰਲਡ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਕਾਰਲ ਕੋਨਾਰਡ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਤਾ ਮੁਖੀ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੌਰਾਨ 900 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰਾਂ ਉਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਵਰਤਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਨਾ-ਮੁੜਨਯੋਗ ਫੀਸ ਵਜੋਂ ਪੱਲਿਓਂ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਕੋਨਾਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਮੁਫ਼ਤ ਕਿਰਤੀ ਫੌਜ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ 900 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਿਰਤ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾਤਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ ਪੱਲਿਓਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਾਰੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ।

ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਹਮਲੇ : ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿੱਥੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਜੇ ਵੀ ਨਸਲੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁੜ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਐਡੀਲੇਡ ਅਤੇ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਡਨੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਆਲੋਚਕ ਹਾਂ/ਰਹਾਂਗਾ : ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ

ਚੇਨਈ : ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਛੇੜ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਲੰਘੀ 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਵਲੋਂ ਕੰਨੜ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਾਮਾਇਣ ਦੀ ਖੋਜ' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਆਲੋਚਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਵੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਇਲੀ ਨੇ ਰਾਮਾਇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੋਇਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਰਾਮਾਇਣ ਦੀ ਅਸਲੀ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੇਖੌਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।" ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨੇ 2007 ਵਿਚ ਸੇਤੂ ਸਮੁੰਦਰਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੌਰਾਨ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਪਾਤਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜੇ, ਰਾਜਦੂਤ ਵਾਪਸ ਸੱਦਿਆ

ਟਰਾਂਟੋ : ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੀਜ਼ਾ ਨਿਯਮ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਗਰਮੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਬੰਧ ਤੋੜਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੈੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵਲੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਠੋਸਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਚੈੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੈਨ ਫਿਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਵਾਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਆਉਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਰਾਜਦੂਤ ਵੀ ਹੁਣ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਆਉਣ। ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਇਸ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 27 ਮੁਲਕੀ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚੈੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਠੋਸਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੇਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੇਸ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੈੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਵਿਘਨ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਦੱਸਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੈੱਕ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਅਰੋਮਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ ਮੰਗਣ ਦੇ ਕੇਸ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਰੋਮਾ ਲੋਕ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਨਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਮੈਕਸੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਨਵੀਆਂ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਚੈੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਪੜਾਈ, ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਚੈੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੀਜ਼ਾ ਦਰਖ਼ਾਸਤਾਂ ਆਸਟਰੀਆ ਸਥਿਤ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਨੂੰ ਘੱਲਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੈੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ 2005 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਕਸੀਕਨ ਰਿਫੂਜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਤਿਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, 2008 'ਚ 9400 ਰਿਫ਼ੂਜ਼ੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਆਈ ਰਿਫੂਜੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੋਈ 5654 ਕੇਸ ਪੜਤਾਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮਸਾਂ 600 ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਛੇਵਾਂ ਵੱਡਾ ਸੈਲਾਨੀ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੈਲਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਮੈਕਸੀਕਨ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਢਿੱਲੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ।

2007 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਚੈੱਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਚੁੱਕ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਆਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ 90ਵਿਆਂ 'ਚ ਅਰੋਮਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਹੜ੍ਹ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। 2008 'ਚ 840 ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੇਸ ਆਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੋਈ 3000 ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਏ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ 2006 ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਕੇਸ ਹੋਏ ਸਨ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਲੀਹ 'ਤੇ, ਭਾਜਪਾ ਦੁਖੀ ਹੋਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਰਮ-ਅਲ-ਸ਼ੇਖ ਵਿਖੇ 15ਵੇਂ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ਼ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਦਰਮਿਆਨ ਨਿੱਘੀ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਲਈ ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ।

ਪਰ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਨਿੱਘ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਕਾਫੀ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਖੱਪ-ਖਾਨਾ ਤੇ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਈ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਵਾਰ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਹੋ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸ਼ੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਗੜਬੜ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

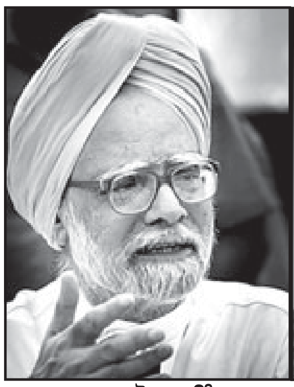
ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

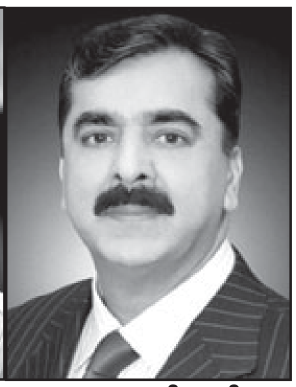
ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਸੌਂਪੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹਰ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਤ ਸਥਿਰ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਸਲ ਵੰਗਾਰਾਂ ਹਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਤੱਤ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ 'ਚ ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਯੂਸਫ਼ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਠਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਅਰਥ ਪੂਰਨ ਗੱਲਬਾਤ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ 'ਚ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਪੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਵਾਰਤਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪੱਖ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਵਾਰਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਗੱਦਾਰੀ-ਭਾਜਪਾ : ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਗੱਦਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਬਾਅ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੰਘੀ 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕ ਆਊਟ ਕੀਤਾ।

ਵਾਕ ਆਊਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਵੇਡਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਕਦਮ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਗੱਦਾਰੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਗੂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਵੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵਾਰਤਾ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Homeopathic Systems for Health Treatment

When you are tired of all treatments for any disease at any age

Try homeopathic, systems of treatment

ਅਰਥਰਾਈਟਸ, ਦਮਾ, ਸੁਗਰ, ਬਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਪੱਥਰੀ, ਖਾਰਿਸ਼, ਮੁਹਾਂਸੇ, ਵਜਨ ਦਾ ਘਟਣਾ ਜਾਂ ਵਧਣਾ, ਜਨਾਨਾ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜੋਰੀ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਲਾਜ

You can get all Homeopathic, Ayurvedic, Biochemic medicines at economical prices.

www.homeomedicine.net

Consultant /Practitioner

GURDIP SINGH SANDHU

DHMS, Hons, BAMS, MDEH, 30 Years experience

Working as per ACT.SB-577 State of CA.

CALL: TOLL FREE: 877-OK-HOMEO

(877-654-6636)OFFICE: 408-729-6691

E-mail: Homeomedicine@yahoo.com

ਹੋਰ ਇਲਾਜਾਂ ਤੋਂ ਥਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਹੋਮੀਓਪੈਥੀ ਅਜਮਾਓ

G.M. Lawrence Insurance Brokerage

License# 0D79587

ਟਰੱਕ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਪਿਛਲੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟਰਕਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਜੀ ਐਮ ਲਾਰੈਂਸ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਿਉਂ?

LIABILITY
GENERAL LIABILITY
PHYSICAL DAMAGE
CARGO
BONDS

***ਕੋਈ ਬਰੋਕਰ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ *ਝਟਪਟ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ *ਮਾਸਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਪਲਬਧ ਹਨ**

New Ventures Are Welcome

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

Ph: 209-474-2771

Fax: 209-474-0215

7746 Lorraine Ave.#214

Stockton CA-95210

SPECIALIZES IN BOTH LOCAL & LONG HAUL

- Flexible down payments
- Excellent customer service
- Committed to each individual client's needs
- Experienced, knowledgeable & professional staff

ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਬਜਰੀ ਢੋਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ !

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ:

License plates
IFTA *Fuel tax return
DOT, ICC-MMC
Single state registration services
***New Mexico & Kentucky permit**

Rajinder Singh

ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਰਕ ਲਈ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਟਰਕਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਟਾਕਟਨ ਵਿਚ ਮੂਵ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ

Now in Strockton, the Hub of the Trucking Industry

Financing Available For Buying Trucks

Cell: (510) 557-6988

Ph: 209-982-9996,

Fax:209-982-9997

13465 Basalt Ct, Lathrop CA 95330

ਬਲਿਊਸਟਾਰ:ਫੌਜ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਣਗੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ?

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਜਿਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਮਤਾ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ 18 ਜੁਲਾਈ 2009 ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਮਰਦ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣੀ ਇਸ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਲਕਿਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜੋ ਅਜੋਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਇਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਦੁਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਲੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਧਵਨ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਹੋਰਨਾਂ ਸਮੇਤ ਜੂਨ 2009 ਕੁਝ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ)। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ 'ਅਸੂਲ' ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਾਦਲਕਿਆਂ 'ਤੇ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਢਾਂਗਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲਨਾਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤਾਈਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਤਾਈਂ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ 1995 ਤੱਕ 2 ਲੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ (2009) ਤਾਈਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ 'ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ' ਅਧੀਨ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਰਮਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ, ਡੈਮ, ਹਾਈਕੋਰਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਗਵਾ ਕੇ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਏ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ'। ਅਣਖਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੋਈ ਬਚੀ ਨਹੀਂ, ਗੱਦਾਰੀ ਸਿਖਰ ਛੋਹ ਗਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ, ਮਸਲੇ ਛਿੜੇ ਪੱਗਾਂ ਦੇ, ਕੇਸਾਂ ਦੇ, ਪੂਜਾ ਪਾਠਾਂ ਦੇ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਯੂਨੈਸਕੋ' ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਗੱਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਘੇਰੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੁਕੜੀ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵੀ ਇਕ ਘੇਰਾ ਸੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵੀ ਇਕ ਘੇਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਵੇਲੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਗਿਰਦ ਇਕ ਘੇਰਾ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤੇ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਇਕ ਉਘੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਨੂੰ ਜਦ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਿਤ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗੱਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ. ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਚੱਕਰਵਿਊ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਰਉੱਤਰ ਸਨ। ਲੋੜ ਹੈ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ।

ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਉਕਾ ਹੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਏ ਦਿਨ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅੱਲ੍ਹੜ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ, ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸਲੋਕ ਤਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।

6 ਜੂਨ 2009 ਨੂੰ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਮਨਾਈ ਗਈ 25ਵੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸਮੇਂ ਉਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਲੋਕ ਵੀ ਪੂਰੀ ਢੀਠਤਾਈ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 22 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਕੋਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਵਾ ਕੇ ਦੇਸਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਜੋ ਗਿੱਦੜ ਕੁੱਟ ਕਰਵਾਈ ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਉੱਕਾ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਵਿਚ ਫਸਾਏ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਇਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਜੇ ਵੀ 'ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਮੰਗ ਰਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਬੜੀ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਆਪਣੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੁਟੇਰਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਚੌਧਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅੱਜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬਾਦਲਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦੀ ਜਕੜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਜਨਰਲ ਵੈਦਿਆ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ, ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਮੁੱਖ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਤਿੱਕੜੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੌਜੀ ਸੱਦੇ ਨੇ ਜੋ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਉਸ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਸੋਚਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਜੋ ਇਸ ਕਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬਤੌਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ ਇਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਧੀ ਬਣਾ ਕੇ ਗੋਦ ਲਈ ਕੁੜੀ ਪਤਨੀ ਬਣਾ ਲਈ 'ਬਾਬੇ' ਨੇ

ਲੋਹੀਆਂ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਲੋਹੀਆਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਨਾਹਲ ਦੇ ਇਕ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਗੋਦ ਲਈ ਧੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾਈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ ਦੀ 25 ਸਾਲਾ ਮੁਟਿਆਰ ਚਰਨ ਕੌਰ (ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਂਅ) ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਹੀ, ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਨਾਹਲ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਜਮਸ਼ੇਰ 'ਚ ਵਸਦੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪਿੰਡ ਨਾਹਲ ਇਕ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਤੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਕੋਈ 'ਬਾਹਰਲੀ ਸ਼ੈਅ' ਚਿੰਬੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਫਿਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ 'ਜਲ' ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਚਰਨ ਕੌਰ ਉਹ ਜਲ ਪੀਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਨੀਮ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਹਰ ਹਾਂ 'ਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਲਦ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ।

ਚਰਨ ਕੌਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਬਜ਼ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਝੂਠੇ ਸੁਰਖ਼ਾਬ ਦੇ ਪਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬੇ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਏਜੰਟ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੱਤਲ 'ਤੇ ਮੁਲੰਮਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਟਲੀ ਭੇਜ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਉਜੜੇ-ਪੁਜੜੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗਾ।

ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚਰਨ ਕੌਰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਘਰੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਗਦ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

11 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗੋਦਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਏ-ਲਿਖਾਏਗਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਾਲੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਏਗਾ। ਅਸ਼ਟਾਮ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਗੋਦਨਾਮਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਗੁੜ-ਸ਼ੱਕਰ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 53 ਸਾਲਾ (ਹੁਣ ਲਗਭਗ 60 ਸਾਲ) ਬਾਬੇ ਨੇ ਇੰਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਲੜਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨਾਹਲ ਲੈ ਆਇਆ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬੇ ਨੇ ਵੋਟ ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਪਤਨੀ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਅ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਬਤੌਰ ਪਤੀ - ਪਤਨੀ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਪੁਰਨੀ ਮੰਦਰ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਕਰਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਖੈਰ ਮੰਗੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਏਜੰਟ ਵੀ ਨਾਲ ਸੀ।

ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬੇ ਨੇ ਚਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਖੇੜਾ ਮੰਦਰ, ਚਾਰ ਸਾਲ ਨਕੋਦਰ ਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਰੱਖਿਆ।

ਚਰਨ ਕੌਰ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪਾਸ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾਈ ਹੈ।

ਉਧਰ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨ ਕੌਰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਘਰੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਗਦ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ 40 ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਰ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਰਦ ਹੈ ਮੈਡੋਨਾ ਦਾ ਹਮਸ਼ਕਲ

ਸੇਂਟਿਆਗੋ : ਚਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੇਂਟਿਆਗੋ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਲਾਇਸ ਫਿਗੁਇਰਾ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਪ ਗਾਇਕਾ ਮੈਡੋਨਾ ਦਾ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਦੀਵਾਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੈਡੋਨਾ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੈਡੋਨਾ ਦਾ ਹਮਸ਼ਕਲ ਬਣ ਕੇ ਫਿਗੁਇਰਾ ਸਾਲ ਵਿਚ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਕਰੀਬ 5 ਲੱਖ 88 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ ਚਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਫਿਗੁਇਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੈਡੋਨਾ ਦਾ ਗੀਤ 'ਲਾਇਕ ਏ ਵਰਿਜਨ' ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਕ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੈਡੋਨਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਲੱਭਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਮਰਦ ਹਾਂ। ਫਿਗੁਇਰਾ ਨੇ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਕ ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਮੈਡੋਨਾ ਵਾਂਗ ਪਰਫਾਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਪ ਗਾਇਕਾ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਵੀਡੀਓ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣਿਆ

-ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿੱਧੂ-ਛੀਨਾ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਦਾਅ ਉਪਰ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ. ਛੀਨਾ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਸਿੱਧੂ ਮੰਝਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਬਦਲਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਲੰਘੀ 17 ਜੁਲਾਈ ਆਰ.ਐਸ. ਛੀਨਾ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਹਾਈ-ਕਮਾਨ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਛੀਨਾ ਦੇ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਕ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੂ ਅਗਿਆਤਵਾਸ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਛੀਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਸਿੱਧੂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣਗੇ, ਉਹ ਖੁਦ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦਫਤਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਅੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਛੀਨਾ-ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਲਈ ਵੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਵਧੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਤਾਲਾਸ਼ ਕੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਟਾਲੇਗੀ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਿੱਧੂ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭੰਡਾਰੀ ਕਾਲੀਆ ਗਰੁੱਪ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਛੀਨਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਦੀ ਗਰਮਾਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਵਲੋਂ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਨਾ ਮਨਜੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਧੂ ਸਮਰਥਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਭਾਜਪਾ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਕੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਵਿਰੁਧ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭਾਜਪਾ (ਸ਼ਹਿਰੀ) ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨਲ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੂ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸ. ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੇ ਫਿਲਹਾਲ ਚੁੱਪੀ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਵਿਰੁਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫਤਵਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸੋਹੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

15 ਜੂਨ 2009 ਦੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸੋਹੀ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਇਕ ਦ੍ਰਿੜ ਤੇ ਜ਼ਹੀਨ ਇਨਕਲਾਬੀ, ਇਕ ਕੋਮਲ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਹਸਮੁੱਖ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲਾ ਭਜਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਜਾਣੂ ਜਿਵੇਂ ਨਾਵਲਿਸਟ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਅਤੇ ਭੂਤਵਾੜੇ ਦੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ, ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ, ਡਾ. ਨੂਰ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ ਮਹਿਬੂਬ ਅਤੇ ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲਾ ਭਜਨ ਕਹਿਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ 18 ਮਾਰਚ 1939 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦਾ ਅਸਲੀ ਪਿੰਡ ਭੜੀ ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਿਰ ਤੱਕ ਬਠਿੰਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਜੁੜ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਲੋਕ ਲਹਿਰ' ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਚਾਰੂ ਮਜੂਮਦਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ 'ਚ ਕੁੱਦਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਵੀ ਚਾਰੂ ਦੀ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. (ਐਮ.ਐਲ.) 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਂਧਰਾ ਦੇ ਨਾਗੀ ਰੈਡੀ ਵਾਂਗ ਚਾਰੂ ਦੀ 'ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਸਫਾਏ' (ਐਨਹੀਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਨਮੀ) ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਗੀ ਰੈਡੀ ਦੀ ਇਸ ਲਾਈਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ (ਮਾਸ ਲਾਈਨ) ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਸ ਨੇ 'ਬਠਿੰਡਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਡੀ.ਵੀ. ਰਾਓ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 'ਉਕਰੀ' (Uccri-Unity Centre of Communist Revolutionaries of India) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਾਹੀਕਾਰ ਯੂਨੀਅਨ, ਗੁਰਨਾਮ ਗਾਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ 'ਸਟੀਲ ਐਂਡ ਮੋਲਡਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ' ਅਤੇ ਅਮਰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਯਸ਼ਪਾਲ ਵਰਗੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਲੰਬੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਟੀ.ਐਸ.ਯੂ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸੀਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਘੋਲ ਲੜੇ ਅਤੇ ਜਿੱਤੇ। 1975 ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲਗਭਗ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਵੇਗ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਟੇਕ ਮੱਧ ਵਰਗ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।

ਫਿਰ 1988 'ਚ 'ਮਾਓ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ' ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਯੂ.ਸੀ.ਸੀ.ਆਰ. ਆਈ. ਦੋਫਾੜ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਸੀ.ਸੀ. ਆਰ.ਆਈ. (ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ) ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਰ.ਸੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਰ.ਸੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਲਗਭਗ 43 ਸਾਲ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 43 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ 34 ਸਾਲ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਉਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਹਿੰਸਾ ਆਦਿ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹੀ ਸੀ। ਬਠਿੰਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੇਨ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਪਿਛੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਠੀ ਦੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵਿਚ ਕਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਦੀ ਇਕ ਭੈਣ ਹੈ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ, ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਦੇ ਦੋਸਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਾਥੀ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਲੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਲਿੰਗੁਇਸਟਿਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਹੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਈ. ਐਡ ਅਧਿਆਪਕਾ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਸੋਹੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਥੀ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ 1966 ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅੰਡਰਗਰਾਉਂਡ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੀ ਇਸ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਜੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸੁਖ ਅਰਾਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਨਵੇਂ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਸੀ। ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਦੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਚ ਇਕ ਥਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਉਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, "ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲਾ ਭਜਨ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਡਮ ਬੰਦੇ 'ਚ ਤੁਰ ਪੈਣ ਦਾ ਜ਼ੇਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਰਾਹ ਤਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਇਕ ਕੁੱਲਵਕਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਕੋਮਲ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ ਭੂਤਵਾੜੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਭੂਤਾਂ ਨੇ ਇਕ ਚੰਗੀ ਫੀਸਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੇ ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਜੋ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਤਰਜ਼ਮਾ ਹੋ ਕੇ ਡਾ. ਨਾਮਾਵਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ਪਰਚੇ 'ਅਲੋਚਨਾ' ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫੋਰ ਸਿਕਿਉਰ ਸਿਗਰਟ ਅਤੇ ਗਰੀਨ ਲੇਬਲ ਚਾਹ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਓਪਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਲੀਬਾਲ ਖੇਡਦਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਮੈਟਰੋ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਈ ਕਈ ਘੰਟੇ ਆਮ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਹੀ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਸਾਂ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਥਾਹ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਘਾੜੇ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਰਿਹਾ। ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸ ਦੋਸਤ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਕੱਟੜ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਲ 'ਚ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਬਿਆਸ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਜਬੀ ਦੋਸਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ ਦੇਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਅਧਿਆਪਕ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਹਸਮੁੱਖ ਤੇ ਮਿਲਾਪੜਾ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਦਖ਼ਲ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਕਸਲੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਵੇਲੇ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲ ਆਪਣੀ ਤੋਰੇ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਜਿਉਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਕੱਟੜ ਇਨਕਲਾਬੀ 'ਚ ਇੰਨੀ ਸੂਖਮਤਾ ਅਤੇ ਸਲੀਕਾ ਹੋਣਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਜ਼ੀਬ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਇਮਾਰਤ ਵੇਚਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

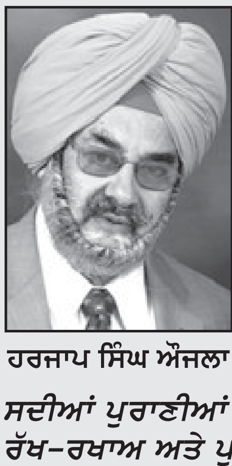

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ

ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਆਰਕਾਈਵ ਬਹੁਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਤੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੱਜਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਐਟਾਰਨੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਐਟਾਰਨੀ ਆਦਿ ਪੈਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਿੱਤ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ, ਲਾਹੌਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਇਕ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ। ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਇਕ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਛੋਟਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਦੀ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਗੁੱਠ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਪੂਰਥਲਾ ਮੁੱਖ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਉਪਰ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਇਹ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਸੀਵਰੇਜ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ। ਕਦੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹਰੇ ਭਰੇ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਅਹਾਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਜੀਣ ਢੰਗ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖੀ ਜਿਹੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਸਾਰਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਓਧ ਸਟੇਟ (ਨੇੜੇ ਲਖਨਊ), ਫਗਵਾੜਾ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ, ਢਿੱਲਵਾਂ, ਵਲਟੋਹਾ, ਬੇਗੋਵਾਲ, ਭੂੰਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤਾ, ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਚਾਹ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖਰੀਦਣਗੇ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਅਮਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਮਨ ਇੱਛਤ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢੇ ਅਤੇ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਧਣਾ ਫੁੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਦਾ ਇਹ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕੋਈ 120 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਰਪੀਅਨ, ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤ ਸਟਾਈਲ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੇ ਮਿਲਗੋਭੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਰੰਦੀਆਂ-ਸੰਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਹਿੱਸਾ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਟੇਟਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਂਭਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਥੇ ਦੋ ਹੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਇਥੇ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੋਹਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਤਾਂ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇਥੇ ਮੰਡਰਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਇਥੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੁਟੇਰੇ (ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਅਫਸਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰਾਂ ਦਾ ਗਠਜੋੜ) ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਤੁਲ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਵਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਲ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਨਵੇਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫੀਏ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰਾਂ ਅਤੇ ਦੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਵਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਸਤੇ ਰੇਟਾਂ 'ਤੇ ਖਰੀਦਣਗੇ।

ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਾਲਾਇਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਕੰਢੇ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ ਮਰਾ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਈਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜੋ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ਗੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਚਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ।ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੀੜ ਭੜੱਕਾ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਇਛੁੱਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਇੱਛਾ ਛੁਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਥੇ ਮਿਊਜ਼ਿਅਮ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਇਕ ਬਾਹਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕਮ ਅਦਾਲਤੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਆਰਕਾਈਵ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਸਕੀਮਾਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕਪੂਰਥਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਣ ਲਈ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਪੂਰਥਲਾ ਟੂਰਿਸਟ ਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਟਿਆਲੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮਾਂ ਦੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕੋਈ ਸੈਲਾਨੀ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਟਿਆਲੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮਾਂ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜਿਹੇ ਦੂਰ ਦੁਰੇਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਝ ਖਿੱਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਆਰਕਾਈਵ ਬਹੁਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਤੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੱਜਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਐਟਾਰਨੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਐਟਾਰਨੀ ਆਦਿ ਪੈਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਿੱਤ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਇਕ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ। ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਇਕ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਰਾਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਭ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਂਭੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਸਮੇਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸਾਂਭਣ ਵਲ ਭੋਰਾ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿਚੋਂ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਫੇਰੀ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤਿਆਗਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂਰਪੁਰ ਦੋਨਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ 29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਪੈਸਾ ਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਦਭੁਤ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਅਪਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਟੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਕੰਦਾਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਮੋਟਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਛੱਤ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੰਦਾਂ ਦਾ ਪਲਸਤਰ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਫਰਸ਼ ਮਕਰਾਨਾ ਵਾਲੇ ਮਾਰਬਲ ਨਾਲ ਲਿਸ਼ਕਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਗਲੇ ਸੌ ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਅਹਾਤਾ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਦ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਇਹ ਵਿਰਸਾ ਕਿਉਂ ਗਵਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਲਈ ਇਹ ਖਲੋਣ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘੋਰ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮਮਦੋਟ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦਾ ਮਹਿਲ ਉਜੜ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਖੇਤਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਸਟਾਫ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਮ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਵੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮੁਰੰਮਤੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਟਾਫ ਕਿਸੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

NirpalKaur.com
ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ
A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD
ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ
ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ
VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM
HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ‘ਚ ਤਾਂ ਸਾਉਣ ‘ਚ ਵੀ ਸੋਕਾ

ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਨਾ ਮਿਲੇ-ਏਦਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਰੀਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਗਰੀਬੀ ਮਿਲੀ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਧੱਕੇ ਖਾਣ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਮੇਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦੋ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਤੇ ਦੂਜਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਹਾਲੇ ਤੀਜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੇ ਲਗਦਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲਾ ਮਹਾਤਮਾ ਜਲ ਦੇਵਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਮੀਂਹ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਸਾਡੇ ਭੜੋਲੇ ਦਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਨਗੇ। ਪਪੀਹੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਫਰਿਜ ਤੇ ਕੂਲਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕੂਕਣ ਤੋਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤੀ ਜਲ-ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਾਂਗ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਭੀੜ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਭੀੜ ਸਿਰਫ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੀ ਐ, ਭੀੜ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁੰਦੀ ਹੀ ਭੀੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਭੀੜ ਹੁਣ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤੇ ਮੂਹਰੇ ਗੋਡਣੀਆਂ ਭਾਰ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ‘ਰੱਬਾ ਰੱਬਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਸੀਨੇ ਸਾਡੇ ਠੰਡ ਵਰਤਾ।’ ਮਾਨਸੂਨ ਰੁੱਸ ਗਈ ਐ, ਵਿਗਿਆਨੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਹਵਨ ਯੱਗ, ਅਰਦਾਸਾਂ, ਬੇਨਤੀਆਂ, ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ’ਤੇ (ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਢਾਈ ਦਰਿਆ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ) ਪਾਣੀ ਮੁੱਲ ਵਿਕਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਮੌਲਾ ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਨੇ ਨਿਆਰੇ...’ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਖੜ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਕੁਠਾਲੀ ਵਾਂਗ ਤਪਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਸੰਭਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਕਤ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਨਾਰੀਅਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤ ਲਵੇਗਾ।

ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਤਾਸ਼ ਖੇਡ ਰਹੀ ਢਾਣੀ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਟੈਂਪੂ ‘ਚੋਂ ਭਾਰਾ ਜਿਹਾ ਝੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਬੌਂਦਲੀ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁੱਝੀ ਟਕੋਰ ਲਾਈ “ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਕੌਰੇ ਕਿਥੋਂ ਮੱਕੀ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭੁੱਜਦੀ ਆਈਂ ਏਂ?”

“ਜਾਗਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਈ ਸੀ ਸਵੇਰੇ ਪਾਣੀ ਲੈਣ।” ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਹੋਈ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ ਨੇ ਲੁੜਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ, ਕੋਈ ਖੂਹ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ, ਕੋਈ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਤੇ ਤੂੰ ਏਡੀ ਦੂਰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ, ਕਿਹੜਾ ਸੰਦਲ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ ਲੈਣ ਗਈ ਸੀ?”

“ਮਸ਼ਕੂਲੇ ਕਰਦੈਂ ਜਾਗਰਾ। ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੰਦ ਬੋਤਲਾਂ ਲੈਣ ਗਈ ਸੀ, ਜੀਤੇ ਦੀ ਬਹੂ ਤੇ ਜੁਆਕ ਜੂੰ ਆਏ ਹੋਏ ਆ ਵਲੈਤੋਂ।”

“ਨਾ ਨਲਕਾ ਸੁੱਕ ਗਿਆ?”

“ਨਾ ਆਏਂ ਤਾਂ ਜੀਤੇ ਨੇ ਸਮੈਸੀਵਲ (ਸਬਮਰਸੀਵਲ) ਮੋਟਰ ਲੁਆ’ਤੀ ਸੀ। ਬਹੂ ਆਂਹਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਪਾਣੀ ਨ੍ਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਚਣਾ, ਨਾ ਇਹ ਬੋਤਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਆ।”

“ਬੱਲੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀਏ ਤੂੰ ਵੀ ਝੱਲੀਂ ਏਂ। ਬੋਤਲਾਂ ਖਾਲੀ ਮੇਥੋਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਦਾਰੂ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਮੋਟਰ ਦਾ ਭਰ ਦੇਂਦੀ।”

“ਵੇਖ ਜਾਗਰਾ ਮੈਂ ਤੇ ਤੇਰੇ ਤਾਏ ਤੇਜਾ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਕਣਕ ਵੱਢਣੀ। ਵਾਢੀ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਵੱਟ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਜੀਤੇ ਨੂੰ। ਘੋਟਣੇ ਅਰਗਾ ਸੀ ਮੇਰਾ ਜੀਤਾ। ਚੱਲ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੀ ਐ, ਐਵੇਂ ਜੁਆਕ ਜੱਲਾ ਢਿੱਲਾ-ਮੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ।”

“ਚੱਲ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀਏ ਆਏਂ ਦੱਸ ਫੇ ਬੋਤਲਾਂ ਕਿੰਨੇ ਦੀਆਂ ਆਈਆਂ?”

“ਪਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇਰਾਂ। ਨਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲਿਆ। ਸਾਹ ‘ਚ ਸਾਹ ਰਲੇ।”

“ਬੋਤਲ ਈ ਪੀ ਲੈ ਇਕ।”

“ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆੜ ‘ਚੋਂ ਬੁੱਕ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਈਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਧੀਆ ਪਾਣੀ ਕਿਤੇ ਮਾਫਕ ਨਾ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਤੇ ਅੰਦਰ ਧੋ ਹੋ ਜਾਏ ਮੇਰਾ।”

“ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮਹਿੰਗਾ ਪਾਣੀ?”

“ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਜਾਗਰਾ ਆਪਣੀ ਵਲੈਤੀ ਗਾਂ ਨਵੇਂ ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਸੂਆ ਤਾਂ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਈ ਐ ਨਾ। ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਕਿਲੋ ਦੋਧੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਸੱਠਾਂ ਉੱਤੇ ਚਹੁੰ ਦਾ। ਦੋ ਕਿਰਾਇਆ ਜਾਣ ਦਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋ ਆਉਣ ਦਾ। ਸੱਠਾਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਬੋਤਲਾਂ ਲੈ ਆਈਂ ਆਂ।”

ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਧੰਨਾ ਸਿਹੁੰ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਬੁੜ੍ਹਕ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ ਨੂੰ “ਬੱਲੇ ਨੀ ਤੇਰੇ ਵੱਡੀਏ ਸਿਆਣੀਏ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀਏ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਆਂ, ਗੋਹਾ ਕੂੜਾ ਕਰਦੀ ਏਂ, ਤੂੜੀ ਦਾ ਕੁੱਪ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਬਾਜਰਾ, ਬਰਸੀਣ ਤੇ ਚਰੀ ਬੀਜੀ ਹੈ, ਤੇਜਾ ਸਿਹੁੰ ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰਦਾ ਮਰ ਜਾਂਦੈ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਨਿਕਲਦਾ ਥਣਾਂ ‘ਚੋਂ ਤੇ ਤੂੰ ਅੱਠ ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਬਦਲੇ ਛੇ ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਈ ਆਂ। ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤਾਂ ਦਾਣਿਆਂ ਵੱਟੇ ਵਿਕਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਤੋਲ ਪਾਣੀ ਵੱਟੇ ਦੋ ਤੋਲ ਦੁੱਧ। ਨੇਰ੍ਹ ਸਾਈਂ ਦਾ ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਏਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪਾਣੀ? ਤਾਂ ਹੀ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਵਿਚਾਰੇ ਫਾਹੇ ਲੈ ਲੈ ਮਰਨ ਡਹੇ ਆ।”

“ਬਹੂ ਨੀ ਪਿੰਡੇ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਮਰਦੀ ਨੇ ਅੱਕ ਚੱਬਿਆ। ਵੇਖ ਗਾਂ ਦਾ ਸੂਆ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿੰਦੈ ਤੇ ਬਹੂ ਨੇ ਵੀ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿਣੈ, ਲਗਦੈ ਸੂਆ ਪਾਣੀ ਮੂੰਹ ਈ ਜਾਊ। ਕਰਦੈਂ ਐਲ.ਐਮ.ਏ. (ਐਮ.ਐਲ.ਏ.) ਨਾਲ ਗੱਲ।”

“ਗੱਲ ਤੈਂ ਟੱਟੂ ਕਰਨੀ ਐਂ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਸਹੁਰੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵੇਚਣ ਲੱਗੇ ਆ।”

“ਉਹ ਕਿੱਦਾਂ?”

“ਆਪਣਾ ਠੋਲਕਿਆਂ ਦਾ ਮਾਹਟਰ (ਮਾਸਟਰ) ਨੀ ਸ਼ਿੰਦਾ। ਕੱਲ ਮੈਨੂੰ ਟੱਕਰਿਐ ਆਂਹਦਾ ਮੈਂ ਚਲੇ ਗਿਆ ਕਤਪਲੂਆਂ ਦੇ ਦੀਸ਼ੇ ਦੇ ਜਿਹੜਾ ਬਿਜਲੀ ਆਲਿਆਂ ਦਾ ਅਫਸਰ ਐ। ਉਹਨੇ ਲੱਤ ਜਿੱਡੀ ਠੰਡੇ ਦੀ ਬੋਤਲ ਮੂਹਰੇ ਧਰ ’ਤੀ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਢਿੱਡ-ਢੁੱਡ ਦੁਖੇ ‘ਤੇ ਜੰਜਰ ਦੀ ਬੋਤਲ ਲਿਆਈਦੀ ਸੀ।”

“ਫੇਰ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਤੋਰ?”

“ਸ਼ਿੰਦਾ ਆਂਹਦਾ ਮੈਂ ਦੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਅਕਲਮੰਦ ਐ। ਦੀਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦਾ ਆਹੋ। ਸ਼ਿੰਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸਾਢੂੰ ਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮੰਤਰੀ-ਸੰਤਰੀ ਉਹਦੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ।”

“ਗੱਲ ਜਾਗਰਾ ਖਾਨੇ ਨੀ ਪਈ?”

“ਪਾਉਨੈ, ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਤੋਂ ਕਰਦੈਂ।’ ਮੇਰੇ ਕਿਹੜਾ ਛੇਤੀ ਪਈ ਸੀ। ਸ਼ਿੰਦਾ ਦੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਆਹ ਬੋਤਲ ਕਿੰਨੇ ਦੀ ਲਿਆਇਐਂ। ਆਂਹਦਾ ਪੰਤਾਲੀਆਂ ਦੀ। ਬਈ ਜਾਗਰਾ ਦੀਸ਼ੇ ਨੇ ਬੜੀ ਪਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਬਾਹਰੋਂ ਫਲੈਰ (ਫਲੇਵਰ) ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੋਤਲ ਤੇ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਹੋ ਗਏ ਨਾ ਛੇ ਰੁਪਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਇਕ ਘੱਟ ਚਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸਾਡਾ ਪਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਵੇਚੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨ੍ਹੀਂ ਇਹ ਠੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਖਿੱਦੋ-ਖੂੰਡੀ (ਕ੍ਰਿਕਟ) ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਢਿੱਡ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਆਲੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਪੈਸੇ। ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਸੋਈ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਕਹਿਰ ਢਊ ਕਿ ਨਾ। ਖੂਹ, ਟੋਭੇ-ਛੱਪੜ ਸੁੱਕ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਜਿਸ ਭਾਖੜੇ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭੈਅ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਰੌਲੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਆਂ ਉਹ ਵੀ ਸੁੱਕ ਚੱਲਿਐ।”

“ਬਈ ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ, ਪਈ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਪਲਾਂ ‘ਤੇ ਪੀਂਘਾਂ ਪੈਣੀਆਂ, ਖੀਰਾਂ-ਪੂੜੇ ਪੱਕਣੇ, ਗਿੱਧਾ ਪੈਣਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਧੰਤੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨ ਕੰਬਦੀ ਐ, ਜੁਆਨੀ ਵੇਲੇ ਬਾਂਹ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਉਣ ‘ਤੇ ਬੋਲੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ-

‘ਆਇਆ ਸਾਵਣ ਜੀਅ ਪ੍ਰਚਾਵਣ
ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ ਭਾਰੀ
ਹੂਟੇ ਲੇਂਦੀ ਲਾਜੋ ਭਿੱਜ ਗਈ
ਨਾਲੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ
ਕੁੜਤੀ ਹਰੋ ਦੀ ਭਿੱਜ ਗਈ ਬਰੀ ਦੀ
ਬਿਸ਼ਨੋ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ
ਹਰਨਾਮੋ ਦੀ ਸੁੱਥਣ ਭਿੱਜ ਗਈ
ਬਹੁਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ
ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਲਹਿੰਗਾ ਭਿੱਜ ਗਿਆ
ਖਿੱਚ ਮਾਰੀ ਕਿਲਕਾਰੀ
ਸਾਉਣ ਦਿਆਂ ਬੱਦਲਾਂ ਵੇ
ਹੀਰ ਭਿੱਜ ਗਈ ਸਿਆਲਾਂ ਵਾਲੀ...।’

“ਪਰ ਜਾਗਰਾ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਹੀਰਾਂ ਸਾਉਣ ‘ਚ ਕਿਥੇ ਹੋਟਲਾਂ ‘ਚ ਭਿੱਜਦੀਆਂ ਨੇ। ਵੇਖ ਲੈ ਨਿੰਮ ਆਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਰੋ ਪਿੱਪਲ ਸਿਹੁੰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹੋਟਲ ‘ਚ ਪੀਂਘ ਝੂਟਦੀ ਫੜ ਲਈ।”

“ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਗੱਲ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨਾ ਲਿਜਾ।” ਗੱਲ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਕੀਤੀ। “ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਪਈ ਹੁਣ ਕੀ ਬਰਸਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਪੈ ਗਈ, ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਲੇ ਵੀ ਮੀਂਹ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖਵਾਜੇ ਪੀਰ ਦਾ ਦਲੀਆ ਦੇਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁੱਡੀਆਂ ਫੂਕ ਕੇ ਵੀ ਕਣੀ ਨਹੀਂ ਟਪਕਦੀ।”

“ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਮਾਹਟਰ ਫਿਰ?”

“ਸੁਣੀ ਜਾਹ, ਵਿਚ ਕਾਹਨੂੰ ਬੋਲੀ ਜਾਨੈਂ। ਮਾਹਟਰ ਆਂਹਦਾ ਸੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਐ। ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਕੇ ਤਾਂ ਝੋਨੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾ ’ਤਾ। ਥੱਲਿਓਂ ਊਂ ਸੁੱਕ ਗਈ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਊਂ।”

“ਉਪਰੋ ਨ੍ਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਊਂ ਦਾ?”

“ਕੰਪੈਨਾ ਨਾਲ ਕਣਕ ਵੱਢਣਗੇ ਜਾਂ ਝੋਨਾ, ਬਾਦ ‘ਚ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਣਗੇ। ਧਰਤੀ ਬੰਜਰ ਹੋ ਗਈ। ਬੱਦਲ ਸੁੱਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਧਰਤੀ ‘ਚ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨ੍ਹੀਂ ਰਹੀ। ਮਾਹਟਰ ਦੱਸੇ ਪਈ ਦੁਨੀਆਂ ਤਪੀ ਪਈ ਆ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਾ ਵੀ ਦੁਹਾਈਆਂ ਪਾਉਦੈਂ। ਪਰ ਪਰਾਲੀ ਤੇ ਨਾਲੀ ‘ਚ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਬੜੇ ਫੂਕ ਹੁੰਦੇ ਆ।”

“ਨਾ ਜਾਗਰਾ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਤੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਨ੍ਹੀਂ ਸੁਣੀ ਸੀ?”

“ਕੀ?”

“ਇਕ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਕਿੱਲਿਆ ਦੀ ਨਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਤੇ ਆਪ ਛਾਵੇਂ ਸੌਂ ਗਿਆ ਆ ਕੇ। ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਇਕ ਤੀਵੀਂ ਆਦਮੀ ਸੱਪ ਤੇ ਸੱਪਣੀ। ਸੱਪਣੀ ਤਾਂ ਜਲ ਕੇ ਮਰ ਗਈ, ਪਰ ਸੱਪ ਆਡੋ-ਆਡੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਚ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਢਾਅ ਲਿਆ। ਪਾ ਕੇ ਲੱਤ ਨੂੰ ਨਾਗ ਵਲ਼ ਉਹ ਡੰਗ ਮਾਰੇ, ਉਹ ਡੰਗ ਮਾਰੇ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ। ਦੂਜਾ ਸਾਹ ਈ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ।”

“ਲੰਬੜਦਾਰ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਨਹੱਕੀ ਤੀਵੀਂ ਮਰ ਗਈ ਹੋਰ ਉਹ ਥਾਲ ਪਰੀਂਹਦਾ।”

“ਨਾਲੇ ਜਾਗਰ ਇਸੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਬੀਤ ਦਾ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਹਾਲੀ ਵੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਗੂੰ ਘੜੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਕਤਾਰ ‘ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚੇ ਕੈਪਟਨ ਤੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ‘ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ’ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਫਸ ਪਈਆਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਤੇ ਇਕ ਦਾ ਘੜਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਘਰ ਆਲਾ ਆਇਆ, ਘੁੱਟ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਦੇ ਫਾੜ੍ਹ ਕਰਦਾ ਮੰਜੇ ਦਾ ਪਾਵਾ ਸਿਰ ‘ਚ ਮਾਰਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ‘ਬਾਦਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਬਾਦਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ’ ਕਰਦੀ ਥਾਏਂ ਲੋਟਣੀ ਹੋ ਗਈ।”

“ਵੇਖੀ ਜਾਈਂ ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਜੇ ਆਏਂ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਵੱਟ-ਬੰਨੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੋਘੇ ਤੋਂ ਲੜਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਲਾਸ ਪਿੱਛੇ ਸਿਰ ‘ਚ ਮਧਾਣੀ ਚੀਰਾ ਪਾਇਆ ਕਰਨਾ।”

“ਬਈ ਜਾਗਰਾ ਕੱਲ ਮੈਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਤਖ਼ਤ ਆਲੇ ਵੀ ਸਾਉਣ ਸੁੱਕੇ ਤੋਂ ਡਰ ਗਏ। ਅਖੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਸੰਭਾਲ ਲਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ‘ਕਾਲ ਪੈ ਜਾਊ।”

“ਸਹੁੰ ਰੱਬ ਦੀ ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਮੇਰੀ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸੁਣੀਂ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ।”

“ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਤੇ ਮੂੰਹਥਾਣੀ ਸੁਣਦੈਂ?”

“ਚੱਲ ਛੱਡ। ਸਾਲਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਲਾ ਲਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਚਲਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਨੀ ਆਇਆ।”

“ਓ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।”

“ਕਿਥੇ ਸਾਲੇ ਦਾ ਨਾ ਲੈ’ਤਾ।”

“ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ?”

“ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ‘ਚ ਟੱਕਰ ਪਿਐ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਲਾਲਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ, ਆਂਹਦਾ ਹੁਣ ਆਈ ਗੱਡੀ ਲੋਟ।”

“ਕਿਵੇਂ?”

“ਸੁਣੀ ਤਾ ਜਾਹ।”

“ਆਂਹਦਾ ਐਵੇਂ ਸਾਲੀ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਦੁਧ ਦੀ ਡੈਰੀ (ਡੇਅਰੀ) ਖੋਲ੍ਹੀ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੀੜੇ ਗੋਹੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾ ਲਈ ਐ।”

“ਲਾਲੇ ਸਾਲੇ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਜਿੰਦਲ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪੈ ਗਈ। ਘਰ ਘਰ ਨਲਕੇ ਮੋਟਰਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੀ ਨੇ।”

“ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨ ਚਲਾ ਲੈ। ਸੁਣਦਾ ਈ ਨ੍ਹੀਂ।”

“ਚੱਲ ਦੱਸ?”

“ਆਂਹਦਾ ਬੋਤਲਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਭਰੀ ਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੋ ਦੀ ਇਕ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਅੱਠਾਂ ਦੀ ਥੋਕ ‘ਚ ਵੇਚ ਦੇਈ ਦੀ ਆ। ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਘੁੰਮੀਦੈ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ‘ਦਸ ਕੁ ਸੇਰ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਵੀਂ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ।’ ਮੈਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਠੂਠੀਆਂ, ਛੁਹਾਰੇ, ਮਗਜ-ਬਦਾਮ ਪਾ ਕੇ ਦੋ ਪੀਪੇ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਚਾਹ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪਿਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ‘ਜਾਗਰਾ ਅਹੁ ਪੇਟੀ ਲੈ ਜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ।’ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾਟ ਗਿਆ ਖੁਸ਼ੀ ‘ਚ ਪਈ ਝੋਟਾ ’ਚੋ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਲਾਲਾ ਦੇਸੀ ਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ। ਬੋਲਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਜੁਆਕ-ਜੱਲਾ ਪੀ ਲਊ। ਸਾਲੇ ਨੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਵੱਟੇ ਪਾਣੀ ਚੁਕਾ ਕੇ ਫਿਰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ’ਤਾ।”

“ਜਾਗਰਾ ਐਧਰ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ ਤਾਂ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਦੀ ਐ। ਬੋਤਲਾਂ ਵੇਖ ਲੈ ਕਿਵੇਂ ਸਿਰਹਾਣੇ ਥੱਲੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਵਾਂਗ ਟਿਕਾਈ ਬੈਠੀ ਆ।”

“ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਆਹ ਇਧਰ ਕਾਹਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈਂਦਾ?”

“ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਰਲ ਕੇ ਗੁੱਡੀ ਫੂਕਣ ਚੱਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਉਣ ਵੀ ਸੁੱਕਾ ਚਲੇ ਗਿਆ।”

“ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਪਿੱਟਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਆਖਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ, ‘ਹਾਏ ਹਾਏ ਨੀ ਗੁੱਡੀਏ ਮੋਰਨੀਏ...।”

“ਤੇ ਹੁਣ ਵੈਣ ਸੁਣ...।”

ਬਿਜਲੀ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ
ਤੱਤੀਆਂ ਵਗਣ ਹਵਾਵਾਂ
ਨੀ ਗੁੱਡੀਏ ਮੋਰਨੀਏ,
ਨੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ
ਦੱਸ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂ।

#

ਮੈਂ ਹਾਂ ਕਿੱਕਰ

ਮੈਂ ਇਕ ਕਿੱਕਰ ਉਗਿਆ ਬੇਲੇ,
ਲੁੱਕ ਲੁੱਕ ਜਾਨ ਬਚਾਵਾਂ
ਲੋਕੀਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਦੇ,
ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਹਥਿਆਵਾਂ।
ਬਚਪਨ ਦੇ ਵਿਚ ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀਆਂ,
ਧੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਰਦਾ
ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ, ਬਰਸਾਤਾਂ ਝੱਖੜਾਂ,
ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੁੱਖ ਹਰਦਾ।
ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ
ਏਨਾ ਰਹਿਮ ਕਦੇ ਨਾ ਆਇਆ
ਤੁਰਦਿਆਂ, ਫਿਰਦਿਆਂ, ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦਿਆਂ,
ਪਾਣੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਇਆ।
ਮੇਰੇ ਹਾਲ ‘ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਮੈਨੂੰ,
ਸਾਰੀ ਏਸ ਲੁਕਾਈ
ਡਿੱਗਦਿਆਂ, ਢਹਿੰਦਿਆਂ, ਛਾਂਗਦਿਆਂ,
ਛਿੱਲਦਿਆਂ, ਹੋਇਆ ਦੂਣ ਸਵਾਈ।
ਤੁੱਗਲੇ ਤੇ ਪੱਤੇ ਕੰਡੇ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਆਏ
ਏਹੋ ਮੇਰਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ,
ਮੇਰੇ ਗਮ ਦੇ ਜਾਏ।
ਕੱਚੀਆਂ ਲਗਰਾ, ਅੱਲ੍ਹੜ ਉਮਰੇ,
ਖੂਬ ਫੁਰਾਤੇ ਮਾਰਾਂ
ਅਲਮਸਤ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ,
ਗਮ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਾ।
ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ,
ਕਹਿਰ ਉਦੋਂ ਸੀ ਆਇਆ
ਮੂੰਹ ਦੇ ਇਕ ਸੁਆਦ ਦੀ ਖਾਤਰ,
ਕਿਸੇ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ
ਤੁਰਦੇ ਰਾਹੀ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਮਾਰੇ,
ਮੇਰੀ ਛਾਂ ਨੂੰ ਆਵਣ
ਠੰਢੀ ਠੰਢੀ ਛਾਂਵੇ ਬਹਿ ਕੇ,
ਮੰਜਲ ਆਪਣੀ ਜਾਵਣ।
ਬੱਕਰੀਆਂ ਦਾ ਆਜੜੀ ਕੋਈ,
ਦੂਰੋਂ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਵੇ
ਆਪਣੇ ਮੌਢੇ ਢਾਂਗੀ ਚੁੱਕੀ,
ਮੇਰੇ ਵਲੀ ਧਾਵੇ।
ਜੜ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਧਰਤੀ ਪਕੜੀ,
ਬੁੱਤ ਖੜ੍ਹਾ ਮੈਂ ਤਣਿਆ
ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ,
ਬੇਬੱਸ, ਬੇਦਿਲ ਬਣਿਆ।
ਕੂਲੀਆਂ ਲਗਰਾਂ ਪੱਤੇ ਕੱਢੇ,
ਢਾਂਗੀ ਨਾਲ ਉਸ ਲਾਹੇ
ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਲੇਲਿਆਂ ਦੇ,
ਉਹ ਜੀਵਨ ਜੋਤ ਜਗਾਏ।
ਗੁਲੀ-ਡੰਡਾ ਘੜਨ ਦੀ ਖਾਤਿਰ,
ਕਿੱਕਰ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਆਵੇ
ਗੱਭਰੂ ਮੁੰਡੇ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ,
ਛਿੱਲ ਛਿੱਲ ਮੈਨੂੰ ਲਾਹੇ।
ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਚੀਰਨ ਖਾਤਰ,
ਜੱਟ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਟਾਲਣ
ਹਲ-ਪੰਜਾਲੀ ਅਤੇ ਸੁਹਾਗਾ,
ਰੇੜ੍ਹੀ ਗੱਡਾ ਬਾਲਣ।
ਉਮਰ ਮੇਰੀ ਦੀਆਂ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਾਂ,
ਲੋਕਾਂ ਤਰਸ ਨਾ ਕੀਤਾ
ਆਪਣੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ,
ਬਾਲਣ ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ।
ਆਪਣੇ ਹੀ ਢਿੱਡ ਫੂਕਣ ਖਾਤਿਰ,
ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਡਾਹਿਆ
ਰਹਿੰਦਾ ‘ਧਰਮੇ’ ਮਾਰ ਕੁਹਾੜੇ,
ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾਇਆ
ਰੁੱਖ, ਹਵਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ,
ਯਾਰੀ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ
ਅੰਨੀ ਕੱਟ-ਵੱਢ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ,
ਮਾਰੂਥਲ ਕਹਾਣੀ

-ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ

ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਸੱਚਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਪੱਕਾ ਸੀ

ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੀ ਹਰੇਕ ਗੱਲ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦਲੀਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਰਖਵਾਲੇ ਵਹਿਮ, ਭਰਮ, ਝੂਠੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦਲੀਲ ਮੂਹਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਕਾਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦੇ ਐ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ 'ਚੋਂ, ਸਮਾਜ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸਜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

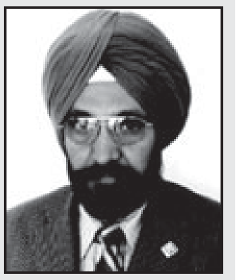

ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

'ਇਹਦਾ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਦਿਨ ਦਿਖਾਉਣੇ ਐ ਏਸ ਨੇ।' ਘਰ ਵੜਦਾ ਹੀ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੁੜਬੁੜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 'ਜਿਧਰ ਲੰਘਦੇ ਸੀ, ਲੋਕ ਝੁਕ ਝੁਕ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।' ਪਿਉ ਨੂੰ ਐਨ੍ਹਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਤੇ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਦਿਲ ਬੈਠਣ ਲੱਗਿਆ। ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਪਿਛੇ ਮੁੜਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਆਈ। ਸਮਝਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜਰੂਰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗਲੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਹੜੀ ਗਲੋਂ? ਤੌਖਲਾ ਵਧਣ ਲੱਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰੀਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਗਈਆਂ। ਐਨਾ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਅਨੌਖੀਆਂ ਤੇ ਵਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ।

ਹੋਰ ਘਰ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਕੰਨ ਨਾ ਧਰਦੇ, ਨਾਨਕੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਧੂਅ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ। ਪਰ ਅੱਜ ਉਸਨੂੰ ਪਿਉ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਨਾਨਕ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਬਾਪੂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਪਿਉ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲੂਗਾ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਦੀ ਹੋਈ, ਉਤਸੁਕਤਾਵਸ ਤੇ ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਪਿਉ ਵਲ ਸਵਾਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗੀ। ਪਿਉ ਉਸਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਦੁਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, 'ਬਹਿ ਜਾ ਪੁੱਤ, ਦੇਖ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਹੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਓਸ ਰਾਂਦੀ ਜੱਟ ਦਾ ਜਿਹਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮੱਝਾਂ ਵਾੜ 'ਤੀਆਂ ਸੀ, ਉਹ ਕੋਈ ਟਿਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਦਾ ਜਿਹਨੇ ਗੱਲ ਠੰਡੀ ਕਰਾ 'ਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਈ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣੇ ਬਿਨਾ ਇਹਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਊ। ਪੰਡਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਾ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜਨੇਊ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਖੇਡ ਹੈ, ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਂ ਨਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਮੂਰਖ ਹੀ ਸਨ, ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਸਿਆਣਾ ਜੰਮ ਪਿਆ। ਪਤਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਅਖੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਧਾਗੇ ਪੰਡਤ ਦੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਐ। ਇਹਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਜਨੇਊ ਨੂੰ ਇਹ ਆਮ ਧਾਗੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਤਪੱਸਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤਾ ਐ। ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੰਡਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋ ਅੱਗੇ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਡਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ੁਧੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਨੇਊ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਆਮ ਧਾਗਿਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਨੂਠੀ ਸ਼ੈ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਦੀ ਕਿਥੇ ਸਮਝ।'

ਨਾਨਕੀ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਮੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਭਰਦੀ ਰਹੀ। ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਨਾਲ ਕਾਲੂ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਬੋਝ ਕਾਫੀ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀ ਭਰਦੀ ਨਾਨਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਬਾਪੂ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

'ਇਹੀ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਮੈਂ ਕਹਿਨਾਂ।' ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਨੇ ਗਲ ਅਗੇ ਤੋਰੀ। 'ਲੋਕ ਧਰਮ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ, ਗੱਲ ਕੀ ਜਾਨ ਤਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਐ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਭਵਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਧਰਮ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਪੰਡਤ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਭਵਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਹੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਵਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰੂ।'

'ਬਾਪੂ ਤੂੰ ਠੀਕ ਆਖਦਾ ਹੈਂ। ਸਾਰੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਆਖਦੇ ਐ। ਪਰ ਜੇ ਤੂੰ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੇਂ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਾਂ।'

'ਤੇਰਾ ਪੁੱਤ ਕਾਹਦਾ ਗੁੱਸਾ। ਇਕ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰਾ ਦਰਦ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਦੱਸ, ਦੱਸ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ।'

'ਬਾਪੂ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਸਾ ਕੋਈ ਭਵਸਾਗਰ ਹੈ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਜਾਰੀ ਲੋਕ, ਇਹ ਪੰਡਤ, ਇਹ ਮੌਲਵੀ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਐ ਨਾਨਕ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਤਿਣਕੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਤੀ, ਧਰਤੀ ਉਪਰਲੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਇਹ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ, ਸਾਰੇ ਖੰਡ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਰੱਬ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਐ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਕੋਈ ਮੰਦਰਾਂ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਅਣਦੱਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ। ਉਹ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਰੱਬ ਸਚੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਚੱਤੋ ਪਹਿਰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਤੇ ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।'

ਨਾਨਕੀ ਨੂੰ ਐਨੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਨਾਨਕੀ ਵਲੋਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉਸ ਉਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੀਤੇ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਹੋਇਆ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨਾਨਕੀ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਸੀ। 'ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਰੱਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ, ਧਰਤੀ, ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਸੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਗਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਹੁਕਮ ਮੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਟਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੂਬਹੂ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਧਰਮ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੌੜੀ ਹੈ।'

ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੋ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਹੋਇਆ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਕਦਮ ਕੁਝ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, 'ਗੱਲਾਂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਪਤੇ ਦੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਕਪਾੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸਾਧ ਫਕੀਰ ਹੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।'

'ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ, ਬਾਪੂ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਨਾਨਕੀ ਝੱਟ ਬੋਲੀ। ਸਾਧਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰੇ ਦੇ ਦੰਭੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੌੜੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਧਰਮ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਹਲੜ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।'

ਨਾਨਕੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ, 'ਨਾਨਕ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਜਾਰੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਸਗੋਂ ਉਲਟ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਐ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੱਬ ਜ਼ਰ੍ਹੇ ਜ਼ਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਖਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਗੇ ਵੀ ਏਦਾਂ ਹੀ ਕਿ ਰੱਬ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੇ ਐ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਮੰਦਰਾਂ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਵਾਸ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਿਸਨੂੰ ਲੋਕ ਸਮਝਣ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੀ ਸਾਧਨ ਹੋਣ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਐ ਕਿ ਰੱਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦਾ ਪਖੰਡ ਕਰਦੇ ਐ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸਭ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਢਕਵੰਜ ਕਰਦੇ ਐ, ਕਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ, ਕਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ, ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤਾਂਹ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਪਖੰਡ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੇ ਐ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤੇ ਬੱਸ ਮਿੰਟਾਂ-ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਆ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੂਰ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਦਾਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਜਾਣ।

'ਨਾ ਪੁੱਤ ਨਾ', ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਇਕਦਮ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ, 'ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਐਹੋ ਜਿਹੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਆਖੀਦੀ, ਪਾਪ ਲਗਦਾ ਐ, ਪੁਜਾਰੀ ਤਾਂ ਪੂਜਣਯੋਗ ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦੈ ਐ ਤੇ ਇਹੀ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਥੰਮ ਹੁੰਦੇ ਐ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦੈ ਐ ਜੋ ਹਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਤੋਰਦੇ ਐ।'

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਇਹ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਜੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਖੜੇ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸਧਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਮੋੜੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲ ਅਗੇ ਤੋਰੀ।

'ਦੇਖ ਪੁੱਤ, ਮੇਰੀ ਗਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਸਮਝ ਤੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਪੰਡਤਾਂ, ਮੌਲਾਣਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਬੜੇ ਲੰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ।ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੀ ਹਰੇਕ ਗੱਲ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦਲੀਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਰਖਵਾਲੇ ਵਹਿਮ, ਭਰਮ, ਝੂਠੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦਲੀਲ ਮੂਹਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਕਾਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦੇ ਐ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ 'ਚੋਂ, ਸਮਾਜ 'ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸਜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕੀ 'ਤੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਗੱਲ ਅਗੇ ਤੋਰੀ- 'ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੱਸਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਐ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਕੜੀਆਂ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੂਹਰੇ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੀ ਪੈ ਗਏ। ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਆਪਣੀ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪਿਛੇ ਰਹਿੰਦੇ ਗਏ ਤੇ ਇਹ ਕਰਮ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਬਣਦੇ ਗਏ ਤੇ ਉਹੀ ਪੁਜਾਰੀ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰ ਅਗੇ ਆਉਂਦੇ ਗਏ। ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਤੂੰ ਦੇਖਦੀ ਐਂ ਇਹ ਸਭ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਐ, ਪਰ ਅਜ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਆਪੂੰ ਬਣੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੋ, ਪੁੱਤ ਜੇ ਐਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਅਜਾਈਂ ਹੀ ਗਈਆਂ ਨਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿਬੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟੇਕਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਹੈ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਵੀ।'

ਨਾਨਕੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਉਸ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬੋਲੀ, 'ਬਾਪੂ ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜਰੂਰ ਗੱਲ ਕਰੂੰਗੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਰੂਰ ਐਸਾ ਕੁਝ ਕਰੂਗਾ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੇਖ ਨਾ, ਐਨਾ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਨੂੰ ਐਨਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਜਿੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲਭ ਲਵੇਗਾ।'

ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਅੰਦਰੋਂ ਇਸ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹ ਹੋਰ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਵਾਂਗ ਬੋਲਿਆ, 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪੁੱਤ ਤੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਠੀਕ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਜਰੂਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀਂ।'

ਅਜ ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਡੇਰੇ, ਮੱਠ, ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਬਣਾ ਰੱਖੇ ਐ। ਉਥੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਐ, ਪਰ ਹੁੰਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪ ਹੀ ਐ। ਮਣਾਂਮੂੰਹੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕੋਈ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਅਖਵਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈਆਂ ਤੇ ਤਾਂ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਐ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾ ਵਲ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਝਾਕ ਸਕਦਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਾਰਦਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਦਮ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਫੇਰ ਵੀ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਪੱਕਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇ। ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲੇ। ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਦੀ ਸੀ, ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਮਸੰਦਾ ਆਦਿ ਦੇ ਜਾਤੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਗੂ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥਾਂ ਖਾਤਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਹੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ-ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ੍ਹ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਵਾਂਗ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਦੇ ਹੋਏ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਵਿਨਸੈਂਟ ਵਾਨ ਗਾਗ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਚਿਤਰਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਛੇਕੜਲੀ ਉਮਰੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਬਦਲੇ ਲਏ। ਉਸ ਦੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪਾਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮੜੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਚਿਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਚਿਤਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਘੋਰ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹਲਕੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਸਸਤੇ ਰੰਗ ਖਰੀਦ ਲਏ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚਿਤਰ ਬਣਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਵਿਗੜ ਗਏ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਚਿਤਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਉਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕਈ ਚਿਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਇਰਵਿੰਗ ਸਟੋਨ ਨੇ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾਵਲ 'ਲਸਟ ਫਾਰ ਲਾਈਫ' ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਹਰਭਜਨ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਅਤਿ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਾਨ ਗਾਗ

27 ਜੂਨ 2004 ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ! ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਥੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਸਨ। ਅਸਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਉਰਦੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚਲੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਰਦੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦਾਂਗਾ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲਾ ਤੇ ਤਲਵਿੰਦਰ ਵੀ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਮੈਂ ਪਤਾ ਕੀਤਾ। ਉੱਫ! ਅੱਜ ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਸੀ। ਉਰਦੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੰਦ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ। ਸੋਚਿਆ

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

"ਖ਼ਬਰਾਂ" ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਤਾ ਕੀਤਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੇਟ ਆਉਣਗੇ। ਅਜੇ ਤੇ 10 ਹੀ ਵਜੇ ਸਨ। ਦੁਵਿਧਾ ਵਿਚ ਕਈ ਕੁਝ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਡੇਅਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਨੂੰ ਇਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪਾਸੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਗਏ, ਮੇਰੀ ਆਪ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਮਿਲਿਆ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੋਲ਼ਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਰਜਿਸਟਰ ਜਿਡੀ ਕਿਤਾਬ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਈ। ਵੇਖੀ, ਫੋਲੀ, ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਤਰਕਾਰ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਮਾਚਾਰ ਤੇ ਬਾਕੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਪੇਟਿੰਗਾਂ। ਕੁਝ ਕਾਲੇ ਚਿੱਟੇ ਰੇਖਾ ਚਿਤਰ ਤੇ ਕੁਝ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ। ਸੋਚਿਆ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਸਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ।'' ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪੱਕਾ ਗਾਹਕ ਹਾਂ। ਸੌਦਾ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ 150 ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ।

ਪੁਸਤਕ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਤੇ ਚਿਤਰ ਵਾਚਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਰਵਿੰਗ ਸਟੋਨ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਫਸਟ ਫਾਰ ਲਾਈਫ' ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਦੇਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਐਸੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਚਿਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਲਾਹੌਰ-ਫੇਰੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂਘ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਤਾਂ ਕੀ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਰਹੱਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਲੇਖਕ ਦਾ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਸਤਾ? ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤਸਵੀਰ-ਕਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਏਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਐਲਬਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ।

ਵਾਨ ਗਾਗ ਬਾਰੇ ਉਕਤ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਪਾਦਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਾਧਨਹੀਣ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਡੰਗ ਤੋਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਤੇ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੀ ਲਈ ਸਮਝਣੀ ਔਖੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣ, ਕਈ ਵਾਰ, ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਅਣ-ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਠੋਕਰ ਨਾਲ, ਪੱਥਰ ਹੋਈ, ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਚਸ਼ਮੇ ਵਾਂਗ ਫੁੱਟ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੇਖਦੇ ਵੇਖਦੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਲਾ ਦੇ ਐਸੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਅਦਭੁੱਤ ਕਲਾ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਖਿਰ ਕਿਉਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਿਆ ਮੈਂ ਹਰ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਦਾ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਵਾਨ ਗਾਗ ਹਾਲੈਂਡ ਵਿਚ 1853 ਵਿਚ ਗਰੂਟ ਜੂੰਡਰਨ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਬੈਲਜੀਅਮ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਪਾਦਰੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਕੁਝ ਕਲਾਤਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਵਾਨ ਗਾਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਥੀਓ ਤੇ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲਕੀਰਾਂ ਤੇ ਮੂਰਤਾਂ ਵਾਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਕਿ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ? ਵਾਨ ਗਾਗ ਦਾ ਇਕ ਤਾਇਆ ਆਰਟ-ਡੀਲਰ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਕਲਾ-ਕਿਰਤਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵੇਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੇਗ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਇਹੋ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਸੇਲਜ਼ ਵਾਲੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1874 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਾਲੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚ ਕੰਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਹ ਚੱਕਰ ਇਕ ਤਰਫਾ ਸੀ। ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਝੱਲਪੁਣੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਖੁੱਭ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਵਿਸਰ ਗਿਆ। ਸੋ ਉਥੋਂ ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ।

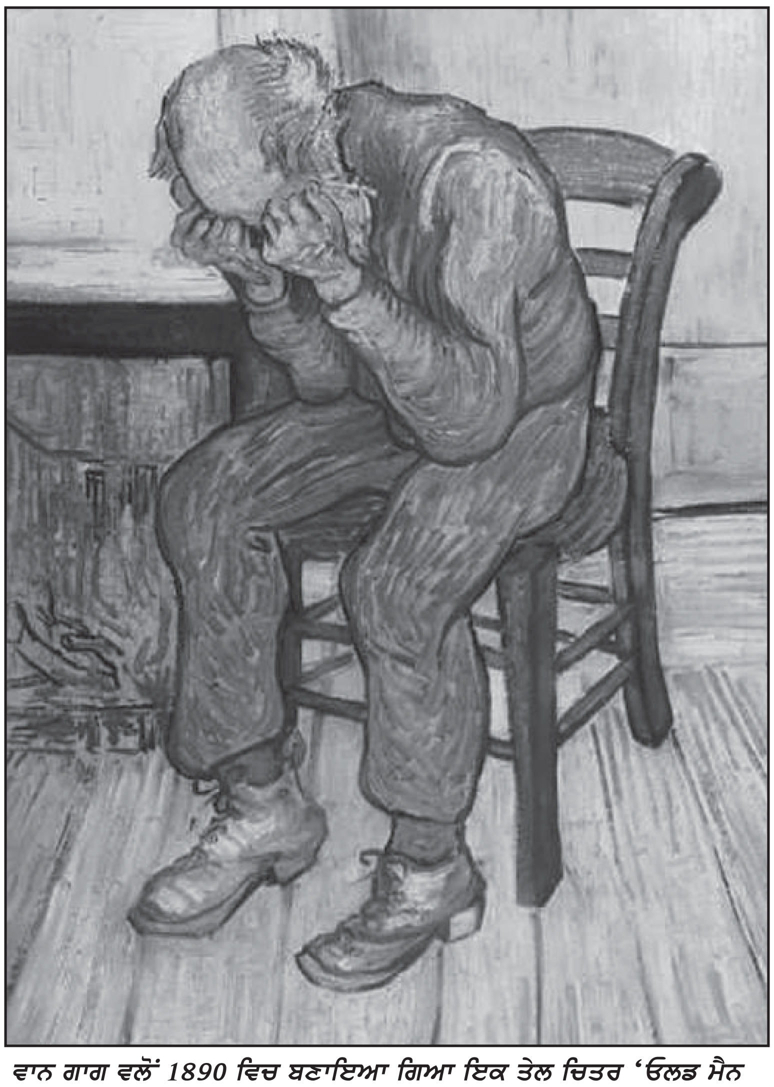

ਵਾਨ ਗਾਗ ਵਲੋਂ 1890 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇਕ ਤੇਲ ਚਿਤਰ 'ਓਲਡ ਮੈਨ ਇਨ ਸਾਰੋ' (ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ)

1876 ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਕੰਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਅੜੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਗਰਾਹੀ ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਏਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਅਤਿ ਨਿਰਧਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਤ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਐਪਰ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਖੀਰ, ਖੱਜਲ-ਖਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਰਥਾਤ ਪਾਦਰੀ ਦਾ ਕੰਮ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟਰੈਨਿੰਗ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਛੱਡ ਫਿਰ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਕੰਮ ਉਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਏਥੇ ਹਾਲੈਂਡ ਦੇ ਖਾਣਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਗਰੀਬ ਤੇ ਲਿਤਾੜੇ ਖਾਣ-ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਖੁਦ ਫਾਕੇ ਕੱਟਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ।

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕ-ਸੇਵਾ ਲਈ ਲਗਨ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਆਦਿ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਉਲਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਏਨੀ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵੇਖ ਕੇ ਡਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਹਲਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਉਹ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਫਿਰ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ।

ਵਾਨ ਗਾਗ

ਐਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡਾ ਪ ਰਿ ਵ ਰ ਤ ਨ ਵਾਪਰਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਸਫਲ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਲੜ ਝਗੜ ਕੇ ਉਹ 1881 ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਕੋਲ ਹੇਗ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਪੱਲੇ ਕੱਚੀ ਕੌਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਥੀਓ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਦੀ ਆਰਥਕ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਈਸਾਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਕੀਵੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋਕ-ਸੇਵਾ ਦੇ ਵੀ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੋਰਿਨੇਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤਪੱਸਿਆ ਉਸ ਨੇ, ਭੁੱਖੇ-ਨੰਗੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜੀਉਂਦਾ ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਇਸ ਕਠਿਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸੋਨਾ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਵੱਸ਼ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਬਣੇਗਾ। " ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰ ਆਪਣੀ ਜੀਤ ਕਰੂੰ" ਦੇ ਕਥਨ ਵਾਂਗ। ਘਰਦਿਆਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ "ਲੌਟ ਕੇ ਬੁੱਧੂ ਘਰ ਕੋ ਆਏ।" ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹੀਨਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਉਹ ਘਰ ਬੈਠਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਅਰੰਭਕ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਨਿਖਰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਐਪਰ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਤਲਖੀ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਉਸ ਦੀ ਖਿੱਝ ਵਧਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਬਣਵਾਸ ਕੱਟਣ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭੂ-ਦ੍ਰਿਸ਼ (Lands cape) ਦਾ ਕਲਾਕਾਰ ਐਕਟਨ ਮੌਵੀ ਨੇ, ਜੋ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੀ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਏਥੇ ਹੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਤਲਖ਼ੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਨਾਲ ਲੜ ਪਿਆ। ਉਸ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ।

ਪਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਵੇ। ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ? ਨਖੱਟੂ ਪੁੱਤਰ ਵਾਂਗ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗਿਰਜਾਘਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ 1885 ਵਿਚ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ।

ਕੱਛੇ ਮਾਰ ਵੰਝਲੀ, ਮੋਢੇ ਮਾਰ ਬੁੱਕਲ,
ਰਾਂਝਾ ਹੋ ਤੁਰਿਆ, ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਜੇਹਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬੈਲਜੀਅਮ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਐਂਟਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਲਾ ਅਕਾਦਮੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਟਰਮ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਪੈਰਿਸ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਭਰਾ ਥੀਓ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਉਥੇ ਇਕ ਪੇਂਟਰ ਕੋਲ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਫਰਨੰਡ ਕੋਰ ਮੋਨ ਕੋਲ ਦੋ ਹੋਰ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਗਏ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰੁਝਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦ ਜ਼ੋਰ ਫੜ੍ਹਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਸਤਾਦ ਇਸ ਨਵੇਂ ਝੁਕਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਸੋ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਦਾ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ।

ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਮੋਨਿਟ (Monet) ਸੀ, ਦੀਆਂ ਦੋ ਗਲਾਂ ਵਾਨ-ਗਾਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਸਨ। ਪੇਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਸਟੂਡੀਓ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਨੀ। ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਥੀਓ ਦੇ ਸੰਪਰਕਾਂ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਵਾਨ ਗਾਗ ਉੱਘੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕਾਮੀਲੀ ਪੀਸਾਰੋ (Camille pissaro) ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਪਾਲ ਗੇਗਾਂ ਨੂੰ।

ਹੁਣ ਵਾਨ ਗਾਗ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬੜਾ ਹੀ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਪੀ ਕੇ ਖੌਰੂ ਪੱਟਣ ਲੱਗਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚਲੀ ਤਲਖ਼ੀ ਏਥੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭੜਕ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਾਬੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੁਕਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਭਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਟੋਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਵੀ ਸੀਖ-ਖੌ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮੋੜ ਕੱਟੇਗਾ। ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲ ਕੱਟਣ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਦੱਖਣ ਵਲ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰਾਂਗਾ।"

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਦਲਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ

-ਹਰੀਸ਼ ਪੂਰੀ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਆਂਦ੍ਰੇ ਪਬਤੈਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਮਤਲਬ, "ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੜਾਂ ਫੜੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।" ਇਹ ਕਥਨ ਹੈ ਠੀਕ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਖਾਸੇ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮ ਵਰਣ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਦੂਹਰੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਚੂਲ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਐਮ.ਐਲ. ਮਿਡਲਟਨ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਉਸ ਨੋਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ 1911 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ :

"ਜਾਤੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਮਨੋਘੜਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਭੂਮੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਨੂੰ ਫੌਲਾਦੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਰਖਨਿਆਂ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਕਿੱਤੇ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾੜਾ ਆਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਰਸ ਸੀ "ਉੱਤਮਤਾ" (ਮੈਰਿਟ) ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜਿਹੜਾ ਵੱਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲਕੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਵਰਗਾਂ (ਯੋਧਾ ਜਾਤੀਆਂ) ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨਾਲ ਵਫਾਦਾਰੀ ਉੱਤੇ 'ਮਾਣ' ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂ ਵਰਗਾਂ ਵਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਰਜ਼ਦਾਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਉਤਮਤਾ ਜਾਂ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਜਿਸ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ :

"ਸੂਬੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਸੀਂ ਮਾਲਕ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮਾਲਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਅਸੀਂ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤ ਦਾ ਅਸੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਨਫੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪੱਖੋਂ, ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।" ਕਮਿਊਨਿਲ ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, "ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ, ਕੰਮੀਆਂ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਦਾਅ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤਮਤਾ (ਮੈਰਿਟ) ਦਾ ਇਹ ਅੰਤਰੀਵੀਕਰਣ ਸਥਾਨਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜੱਟ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਉਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਾਜੀ ਗਲਬੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਰਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ।

ਜਾਤੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਪਕੇਰੀ ਪਕੜ

ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ-ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲਹਿਰ ਸੀ - 1880 ਵਿਚ ਆਰੰਭੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ 'ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ' ਵਿਆਖਿਆ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ 'ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ' ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, "ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ" ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਉਘੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਗਿ. ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤ ਰਾਮ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਛੂਤ ਛਾਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜ਼ਰਬੇ

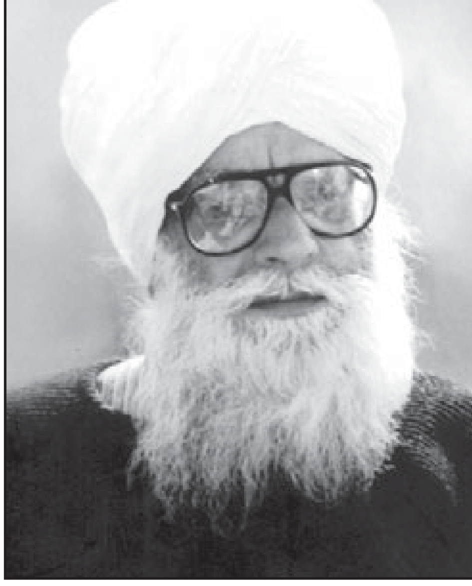

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ

ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ' ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਨਕਲੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਬੋਧ" ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉੱਚੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਸੀ। "ਜਾਤੀ ਵੰਡ" ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਮਾਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਭਾਰੂ ਪੱਖ ਸੀ। ਨੀਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਛੂਤ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ, 'ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ' ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਰਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਝੁਕਾਇਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚਲਾ ਇਹ ਦਵੰਦਾਤਮਕ ਤਰਕ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗਲਬਾ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪਸਰਿਆ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ। "ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਸਮਾਜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਇਹੀ ਦਵੰਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।" ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜੀ ਜਗਤ ਨੂੰ "ਸਨਾਤਨ ਸਿੱਖ ਰੀਤੀ।" ਅਰਥਾਤ ਪੁਰੋਹਤ ਪ੍ਰਥਾ ਆਧਾਰਤ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਣੇ, ਨੇ ਅੰਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੂਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਵਜਨਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਰਹਿਤੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 1890 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ "ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਹੜੇ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਨਾਤਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਇਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪੱਖ ਇਸ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰਹੁ ਰੀਤੀ ਸੀ।

ਹਰਜੋਤ ਓਬਰਾਏ ਨੇ, "ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਨੇਮਾਵਲੀ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ-1914" ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਛੂਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ (ਜਿਵੇਂ ਮਜ਼ਹਬੀ, ਰਹਿਤੀਏ ਤੇ ਰਾਮਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖ) ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੌਥੀ ਪੌੜੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਚੌਥੇ ਵਰਣ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਈ, ਛੀਂਬੇ ਤੇ ਝਿਓਰ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਘੁਲਣ ਮਿਲਣ। ਜਿਹੜੇ ਜਾਤੀ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇਕ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਬਦਰਹੁਡ ਨਾਂਅ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਤੂਲ ਫੜ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਨੀਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਸਿੱਖ 1920 ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਦੇਗ ਲੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਟੱਕਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਦੇਗ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਰਨਣਯੋਗ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਸਕੂਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਲ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। "ਭਾਵੇਂ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਲ ਦਿੱਤਾ, ਓਨਾ ਉਸ ਨੇ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਵਲ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।" ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ 1920-25 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਨੇ "ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ।" ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੱਟ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਚੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਛੂਤ ਛਾਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਾਜੀ ਗ਼ਲਬੇ ਤੇ ਉਚ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯਕੀਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ।

1926 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। 1933 ਤੱਕ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ 200 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ, ਪਾਠੀਆਂ, ਰਾਗੀਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਈ ਇਕ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਲਤ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਉਤੇ "ਦੁੱਖ" ਅਤੇ "ਸਦਮੇ" ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਤਲੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੇ ਖੂਹਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕਣ। ਮਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਵਿਚ ਰੋਕਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਤਾਂ ਵੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਤੇ ਕੁਝ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਠ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੁਰਾਈ (ਛੂਤ-ਛਾਤ) ਅਜੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ।"

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਿਦਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਨੇ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਮੁੜ ਧਰਮ ਬਦਲੀ (ਸ਼ੁੱਧੀ) ਨੂੰ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ। ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉੱਚੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਗਲਬੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੁਕਵੀਂ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ।

ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਜਾਤੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ

ਸਿੱਖ ਮਤ ਬਰਾਬਰੀ ਭਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਰਾਹ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਗਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕਾਲਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ, ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਕਾਲਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਸਨ ਡਬਲਯੂ.ਐਚ. ਮੈਕਲਾਇਡ (ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਬਣਤਰ ਵਿਕਾਸ 1976), ਐਥਨੇ ਕੇ. ਮਾਰਨੈਨਕੋ (ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦੀ ਬਣਤਰ 1976) ਅਤੇ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ)। ਇਹਨਾਂ ਸਕਾਲਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :

1. ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਰਣ ਆਸ਼ਰਮ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਅਸੂਲ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਆਖਦੇ ਹੋ। ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਇਕੋ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਧੀਨ 'ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਕ' ਦਾ, ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਅਮਲਾਂ ਦੀ ਹੈ।"

2. ਹਿੰਦੂ ਵਰਣ ਵੰਡ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਰਵਉੱਚ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ, ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰਥਮ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਉੱਤੇ ਖੱਤਰੀ, ਅਰੋੜੇ ਤੇ ਲੁਬਾਣੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਦਸਤਕਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਸਿੱਖ (ਸਿੱਖ ਤਰਖਾਣ) ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਕਲਾਲਾਂ) ਨਾਲੋਂ ਉੱਤੇ ਸਨ। ਅਖੌਤੀ ਕੰਮੀ-ਕਮੀਣ ਜਾਤੀਆਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਂਗ ਸਭ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

3. ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਭਿੱਟ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਮੁਕਤ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸੁੱਚਮਤਾ-ਛੂਤ-ਛਾਤ ਵਧੇਰੇ ਭਾਰੂ ਸੀ।

4. ਸਿੱਖ ਮਤ ਨੇ ਇਹ ਅਸੂਲ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਿਆਨ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ (ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ) ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰੋਹਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੋਢੀਆਂ ਤੇ ਬੇਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਾਸਲ ਸੀ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਗ੍ਰੰਥੀ, ਰਾਗੀ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ (ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਜੋਂ) ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚੋਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦਾ ਸੁਝਾਅ

ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸੁਝਾਅ 1936 ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤਿਆਂ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ 20 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੁਝਾਊ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੇ ਜੀਵਨੀ ਲੇਖਕ ਧਨਨਜੇ ਕੀਰ, ਐਮ.ਐਸ. ਗੋਰੇ ਅਤੇ ਆਰ.ਕੇ. ਬਾਲੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ "ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ" ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੰਕਸ਼ਾਫਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

13 ਅਕਤੂਬਰ 1935 ਨੂੰ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਯਿਓਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਅਛੂਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, "ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਰਾਂਗਾ ਨਹੀਂ।" ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕੜਕ ਸਾਬਤ

ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ.ਅੰਬੇਦਕਰ

ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਆਤਮਕ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਦਲ ਲੈਣਾ। "ਸਿਵਾਏ ਜੰਜ਼ੀਰਾਂ ਦੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਗੁਆਚਣਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀ ਕਰੋਗੇ।" ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਰਕਰਦਾ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਅੱਡੋ ਅੱਡ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਦਿਵਾਏ।

ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ

ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਜੂਨ 1936 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਤੇ ਕੁਰਤਾਕੋਟੀ ਦੇ ਸ਼ੰਕਰਚਾਰੀਯਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਟੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਮਈ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਯਸ਼ਵੰਤ ਰਾਓ ਅਤੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਰਹੇ ਸਨ। 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 13 ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ' ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣਗੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ "ਅਛੂਤ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਤਰੇੜਾਂ" ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਮ.ਐਸ. ਗੋਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਬੇਦਕਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂਗ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਤੀ ਠੰਢਾ ਵਤੀਰਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੇ ਇਹੀ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਵਿੱਖ ਉਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਕੀਰ ਦੀ ਸਮਝ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂ। ਮਿ. ਬਾਲੀ ਜਿਹੜਾ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦਾ ਸਰਕਰਦਾ ਕਾਰਜਕਰਤਾ, ਲੇਖਕ ਤੇ ਭੀਮ ਪੱਤਰਿਕਾ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਨ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੇ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੂ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਹੱਥੋਂ ਕਿੰਨੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੀਆਂ।

ਤਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੋਚਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਰਦਾ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 6 ਕਰੋੜ ਅਛੂਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਪੁਸਤਕ "ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ" ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਤੌਖਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅੰਬੇਦਕਰ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚੀਂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰਵਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1964 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਬਾਰ ਰੂਮ ਵਿਚ ਐਡਵੋਕੇਟਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਅੰਬੇਦਕਰ ਵਿਚਾਲੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਛੇ ਕਰੋੜ ਅਛੂਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਝੱਲਾ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ), ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਕੱਢ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤੋਂ 'ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ' ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, "ਤੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ, 6 ਕਰੋੜ ਅਛੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਚੂਹੜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ?"

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਟ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗ਼ਲਬੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ, ਜਦ ਕਿ ਸਮਾਜੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀਆਂ ਦਾ ਪਾੜਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਧਨੀ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚੌਧਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ 1962 ਤੋਂ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਜੱਟ ਦਲਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੋਂਦ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ, ਜਨ ਕਲਿਆਣ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਸਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਿਚਾਅ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਵੀ ਵਧੇ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਨਸੀ ਜਬਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਗੱਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਕਸਰ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਗਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਧਿਐਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਹਾਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਾਤੀ ਬਣਤਰ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ ਜੱਟ ਕਦਰਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਟ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ।" ਉਂਝ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸਿੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਧਾਰਨੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।"

'ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ', ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "6 ਕਰੋੜ ਰੰਘਰੇਟਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਉਤੇ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।" ਪਰ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਹੋਰ ਵੀ "ਕਰੂਰ ਤੇ ਘਿਰਣਾਜਨਕ" ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 6 ਕਰੋੜ ਅਛੂਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕੀ। ਉਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਬੇਦਕਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਛੂਤ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਹਟਾਇਆ ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾਅ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੇ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ "ਇਹਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ" ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲੁਕ ਲੁਕਾ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ "ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ।" ਸੱਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਅਕਸਰ ਵਧੇਰੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਕਾਰਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1948 ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ 22 ਦੇ 22 ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਅਰਜ਼ਦਾਸ਼ਤ ਭੇਜੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਬਕਾ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਜੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ। ਹਿੰਦ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ-ਜਿਵੇਂ ਮਜ਼ਹਬੀ, ਰਾਮਦਾਸੀਏ, ਕਬੀਰਪੰਥੀ, ਬੌਰੀਏ, ਸਪੇਰੇ ਤੇ ਸਿਕਲੀਗਰ – ਉਸੇ ਵਿਰਵੇਪਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਹਿੰਦੂ) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਲੱਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ :

"ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ (ਸਿੱਖ ਬਣ ਚੁੱਕੇ) ਇਹ ਲੋਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਛੂਤ ਛਾਤ ਜਿਹੀ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ...ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਏਨੀ ਨੀਵੀਂ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ ਕਿ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਧਰਮ ਦਾ ਤੱਤ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਏ। ਪਰ ਉਹ ਮੰਨੇ ਨਹੀਂ।"

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ "ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਏ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀਆਂ, ਰਾਮਦਾਸੀਆਂ, ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਤੇ ਸਿਕਲੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ।" ਪਟੇਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ :

"ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਰਿਆਇਤ ਹੈ (ਪਰ) ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਦ ਸਿੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਕੁ ਛੋਟ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ।"

1953 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ "ਵਡੇਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ" ਦੱਸਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਜਾਤੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿੱਖ ਅਛੂਤ/ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ 85 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ, "ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਇਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਹੈ।"

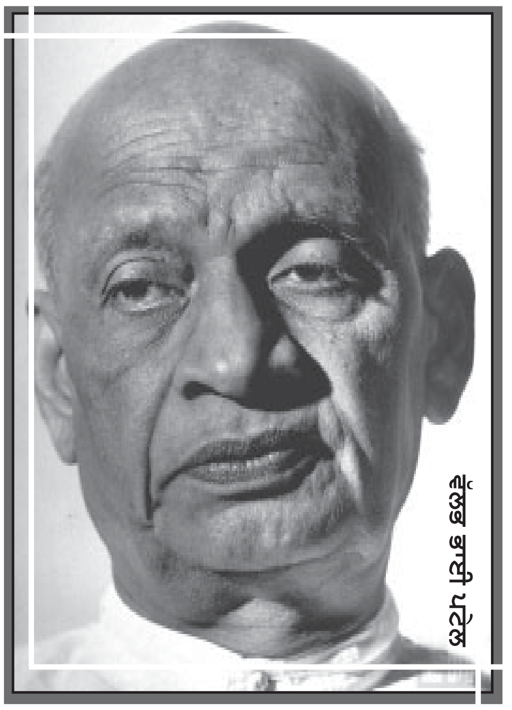

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰੇ ਅਛੂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਕ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੂ ਅਛੂਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹਨ।" ਉਹਨਾਂ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1953 ਨੂੰ 25 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਮਾਰਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੋਰਚਾ ਫਤਹਿ ਹੋ ਗਿਆ।" ਉਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖਦੇ। ਹੁਣ ਦੋਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਨਿਖੇੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵਿਤਕਰਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਆਗੂ "ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਲਈ ਅਪਮਾਨ ਸਨ...ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਜਾਪੇਗੀ, ਪਰ ਹਿੰਦ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਏਨਾ ਕੁ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਅਸੂਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿੱਖੜਵੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਜੋਂ ਚਰਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ

ਸਿੱਖ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ "ਅਸਲੀ ਵਿਚਾਰ" ਸੈਕੂਲਰ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ 1953 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ 140 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 20 ਸੀਟਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਵੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿੱਧਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਅਸੂਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਧੀਵਤ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਤੁਲ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਟ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗ਼ਲਬੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ, ਜਦ ਕਿ ਸਮਾਜੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀਆਂ ਦਾ ਪਾੜਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਧਨੀ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚੌਧਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ 1962 ਤੋਂ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਜੱਟ ਦਲਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੋਂਦ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ, ਜਨ ਕਲਿਆਣ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਸਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਿਚਾਅ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਵੀ ਵਧੇ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਨਸੀ ਜਬਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਗੱਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਕਸਰ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਗਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਧਿਐਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਹਾਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਾਤੀ ਬਣਤਰ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ ਜੱਟ ਕਦਰਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਟ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ।" ਉਂਝ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸਿੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਧਾਰਨੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।" ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਸਰਲ ਕਾਰਨ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਅਕਸਰ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ : "ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੱਟ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਿੱਕ ਮਾਣ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਚਮਾਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਸਿਫਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਖੜਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਾਂ ਰਾਮਦਾਸੀਏ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ 1933 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 80 ਤੋਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਸਿੱਖ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 30 ਤੋਂ 35 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹੇਠੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਚੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਅਪਮਾਨਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਗਤ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ, ਲੰਗਰਖਾਨੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ, ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਜ ਰਹਿਣ ਇਤਿਆਦਿ। ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਲੋਕ ਪਾਠ ਰਖਵਾਉਣ ਲਈ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ, ਇਤਿਆਦਿ। ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਤਰਨਾ ਦਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "(ਜਾਤੀ ਆਧਾਰ ਉਤੇ) ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ। ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੇ ਚਮਾਰ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ, ਗਾਵਾਂ ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੋਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੀ ਹੋ, ਉਹ ਰਸੋਈਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਨਿਹੰਗ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ...ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ", ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡਟਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀ, ਰਵੀਦਾਸੀਏ, ਕਬੀਰਪੰਥੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਕ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ 116 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਰਵੇਖਣ ਅਸੀਂ 2001 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ 68 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸਨ ਤੇ 75 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਸਨ। ਜੋਧਕਾ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ 51 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਤਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਸਨ।" ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਕਵੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਨੇ ਕੁਝ ਇਸ ਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਏ ਪਰ ਜਾਤ ਕੁੜੀਏ
ਸਾਡੇ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੁਰਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਇਕ ਥਾਂ

ਜਲਾਉਂਦੇ। ਵੱਖਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਏਨੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੋਧਕਾ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਭਾਰੂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਐਸਟੇਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਅੰਦਰਲੀ ਤਪਸ਼

ਕਹਾਣੀ

ਮਧੂ ਗੁਲਾਟੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਿਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰੂਟੀਨ ਤੇ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਦਵਾਈ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿੜਚਿੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੱਚੇ ਤੇ ਕਦੀ ਪਤੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਸਕੂਲ ਜਾ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢ ਦਿੰਦੀ। ਪਰ ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਰੂਟੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਹੱਸਦੀ ਵੀ ਖਿੜਖਿੜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਸਦੀ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰੌੜ ਉਮਰ ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਦਕਾ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰੋਹਬ ਝਲਕਦਾ। ਇਹ ਰੋਹਬ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ। ਉਹ ਕਾਰੀਡੋਰ ਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੈਂਡਲਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤ੍ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੁਬਕ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਝਿੜਕਦੀ। ਹਾਂ ਮੈਡਮਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਬਰਸ ਪੈਂਦੀ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਹੀ, ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ। ਇਸ ਰੋਹਬ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ 'ਤੇ ਹੀ ਗੁੱਸਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਮੈਂ ਏਨਾ ਕਿਉਂ ਬਰਸ ਪਈ ਭਾਵਨਾ 'ਤੇ...ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਹ ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਤਪਦਾ ਲੱਗਿਆ। ਖਾਂਸੀ ਆਈ ਤੇ ਸਾਹ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਲੱਗਿਆ। ਫਰਿਜ ਖੋਲ੍ਹ ਉਹਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਕੱਢੀ ਤੇ ਅੱਧਾ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲਿਆ। ਫਿਲਟਰ 'ਚੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰਲਾ ਕੇ ਪੀਤਾ। ਪਰ ਤਪਸ਼ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਧੁਰ ਅੰਦਰ। ਭਾਵਨਾ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੀ ਸੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ। ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ ਰਜਿਸਟਰ ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਉਸਦੇ ਹਸਤਾਖ਼ਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ। ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ 'ਚੋਂ ਕਢਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬੈੱਲ ਦਬਾਈ। ਮਾਈ ਨਿਰਮਲ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਆ ਗਈ।

"ਬੀਬੀ ਭਾਵਨਾ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਓ?"

"ਅੱਛਾ, ਮੈਡਮ ਜੀ।"

ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਬੁਝੀ ਬੁਝੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸਾਂਵਲੀ ਸੂਰਤ।

"ਮੇ ਆਈ ਕਮ ਇਨ, ਮੈਡਮ।"

"ਕਮ ਇਨ।"

"ਗੁਡ ਮਾਰਨਿੰਗ ਮੈਡਮ, ਤੁਸੀਂ ਬੁਲਾਇਐ ਮੈਨੂੰ।"

"ਹਾਂ ਮੈਡਮ, ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲ ਆਏ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ?"

"ਜੀ, ਇਕ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ।"

"ਕਲਾਸ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ।"

"ਜੀ, ਅੱਠਵੀਂ, ਨੌਵੀਂ ਤੇ ਦਸਵੀਂ।"

"ਕਿਹੜੇ ਸਬਜੈਕਟ?"

"ਮੈਡਮ, ਇੰਗਲਿਸ਼ ਤੇ ਐਸ.ਐਸ...।"

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਮੈਡਮ, ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧੀਆ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।"

"ਜੀ...ਮੈਡਮ...ਜੀ।"

"ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਇੰਨੀ ਅਣਗਹਿਲੀ, ਐਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇ, ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸੱਤ ਛੁੱਟੀਆਂ...ਮੈਡਮ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ ਤੁਹਾਡੀ।"

"ਸੌਰੀ ਮੈਡਮ।"

"ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੌਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।"

"ਮੈਡਮ, ਮੈਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ...।" ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਤੜਪ ਸੀ।

"ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਮੈਡਮ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੰਮ ਚਾਹੀਦੈ...ਐਂਡ ਰੇਗੂਲਰਟੀ।"

"ਮੈਡਮ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੀ।"

"ਮੈਡਮ ਭਾਵਨਾ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿਲੇਬਸ ਪੂਰਾ? ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੈ...ਪ੍ਰੀ-ਬੋਰਡ ਟੈਸਟ ਵੀ ਲੈਣੇ ਨੇ...ਯੂ ਨੋ ਵੀ ਵਾਂਟ ਰਿਜਲਟ। ਐਂਡ ਨੋ ਐਕਸਕਿਊਜ਼। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਝ...ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਹੀਂ।" ਮੈਡਮ ਉਚੀ ਉਚੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ।

ਭਾਵਨਾ 'ਸੌਰੀ ਮੈਡਮ-ਸੌਰੀ ਮੈਡਮ' ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵੀ ਨਾ ਕਿਹਾ।

"ਜਾਓ, ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ, ਆਈਂਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਐਕਸਕਿਊਜ਼ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖਿਓ।"

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫਿਰ ਉਸ ਬੈੱਲ ਨੱਪ ਦਿੱਤੀ।

"ਬੀਬੀ, ਦਸਵੀਂ ਏ ਦੀ ਐਸ.ਐਸ. ਤੇ 9ਵੀਂ ਬੀ ਦੀਆਂ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਲਿਆਓ।"

ਮਾਈ ਗਈ ਤੇ ਕਾਪੀਆਂ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹਨੇ ਕਾਪੀਆਂ 'ਤੇ ਤਰਦੀ ਤਰਦੀ ਝਾਤ ਮਾਰੀ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਕਾਪੀਆਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ।

"ਓ ਹੋ...ਇਹ ਕਾਪੀਆਂ ਤਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ...ਇੰਨਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।"

"ਬੀਬੀ, ਭਾਵਨਾ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆ।"

"ਜੀ...ਜੀ...।" ਮਾਈ ਤੁਰ ਗਈ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, 'ਅੱਜ ਤਾਂ ਭਾਵਨਾ ਮੈਡਮ ਦੀ ਖ਼ੈਰ ਨਹੀਂ...ਇੰਨਾ ਗੁੱਸਾ...ਹੁਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡੁਸਕੇ ਭਰਦੀ ਦਫਤਰੋਂ ਗਈ ਐ...ਤੇ ਹੁਣੇ ਫੇਰ...।'

ਮਾਈ ਨੇ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ, "ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁਣ, ਬੀਬੀ?"

"ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਡਮ, ਕਾਪੀਆਂ ਮੰਗਾਈਆਂ ਹਨ ਮੈਡਮ ਨੇ 9ਵੀਂ, 10ਵੀਂ ਦੀਆਂ।"

"ਅੱਛਾ...।"

"ਮੈਡਮ ਅੱਜ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਮੈਡਮ ਦਾ ਪਾਰਾ ਗਰਮ ਲੱਗਦੈ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਐ...?"

"ਕੋਈ ਨੀ ਬੀਬੀ।" ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਮਸਾਂ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਈ। ਦਫਤਰ ਵੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਮੈਡਮ ਲਾਲ ਪੈਨ ਨਾਲ ਕਾਪੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ।

"ਭਾਵਨਾ, ਇਹ ਪੂਜਾ ਦੇਖੋ ਜ਼ਰਾ...ਪਹਿਲੀ ਕਾਪੀ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮੂਡ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੈ।"

"ਮੈਡਮ ਜੀ, ਇਹ ਪੂਜਾ ਦੀ ਕਾਪੀ ਐ...ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਪਰ ਉਹ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਟੈਂਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਡਾਂਟਣ 'ਤੇ...।"

"ਕਿਉਂ?"

"ਮੈਡਮ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਬਾਹਰ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਦਾਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।"

"ਫਿਰ ਦਾਦੀ-ਦਾਦੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ।"

"ਮੈਡਮ, ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ, ਆਏ ਨਹੀਂ ਕਦੀ।"

"ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੀਕ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ...ਰਿਜਲਟ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣੈ।"

"ਮੈਡਮ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਲਾਸਟ ਮੰਥ, ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੋਣੈ।"

"ਵੱਟ ਡੂ ਯੂ ਮੀਨ...ਆਈ ਹੈਵ ਨੋ ਬਰੇਨ...ਮੈਂ ਬਿਨਾ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਹੀ ਹਾਂ? ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਸਕੂਲ ਐਵੇਂ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹਾਂ।" ਉਹ ਬਿਫਰ ਪਈ ਸੀ।

"ਮੈਡਮ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਸਮਝਿਐ।"

"ਸ਼ੱਟ ਅਪ ਨਾਓ, ਆਈ ਡੌਂਟ ਲਾਈਕ ਸਚ ਟੀਚਰਜ਼...ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਹਾਡਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਨੁਕਸ ਲੱਭਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਹੈ, 100% ਨਤੀਜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਥੇ...ਵਨ ਥਾਊਜੈਂਡ ਦੀ ਸਟਰੈਂਥ ਹੈ ਇਥੇ...ਵਨ ਥਾਊਜੈਂਡ! ਇਸ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ, ਰਿਜਲਟ, ਸ਼ੋਹਰਤ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ...ਯੂ ਨੋ...ਐਂਡ ਯੂ...।"

"ਮੈਡਮ...ਪਲੀਜ਼।"

"ਲਿਸਨ, ਇਸ ਵਾਰ 200 ਬੱਚੇ ਨਵੇਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ...ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਆਲਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ...ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਗਏ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਈ, ਗੱਪਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ...ਜੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ..." ਗੱਲ ਅਜੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵਨਾ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

"ਬੀਬੀ, ਪਾਣੀ ਲਿਆ ਜਲਦੀ।"

ਮਾਈ ਭੱਜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਫੜਾਇਆ। ਉਹਨੇ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ। ਇਕ ਮੈਡਮ ਹੋਰ ਅੰਦਰ ਆ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਅੱਖ ਪੱਟੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਾਹ 'ਚ ਸਾਹ ਆਇਆ।

"ਬੀਬੀ ਜਾਹ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਲਿਆ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਵੀ ਲਿਆਈਂ।"

"ਭਾਵਨਾ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ...ਸਵੇਰੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ?"

"ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਹੀ ਪੀਤਾ ਸੀ ਮੈਡਮ, ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਨਾਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।"

ਬੀਬੀ ਦੁੱਧ ਪੱਤੀ ਲਿਆਈ ਤਾਂ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਪੀ ਲਈ। ਪਰਸ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਕ ਗੋਲੀ ਖਾਧੀ। ਬਿਸਕੁਟ ਨਾ ਖਾਧਾ।

"ਜੇ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਟਾਫ ਰੂਮ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲਓ...ਜੇ ਕਹੋ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਬੁਲਾ ਲੈਨੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਪਰਾਬਲਮ ਹੈ ਤਾਂ...।"

"ਨੋ, ਥੈਂਕਸ ਮੈਡਮ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ...ਐਵੇਂ ਜ਼ਰ੍ਹਾ ਚੱਕਰ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ...ਮੈਂ ਦਵਾਈ ਲੈ ਲਈ ਹੈ...।"

"ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਦੇ ਚੱਕਰ ਆਇਆ ਤੁਹਾਨੂੰ...?"

"ਨਹੀਂ ਜ਼ਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਪਿਛਲਾ ਹਫਤਾ ਬਿਮਾਰ ਹੀ ਸਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ।" ਭਾਵਨਾ ਬੋਲੀ। ਉਹ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਦੇਖ ਢਿੱਲੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ।

"ਅੱਛਾ...।" ਭਾਵਨਾ ਉੱਠ ਕੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਹਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਬੈੱਲ ਮਾਰੀ। ਮਾਈ ਨੂੰ ਲਿਫਾਫ਼ਾ ਫੜਾਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਸ ਉਹਨੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਉਲਟਾਇਆ, ਵਿਚ ਡੈਰੀਫਾਇਲਿਨ ਤੇ ਵਾਈਸੋਲੋਨ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸਨ।

'ਤਾਂ...ਕਿਤੇ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਐਸਥਮਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?' ਉਹ ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਈ...ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ, ਉਸ ਮਾਈ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਬੀਬੀ, ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇ ਆ ਤੇ ਕਹੀਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਵੇ।"

"ਨਹੀਂ...ਸੁਣ।" ਉਹ ਦਫਤਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀ, ਮਾਈ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। "ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ...ਮੈਂ ਆਪ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇ ਆਉਨੀ ਹਾਂ।" ਮਾਈ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਲਿਫਾਫਾ ਉਸਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਕੂਲ ਦਾ ਰਾਊਂਡ ਲਾਉਣ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਕਲਾਸਾਂ ਚੈੱਕ ਕੀਤੀਆਂ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕ-ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਤ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਭਾਵਨਾ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਸੀ।

"ਭਾਵਨਾ ਤੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਆਫਿਸ 'ਚ ਭੁੱਲ ਆਈ ਸੈਂ...।"

"ਥੈਂਕਸ।" ਉਹਨੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਫੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਸੁਣ ਭਾਵਨਾ...ਕਿਤੇ ਤੈਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।" ਉਹਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਮੈਡਮ ਵਲ ਤੱਕਿਆ, ਉਹਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਡਮ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤੈਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਛੂਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।" ਹਥੌੜੇ ਵਾਂਗ ਵੱਜੇ ਮੈਡਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦ।

"ਯੈਸ ਮੈਡਮ, ਅਸਥਮਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਹੜ ਨਹੀਂ ਪਿਆ, ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ, ਥਿੰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਥਮਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ।" ਉਹ ਹੰਝੂ ਕੇਰਦੀ ਸਟਾਫ ਰੂਮ ਵਲ ਤੁਰ ਗਈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਝ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚਪੇੜ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ...ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸੁੰਨ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਦਫਤਰ ਆ ਕੇ ਵੀ ਡੌਰ-ਭੌਰ ਬੈਠੀ ਰਹੀ...ਤੇ ਅਤੀਤ 'ਚ ਡੂੰਘੀ ਉਤਰ ਗਈ। ਕਦੋਂ ਪੀਰੀਅਡ ਬੀਤੇ, ਕਦ ਰਿਸੈਸ ਹੋਈ ਤੇ ਕਦੋਂ ਛੁੱਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਮਾਈ ਰੋਜ ਵਾਂਗ ਰਿਸੈਸ 'ਚ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕੱਪ ਲਿਆਈ ਤੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਰੱਖ ਗਈ। ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਕੱਪ। ਉਸ ਨੇ ਟਿਫਿਨ ਵੀ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਾਣੀ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਪੀਤਾ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਤਪਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਨੇ ਉਸਦਾ ਕਲੇਜਾ ਧੂਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੀ ਸੀ। ਠੀਕ ਇਹੀ ਗੱਲ।

"ਇਥੇ ਤਾਂ ਥਿੰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਥਮਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ।"

ਸਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੱਦਿਆ, "ਭਾਵਨਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੁਖਾ ਦਿੱਤੈ ਤੇਰਾ...ਪਰ...।"

"ਇਟਸ ਓ ਕੇ ਮੈਡਮ।"

"ਨਹੀਂ ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਘਰੇ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ।"

ਭਾਵਨਾ ਹੈਰਾਨ! ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਵਾਪਰਿਆ, ਮੈਡਮ ਦੀ ਸੁਰ ਨਰਮ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਭਾਵੁਕ ਵੀ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਵੀ ਨਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

"ਮੈਡਮ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ ਛੇ ਕੁ ਵਜੇ।"

"ਠੀਕ ਹੈ...ਆਈ ਵਿਲ ਵੇਟ ਫਾਰ ਯੂ।"

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਅਧਲੇਟੀ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਮਗਨ ਸੀ। ਘਰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸਿੰਬੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਮੈਡਮ ਮਿਲਣ ਆਈ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ 'ਚ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਸਿੰਬੀ ਨੂੰ ਚਾਹ ਧਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

"ਭਾਵਨਾ ਤੇਰੇ ਪਤੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ?"

"ਮੈਡਮ ਦੁਕਾਨ ਐ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ...ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ...।'

"ਇਲਾਜ਼ ਠੀਕ ਚੱਲ ਰਿਹੈ ਤੇਰਾ।"

"ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ...ਮੈਡਮ ਅਸਲ 'ਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਾਂ...ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵੀ ਸਾਰਾ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਐ, ਸੱਸ ਬਿਰਧ ਹੈ...ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੈ-ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਲੱਗਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ...ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਵਾਈ ਇਕੋ ਵਾਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...ਜਦੋਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਖੰਘ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ...ਛਾਤੀ ਘਰਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...।"

"ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਭਾਵਨਾ ਰੈਗੂਲਰ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਸਥਮੇ ਦੀ...।"

"ਮੈਡਮ, ਰੈਗੂਲਰ ਕਿਵੇਂ ਖਾਵਾਂ...ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਦਵਾਈ ਦਿਵਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰਦੇ ਐ, ਜਣੇ ਖਣੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਐ...ਕਿ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈ ਲੈ ਤੀ, ਕਦੇ ਇਹਨੂੰ 'ਰਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਦੀ ਦੇਸੀ ਪੁੜੀਆਂ ਲਿਆ ਦਿੰਦੇ ਐ, ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਮਹਿਤੇ ਤੋਂ, ਅਖੇ ਉਹਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਬੜਾ ਜੱਸ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਾਵਾਂ ਬੋਦਲਾ ਤੋਂ ਪੁੜੀਆਂ ਮੰਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਰੀਰ ਫੁੱਲ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗੁਬਾਰਾ ਹੋਵੇ, ਹੱਡ ਚੱਲਣ ਹੀ ਨਾ ਅੱਖਾਂ ਦੁਖਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਭੈੜਾ ਸਟੀਰੋਇਡ ਪੁੜੀਆਂ 'ਚ ਕੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੋਊ।"

"ਅੱਛਾ...।"

"ਮੈਡਮ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਾਂ, ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਮਰੀ ਚੰਗੀ ਹਾਂ।"

"ਭਾਵਨਾ ਕਦੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸੋਚਦੀ ਸੀ...।"

"ਤੁਸੀਂ...ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਲੱਗਦੇ ਹੋ।"

"ਲੱਗਦੀ ਹਾਂ...ਹਾਂ ਵੀ...ਪਰ ਕਦੇ ਤੇਰੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੀ ਸੀ...ਭਾਵਨਾ ਜੋ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਸਥਮਾ ਹੀ ਹੈ, ਕੋਹੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦੁਹਰਾਏ ਸਨ, "ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀ ਥਿੰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਥਮਾ ਹੋਇਐ।"

"ਮੈਡਮ...।"

"ਹਾਂ...ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ, ਬਾਬੀ ਜਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ ਸੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ...ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੂੰ ਦੁਹਰਾਏ ਸਨ।"

"ਮੈਡਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਅਸਥਮਾ...।"

"ਹਾਂ ਭਾਵਨਾ।"

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ?" ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਬਾਬੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ।

"ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ।" ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

"ਆਕਸੀਜ਼ਨ ਵੀ ਲਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਗੁਲੂਕੋਜ਼ ਵੀ, ਅਸਥਮਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ।" ਬਾਬੀ ਨੇ ਟੋਹਿਆ ਸੀ।

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਹੀ ਪਤੈ, ਦੀਦੀ, ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਨਹੀਂ।" ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਉਲਟ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

"ਦੀਦੀ, ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿਓਗੇ ਉਸਨੂੰ?" ਉਹ ਰੋ ਪਈ ਸੀ।

"ਦਰਅਸਲ ਇਥੇ ਤਾਂ ਥਿੰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਥਮਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ, ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਹੌਂਕਦਾ ਹੈ ਅਸਥਮੇ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਨ ਦੌਲਤ ਦਾ, ਸੱਤਾ ਖੁਸ ਜਾਏ ਤਾਂ ਨੇਤਾ ਹੌਂਕਦੇ ਹਨ। ਪੱਲੇ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਹੌਂਕਣੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਹੀ

ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਬੀ ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਬਾਊ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮੁੰਡਾ ਠੀਕ ਐ...ਹੋਰ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।"

ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚਾ ਅਤੀਤ ਤੈਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜਗਰਾਓਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਖਲਜਗਣ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਖਿੱਝਦੇ ਸੱਸ ਸਹੁਰੇ...ਦਵਾਈ ਖੁਣੋਂ ਹੌਂਕਦੀ ਨੂੰ ਚੁੱਲਾ-ਚੌਂਕਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ...ਪਤੀ ਕਿਹੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਜਦ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਦਮੇਂ ਲਈ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਖਾਂਦੀ ਐ...ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੁੱਜਿਆ-ਸੁੱਜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਵਿਚੋਲਣ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਨਿੱਤ ਲੜਾਈ ਕਲੇਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ, ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੋਈ ਚਾਅ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਹੜੀ ਸੇਜ 'ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਮਸਤੀ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਸਨੇ ਸੁਪਨੇ ਲਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਉਹ ਅਣਜਾਣਾਂ ਵਾਂਗ ਟੱਕਰਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਗੋ-ਮੀਟੀ 'ਚ ਰਾਤ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੂਜਾ-ਤੀਜਾ ਚੌਥਾ ਦਿਨ...ਚੌਥੀ ਰਾਤ ਉਹ ਖਰਕਣ ਲੱਗੀ, ਖੰਘਦੀ ਰਹੀ...ਕਦੀ ਉਠਦੀ ਕਦੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਦਵਾਈ ਸੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੋਵੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਹ ਤਾਂ ਦਮੇ ਮਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੰਘਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਸਹੁਰਾ ਦਮੇ ਦਾ ਰੋਗੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ...ਪੁੜੀਆਂ ਖਵਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੈਦ ਦੀਆਂ। ਉਹਦੀ ਸੱਸ ਕਲਪੀ ਸੀ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ 10 ਮਹੀਨੇ ਬੀਤੇ ਸਨ ਤੇ 10 ਵਾਰੀ ਅਟੈਕ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਮਾਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੇਕੇ ਆ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਦਵਾਈ ਵੀ ਲੈ ਲਈ, ਪਰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਤਾਂ ਵੈਦ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਪੁੜੀਆਂ ਹੀ ਚਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਹੋਈ ਨੇ ਬੈਗ 'ਚ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਤੇ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਗਹਿਣੇ ਕੱਢ ਦੇਵੋ, ਪੇਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

"ਮੂੰਹ ਵੱਟੀ ਪਤੀ ਉਹਨੂੰ ਪੇਕੇ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਚਾਹ ਵੀ ਨਾ ਪੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਏਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਈਓ।" ਬੀਬੀ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

"ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਤਾਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਣ ਆਈ ਸੀ ਤੂੰ...ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਫਿਰ ਆ ਗਈ...ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ?" ਮੈਂ ਗੁੰਮ ਸੁੰਮ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਬੈੱਡ 'ਤੇ ਲੇਟ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਕਿਉਂ ਵਿਆਹ ਬਾਅਦ ਧੀ ਪੇਕੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂ ਬਿਗਾਨੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਹਾਂ ਮੈਂ? ਬੀਬੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਬੁੱਝ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰਾਣੇ ਬੈਠ ਗਈ।

"ਕੀ ਗੱਲ ਦੀਪੂ, ਤਬੀਅਤ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇਰੀ।"

"ਹਾਂ...ਬੀਬੀ ਠੀਕ ਹੈ...ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆਈ ਐ।"

"ਲੈ ਕੁੜੇ ਜਦ ਤੂੰ ਪੇਕੇ ਆਨੀ ਐਂ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਐ ਤੈਨੂੰ...ਕਦੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰ...ਪੁੱਤ ਤੂੰ ਉਥੇ ਸੁਖੀ ਤਾਂ ਹੈ?"

ਮੈਂ ਕੀ ਬੋਲਦੀ। ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

"ਭਾਬੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਬੀਬੀ?"

"ਡਿਊਟੀ ਗਈ ਐ...?"

"ਅੱਛਾ...।" ਮੈਂ ਸੌਣ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਭਾਬੀ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਬੱਚੇ ਵੀ ਭਰਾ ਵੀ।

ਭਾਬੀ ਨੇ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ...ਭਰਾ ਨੇ ਵੀ, "ਠੀਕ ਤਾਂ ਹੈ?"

"ਹਾਂ...ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਆ ਗੀ।" ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਾਦੀ ਦੇ ਜਾ ਗੱਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ।

"ਨਾ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜੀ ਪਈ ਏਂ।"

"ਅੰਮਾ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਐ ਬਹੁਤ।"

"ਜਾ ਨੀ ਫੋਟ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਨ੍ਹੀਂ ਤੇਰੇ ਬਾਬੇ ਦੀ, ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀ ਜਾਨੀ ਐਂ, ਪਰਾਹੁਣਾ ਨ੍ਹੀਂ ਆਇਆ?" ਦਾਦੀ ਨੇ ਸਿਰ ਪਲੋਸਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਆਏ ਸੀ ਚਲੇ ਗੇ।"

"ਕਿਉਂ?"

"ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੰਮ ਫੜਿਆ ਸੀ ਕੋਈ ਕਾਹਲੀ ਸੀ।"

"ਅੱਛਾ...ਸੱਸ ਠੀਕ ਐ ਤੇਰੀ।"

"ਠੀਕ ਐ ਅੰਮਾ।"

"ਅੱਛਾ ਕੁੜੇ ਘਰ ਸੰਭਾਲ ਆਪਣਾ ਹੁਣ...ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤਾਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਨਾਲ ਈ ਭਾਅ ਹੁੰਦੈ...।"

ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਅੰਮਾ? ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ, ਉਸਦੀ ਤੇਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਪਛਾਣਦੀ ਸੀ ਬਈ ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਸਿਆਣਪਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਚਾਚੀ ਮਿਲਣ ਆਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ।

"ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਲੰਬੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇਰੇ ਪੀਏ ਨੇ।" ਮੈਂ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

"ਤੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੰਦਰ ਪਈ ਰਹਿਨੀ ਐਂ ਨਾ ਨਹਾਉਣਾ ਧੋਣਾ, ਨਾ ਬਿੰਦੀ ਲਿਪਸਟਿਕ। ਬਣ ਠਣ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰ ਕੁੜੇ ਵਿਆਹੀ ਵਰੀ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਹੋਰ ਮਹੀਨੇ ਡੰਗ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਜੁਆਕ ਹੋਊ ਤੇਰੇ।"

ਫਿਰ ਜੁਆਕ! ਹੁਣ ਚਾਚੀ ਜੁਆਕ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਗਿਣੇਗੀ, ਪੁੱਛੇਗੀ, ਬੋਲਦੇ ਹੁੰਨੇ ਐਂ ਕਿ ਨਹੀਂ...ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚੋਂ ਲੱਗਦੀ ਚਾਚੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਲੀ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਮ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।

"ਬੇਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੈਨੂੰ...ਆਜੀਂ ਮਿਲਣ।" ਚਾਚੀ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ।

"ਆਪੇ ਆ ਜੂ ਮਿਲਣ, ਮੇਰਾ ਨ੍ਹੀਂ ਜੀ ਕਰਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਨੂੰ।" ਗਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਗੇ। ਮੈਂ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਪੇਕੇ ਆਈ ਨੂੰ। ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਸੀ ਵਿਆਹ ਬਾਅਦ ਪੇਕੇ ਰਹਿਣਾ। ਹਰ ਰੋਜ ਸਵਾਲ, "ਫੋਨ ਨ੍ਹੀ ਆਇਆ ਲਾਡੀ ਦਾ ਪੰਦਰਾ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ।" ਬੀਬੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ।

"ਬਿਜ਼ੀ ਹੋਣਗੇ।"

"ਤੂੰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ।"

"ਕੀਤਾ ਸੀ...ਠੀਕ ਠਾਕ ਐ।" ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਭਰਾ ਦਫਤਰੋਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਲੇਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕੁਝ, ਭਾਬੀ ਵੀ ਕੋਲ ਖੜੀ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਦਾਸੀ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕਦੋਂ ਲੈਣ ਆਉਣਾ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ...ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਛੋ...ਆਉਣਾ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਤਿੰਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਆ ਖੜੇ।

"ਤੂੰ ਦਸਦੀ ਕਿਉਂ ਨੀਂ...ਕੀ ਗੱਲ ਐ।" ਭਰਾ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪਰਾਇਆਂ ਵਾਂਗ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਉਪਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜ੍ਹਕਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਦਰਵਾਜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ...ਬੈੱਡ 'ਤੇ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਪਈ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ, ਨਾਲ ਖੰਘਦੀ ਰਹੀ...ਬੀਬੀ ਮੈਨੂੰ ਗੋਦੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

"ਪੁੱਤ...ਔਖੀ ਨਾ ਹੋ...ਦੁੱਖ ਦਸਦਿਐਂ ਘਟ ਜਾਂਦੈ...ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਪਰਾਏ ਆਂ।" ਭਾਬੀ ਵੀ ਸਿਰ ਪਲੋਸਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਰੋਂਦੀ ਰੋਂਦੀ ਨੂੰ ਸਾਹ ਔਖਾ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਭਰਾ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰ ਲਿਆਇਆ ਤੇ ਖੰਘ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵੀ।

"ਬੀਬੀ ਮੈਂ ਨ੍ਹੀਂ ਜਾਣਾ ਉੱਥੇ...।" ਮੈਥੋਂ ਰੋਂਦੀ ਰੋਂਦੀ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਖੰਘ ਫਿਰ ਛਿੜ ਪਈ।

"ਕੀ ਗੱਲ ਪੁੱਤ...ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲਿੱਤੀ ਤੂੰ?"

"ਦਵਾਈ ਮੁੱਕ ਗਈ ਸੀ ਬੀਬੀ ਉਥੇ ਹੀ...ਫਿਰ ਅਟੈਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।...ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਰੋਣ ਲੱਗੀ।

"ਅੱਛਾ...।" ਬੀਬੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

"ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਤਾਂ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਦਵਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ-ਉਤੋਂ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਕਹਿੰਦੀ ਐ, ਛੇਤੀ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇ, ਸਾਡਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਐ, ਮੇਰਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਐ ਇਸ ਵਿਚ।"

ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਲੈ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਟੈਸਟ ਕਰਾਏ ਸੀ ਲੁਧਿਆਣਿਓਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸੀ ਨਾਰਮਲ ਐ, ਉਂਜ ਵੀ 10 ਤਾਂ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਐ ਅਜੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ।"

"ਬੀਬੀ ਮੈਂ ਨ੍ਹੀਂ ਜਾਣਾ ਉਥੇ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਮਰਨ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਨਾ ਚੰਗੈ, ਮੇਰੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਵਾ ਦੇ, ਏਹੋ ਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੋਂ।"

"ਐਂ ਨ੍ਹੀਂ ਬੋਲੀਦਾ...ਦੀਪੂ ਸਿਆਣੀ ਬਣ।"

"ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰੋਗਣ ਨੂੰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦਵਾਈ ਖਾਂਦੀ ਆਂ, ਅਟੈਕ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਘਰ ਓਹੜ ਪੋਹੜ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ, ਜਾਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੂ ਕਿੱਥੇ ਬਿਮਾਰ ਮੜ੍ਹ 'ਤੀ ਸਾਡੇ ਗਲੇ।"

"ਕੋਈ ਨੀ ਧੀਏ...ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜੂ ਟੈਮ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਈਂ ਹੁੰਦੈ ਕੋਈ ਮਾੜਾ, ਸੁਖ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਮੁੰਡਾ ਮਿਲਿਆ ਦਿੱਲੀ ਦੱਖਣ ਤਾਂ ਭਾਲ ਥੱਕੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੌਣ ਵਿਆਹੂ, ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ, ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਕੱਢੀਦੇ ਐ।"

ਬੀਬੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਰੋਗਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਹਾਂ। ਬੀਬੀ ਪੁਚਕਾਰ ਕੇ ਥੱਲੇ ਚਲੇ ਗਈ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੈਗ 'ਚ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਬੀਬੀ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਦੀਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਰਾਮਪੁਰੇ ਜਾਨੀ ਐਂ।"

ਦੀਦੀ ਸੁੱਘੜ ਸਿਆਣੀ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਗੱਲ ਲੱਗ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ।

"ਦੀਦੀ ਇਕ ਤਾਂ ਦਮੇ ਦਾ ਅਟੈਕ, ਦੂਜਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਫੇਰ ਜਣੇ ਖਣੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਢਿੱਡ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਐ ਬਈ ਕਦੋਂ...ਨੁਕਸ ਉਹਦੇ 'ਚ ਐ ਦੋਸ਼ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਣਗੇ।

"ਅੱਛਾ...।" ਦੀਦੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬੁੱਝ ਲਈ ਸੀ। ਦੀਦੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਬੱਸ ਐ।"

"ਤੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਐਂ।"

"ਨਹੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਉਥੋਂ ਲਾਸ਼ ਹੀ ਆਉਗੀ।" ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ।

"ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਤੂੰ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਊਂ।" ਦੀਦੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਹਫਤਾ ਉਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਈ ਤਾਂ ਦੀਦੀ ਵੀ ਨਾਲ ਆ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਜੋ ਹੁਣ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਖ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਰਮ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਨਰਸਰੀ ਦੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਨਾਲ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਟਿਊਸ਼ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਇੰਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਲੱਗਾ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਬਈ ਗੱਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਮੰਨ ਲਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਿੰਝ ਬੀਤੇ ਇਹ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੀ ਮੈਂ ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ ਆ ਬੈਠਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਖੋਲ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਖਣ ਪਾਖਣ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਦਾ ਸੀ, ਸਾਦੇ ਕੱਪੜੇ, ਵਧੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਪੂਰਾ ਫਿਲਾਸਫਰ ਲੱਗਦਾ, ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਪਲਕ ਝਪਕਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਭੂਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ 'ਤੇ ਜਾਨ ਛਿੜਕਦੇ, ਪਰ ਫੈਸ਼ਨੇਬਲ ਟੀਚਰਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿਠ ਪਿੱਛੇ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੀਆਂ, ਉਹਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਸਾਦਗੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭਦੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਸਮਾਜ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਡੂੰਘੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਸ 'ਚ ਅਟੈਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਸੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਥੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਰੂਮ ਲੈ ਗਿਆ। ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਈ ਤੇ ਦਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਪਰਸ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੇਖ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ, ਇਕ ਹੋਰ ਟੀਚਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਘਰੇ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਵੀ ਪਤਾ ਲੈਣ ਆਇਆ। ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਕਦੋਂ ਦੇ ਲੈਂਦੇ ਓ?"

"ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ...ਕਈ ਵਾਰ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਲੈ ਦੇਖੀਆਂ, ਪਰ ਫਰਕ ਤਾਂ ਪੈਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਵਿਆਂ ਤੱਕ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਊ।" ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ।

"ਨਿਰਾਸ਼ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਓ, ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ...ਆਈ ਐਮ ਸੌਰੀ।" ਉਹਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਛੂਹਿਆ।

"ਇਫ ਯੂ ਡੌਂਟ ਮਾਈਂਡ...ਮੈਡਮ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਂ...?"

"ਇਟਸ ਓ ਕੇ...।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਪੱਕਾ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਨੌਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ। ਮੈਨੂੰ ਖੰਘ ਸੀ...ਤੇ ਬੁਖਾਰ ਵੀ...ਠੰਡ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਘਿਓ ਕਲਕਾ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤਾ...ਮੈਂ ਉਪਰੋਂ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ, ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਜੰਮ ਹੀ ਗਿਆ, ਸਾਹ ਔਖਾ ਆਉਣ ਲੱਗਾ, ਬੀਬੀ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਫਰ ਜਾਲੇ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦੇ ਕਨੇਡੂ ਨਿਕਲੇ ਐ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਵੱਖੀਆਂ ਉੱਠ ਆਈਆਂ, ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਕੋਲ ਘੁਮਿਆਰਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ, ਉਥੇ ਓਮੀ ਘੁਮਿਆਰ ਦਵਾਈ ਬੂਟੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਹਥੌਲਾ ਪਵਾ ਦਿੰਦੀ, ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਪੁੜਪੁੜੀਆਂ ਮਲਦਾ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਡਿਕਰੀਆਂ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਟੂਣੇ ਜਿਹੇ ਦਾ ਅਸਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬੀਬੀ ਕਾਹੜਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ, ਮਘ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹਿਦ 'ਚ ਰਲਾ ਦਿੰਦੀ। ਕੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ। ਘਰ ਕੋਲ ਇਕ ਆਰ.ਐਮ.ਪੀ. ਸੀ ਬਿੱਲਾ। ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਟੀਕਾ ਲਵਾਇਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਅਟੈਕ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਟੀਕਾ ਲਵਾ ਲੈਣਾ, ਉਹਨੇ ਹੀ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤੀ, ਖਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਅਟੈਕ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਦਵਾਈ ਕੀ ਐ...ਇਹ ਤਾਂ ਨਸ਼ਾ ਹੈ...ਜਿਵੇਂ ਅਫੀਮ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਮਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਜੀਣ ਦਾ ਹੱਜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ...।" ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਉਹਨੇ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾਂ।

ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਐਸ ਦਮੇ ਦੇ ਬਥੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹਨ, ਪਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕੜਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਆਸ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀਏ। ਮੈਂ ਡਰਦੀ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਟੈਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ...ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਉਂਝ ਵੀ ਭੈ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਬੰਨ ਸੁਬ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਬੀਬੀ ਤੇ ਬਾਊ ਜੀ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਭਾਫ ਨਾ ਕੱਢਦੇ, ਪਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਚ ਆਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਡਾ. ਗੁਪਤਾ ਕੋਲ ਚਲੀ ਹੀ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਚੈੱਕ ਕੀਤਾ, ਕਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਠੰਡ ਵਿਚ ਖਾਂਸੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਲਰਜੀ ਜਿਹੀ ਹੈ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਛੁਪਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਬਿਠਾ ਲਵੋ ਕਿ ਇਹ ਅਸਥਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਸਕਦੈ, ਪਰ ਬੈਟਨੀਸੋਲ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੋਰ ਦੇਊ, ਮੈਂ ਦਵਾਈ ਲਿਖ ਦਿਨਾਂ ਰੈਗੂਲਰ ਖਾਣੀ ਪਊ, ਇਹ ਇਨਹੇਲਰ ਹਨ, ਉਹਨੇ ਇਨਹੇਲਰ ਲੈਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਦੱਸਿਆ।

"ਹਾਂ, ਬਿਮਾਰੀ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਓਗੇ।" ਮੈਨੂੰ ਇਨਹੇਲਰ ਲੈਣਾ ਨਾ ਆਵੇ, ਸੋਚਿਆ ਜੇ ਨਾਲ ਚੱਕੀ ਫਿਰਾਂਗੀ ਤਾਂ ਜਣੇ ਖਣੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਪਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਇਹਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬਈ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਹੈ, ਜੇ ਤੂੰ ਛਿਪਾਏਂਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇਊਂ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਐ...ਫੇਰ ਕੀ ਕਰੇਂਗੀ?" ਫਿਰ ਬੜੀਆਂ ਭਾਵਪੂਰਤ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਹੋ ਸਕਦੈ ਤੂੰ ਜਿਹਦੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਛੁਪਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਥੇ ਕਿਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇ ਤੇਰੇ ਆਸ ਪਾਸ।"

ਉਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਕੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਪ੍ਰਮੰਨਿਆ ਲੈਕਚਰਾਰ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ...ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਿਰ ਛੰਡਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਸਨੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਮੈਂ, "ਹੋ ਸਕਦੈ ਤੂੰ...।" ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤੂੰ ਤੇ ਫਿਰ ਰੁਕ ਗਈ ਮੈਂ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਯਕੀਨ ਨਾ ਆਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ...ਕੀ ਹੈ ਸਭ? ਕੀ ਵਾਕਿਆ ਹੀ? ਮੈਂ ਕਲਾਸ 'ਚ ਗਈ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੀ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਟਾਫ ਰੂਮ ਕੰਟੀਨ...ਉਹ ਕਿਥੇ ਸੀ...ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਹਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਏਧਰ ਓਧਰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ...ਪਰ ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਅਜੀਬ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ...।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਬੜੀ ਕਾਹਲ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਯਾਦ ਹੈ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਲਾਲ ਸਵੈਟਰ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ।" ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਜਿਵੇਂ ਹਮਲਾ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

"ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ।" ਮੈਂ ਮੁਸਕਰਾ ਪਈ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਚੁਪ ਚੁਪੀਤੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਤਝੜ 'ਚ ਬਹਾਰ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਇਨੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਆਸ ਦੇ ਬੂਟੇ ਬੀਜੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਦਰ ਦੀਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਤੇ ਬਾਊ ਜੀ ਤੇ ਵੀਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦੁਖੀ ਸਨ ਕਿ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਵੇਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ। ਮੈਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਰੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ। ਵੀਰ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ, ਬਾਊ ਜੀ ਵੱਖ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

"ਅਸਥਮਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਥਿੰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਹੈ...ਸਰੀਰਕ ਅਸਥਮੇ ਦਾ ਇਲਾਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਦਿਮਾਗੀ ਅਸਥਮੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਸੁੰਨ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ।"

"ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਾਰ ਕੀ ਜੁੜੀ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਐੱਡ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ...ਦੈਂਤ ਵਾਂਗ ਮੈਨੂੰ ਹੜੱਪ ਕਰ ਰਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਮਿਟ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚੋਂ, ਅਜੇ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੌਸਮ ਬਦਲਣ 'ਤੇ, ਇਨਹੇਲਰ ਚੱਲਦੇ ਸਨ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੁਣ ਵੀ ਅਟੈਕ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਹੁਣ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਭੰਬੂਤਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੇ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਕੂਲ ਇਹਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਵੀ ਖੇਡ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਲੇਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਹਨ, ਲਗਦੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁਸੀਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ, ਬੁਲੰਦ ਸੋਚ ਤੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਨੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਜਿੱਲ੍ਹਣ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਚਿੜਚਿੜਾਪਣ ਅਜੇ ਹੈ ਬਾਕੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਸਾਂ, "ਆਈ ਐਮ ਰੀਅਲੀ ਸੌਰੀ...।" ਉਸ ਨੇ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਹੱਥ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

"ਮੈਡਮ...ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਅਚੰਭੇ ਵਾਂਗ ਹੈ...ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹੀ ਪੀੜਾ ਜਨਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀ ਕਿ।"

"ਹਾਂ ਭਾਵਨਾ।" ਉਹਨੇ ਉਹਨੂੰ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਪਰ...ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਬੰਦ ਕਿਵਾੜ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ...ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਚਿੜਚਿੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਰ ਮੰਜਿਲ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਰਾਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਗਏ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਥਾਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਨੇ ਜੀਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ...।"

ਭਾਵਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਕਦੇ ਮੈਡਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਸੀ, ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਲ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਜਾਣ ਲਈ ਉਠ ਪਈ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗਈ ਅਤੇ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾਈ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਸਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸਕੂਲ ਆਈ ਤਾਂ ਭਾਵਨਾ ਉੱਡ ਕੇ ਮਿਲੀ। ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਘੁਟੀ-ਘੁਟੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸਹਿਜ ਮੁਸਕਾਨ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਤੋਰ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਲਹਿ ਗਈ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਭਾਗ - 1

ਸੜਕ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਲ ਪਲ ਮਗਰੋਂ ਘਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੀਲੀ ਜਿਹੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਇਕ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਭੱਈਆ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀ ਰੇਹੜੀ ਲਾਈ ਖੜਾ ਸੀ। ਛਿੰਦੇ ਦੇ ਆੜੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਂਦੀ ਟਰੈਫਿਕ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮੂੰਗਫਲੀ ਦਾ ਲਫਾਫਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਹਰਪਾਲ ਤੇ ਬਰਾੜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਵੇਖੀ ਗਏ, ਮੁੜ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਮੂੰਗਫਲੀ ਚੱਬਦੇ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲ ਝਾਕੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹਰਪਾਲ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਬਰੀਕ ਮੁਲਾਇਮ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਉਂਗਲਾਂ ਦੀ ਦਾਬ ਨਾਲ ਪਲੋਸਦਾ, ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ, ਅੰਦਰ ਉੱਠਦੀਆਂ ਮੁਸ ਮੁਸੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਛਿੰਦਾ ਮੁੜਿਆ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਸਹਿਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਸਕੂਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ, "ਕੀ ਕਰਕੇ ਆਇਐਂ?"

ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਉੱਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਥੱਲੇ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ ਲਾ ਕੇ, ਲਿਫਾਫੇ ਵਿਚੋਂ ਮੂੰਗਫਲੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੋੜਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਗਈ ਹੋਈ ਐ! ਬੱਸ ਮੁੜਨ ਵਾਲੀ ਈ ਐ।"

ਮੂੰਗਫਲੀ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਲਫਾਫਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਟੂਆ ਖੋਹਲ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਅਧੀਆ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆੜੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੱਗੂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ। "ਛਿੰਦਿਆ, ਤੂੰ ਮੋਟਾ ਸਾਰਾ ਇਕ ਪੈੱਗ ਹੋਰ ਲਾ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਰਾਹਣੇ ਹੀ ਜਾ ਖੜ, ਸਿਰ ਖੜੇ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਹੁੰਦੈ! ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਉਡੰਤਰ ਹੋਵੇ।"

ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਸੰਘਣੀ-ਗੱਚ ਮੁਸਕਾਣ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਇਕ ਹੋਰ ਤਕੜਾ ਸਾਰਾ ਪੈਗ ਪਾਇਆ ਤੇ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਪੀ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਅਧੀਆ ਮੁੱਕਣ ਮਗਰੋਂ ਹਰਪਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੁਲਵੰਤ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਖਲੋ ਗਏ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੁਧੀਆ-ਬੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲਟ ਲਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਪਾਲ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਵੇਖ ਕੇ ਤੌਖਲਾ ਉੱਠਿਆ, ਪਰ ਜਗਮਗਾਹਟ ਵਿਚੋਂ ਉਹਨੂੰ ਸਰੂਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਹੋਰੀਂ ਪੈਂਟਾਂ 'ਚ ਹੱਥ ਦੇਈ ਟਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਟਿਕਾਈ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਘਸਮੈਲੇ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਆ ਖਲੋਤੀ। ਛਿੰਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਸਿਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਂਹ ਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਗੱਡੀ ਵਲ ਲਪਕੇ। ਹਰਪਾਲ ਮੂਹਰੇ ਛਿੰਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਬੈਠਾ, ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੁੰਨ-ਸਰਾਂਅ ਪਸਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਧੌਣ ਪਿੱਛੇ ਮੋੜੀ, ਬਾਹਰੋਂ ਪੈਂਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਮਗਰ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਬੈਠੇ ਦਿਸੇ। ਤਾਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਨਾਨੀ ਸੁੰਗੜੀ ਜਿਹੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਤੁਰਨ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਮਗਰ ਮੁੜ ਕੇ ਛਿੰਦੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮਾਲ ਮੱਤਾ?"

"ਬਾਹਰੋਂ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ!"

ਹਰਪਾਲ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਖੁਤ-ਖੁਤੀ ਜਿਹੀ ਉਠੀ। ਉਹ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਕਾਰ ਪੂਰੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਸੜਕ 'ਤੇ ਨੱਠੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਾਰ ਝਬਦੇ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਟਿਊਬਵੈੱਲ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਖੜੋ ਗਈ। ਇਹ ਟਿਊਬਵੈਲ ਵੱਡੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਫਰਲਾਂਗ ਕੁ ਹੱਟਵਾਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਾਲ ਨੇ ਲੜਖੜਾਉਂਦਿਆਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਕਮਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੜਕ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦੀ ਪਹੀ ਉਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ ਉਚੇ ਲੰਮੇ ਸਫੈਦੇ ਸਾਂ ਸਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਰਾਤ ਠਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਤਾਰੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਝਰਨ ਝਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਦਾ ਸੁਣਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਲੋਅ ਹੋਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਜਗਾਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਕਾਰ ਦੀ ਮਗਰਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਾਨਾ ਫੂਸੀ ਕਰਦੇ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹਨੇਰਾ ਸਾਏ ਵਾਂਗ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚ ਦਿਸਦੀ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲੀਕ ਚੌੜੀ ਹੁੰਦੀ, ਕੋਈ ਸਾਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ, ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਾਰ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਫੁਸ ਫੁਸਾਹਟ ਹੁੰਦੀ, ਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕੀ ਹੌਲੀ ਕੁ ਦੇ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵਾਹਵਾ ਚਿਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ, ਬੰਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਨੱਠ ਕੇ ਪੈਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਹਾਬੜ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਰਪਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਆਏ ਬੰਦੇ ਵਲ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵੇਖਦਾ, ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਬਨਾਵਟੀ ਜਿਹਾ 'ਸੀ ਸੀ' ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸੀਟੀਆਂ ਵਰਗੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਪਾਲ ਦੁਬਕਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪੈੱਗ ਉਹ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਪੀਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਰਾੜ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ, ਉਸ ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਕੂਹਣੀ ਦੀ ਹੁੱਜ ਮਾਰੀ, ਪਾਲ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਦੇ ਕੇ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ, ਕਾਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਦੀ 'ਚਰੜ ਚਰੜ' ਕਰਕੇ ਬੋਲ ਪਈ। ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਮਣ ਮਣ ਭਾਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਧਕੇਲ ਸਦਕਾ ਉਹ ਧੁੱਸ ਦਿੰਦਾ, ਚਾਨਣ ਦੀ ਲੀਕ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਤਖ਼ਤ ਧੱਕ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਪਰਾਂਹ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਜਨਾਨੀ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਪਾਲ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਗੇੜੇ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਪੀਲੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਪਾਲ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਟੱਪੀ ਹੋਈ ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਝੁਲਸਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਪਿਆ। ਉਹ ਵਾਹਵਾ ਚਿਰ ਉਹਦੇ ਵਲ ਉਲਰਿਆ ਤੇ ਝੂਟੇ ਖਾਂਦਾ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਨਾਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰ ਉਤਲੇ ਮੈਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਢੱਕੀ, ਲੱਤਾਂ ਥੱਲੇ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਰਹੀ। ਪਾਲ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਜਨਾਨੀ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੋਲੀ, "ਆ ਬਹਿ ਜਾਹ!"

ਪਾਲ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, ਬੋਲ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਜਾਣਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਹੋਵੇ। ਨਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਹਾਣ ਵਗ ਤੁਰਿਆ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ, ਜਿਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਉਹ ਉਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਲਹਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਰ ਭਾਟੇ ਵਾਂਗ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਧੂਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਔਰਤ ਦੇ ਝੁਕੇ ਸਿਰ ਵਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਅੰਦਰ ਦ੍ਰਵ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਘਾਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਹੌਲੀ ਕੁ ਦੇ ਕੇ ਭਿੱਜੇ ਜਿਹੇ ਬੋਲ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਈ ਐਂ?" ਜਨਾਨੀ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਬੈਠੀ ਰਹੀ। ਸਮਾਂ ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੂਹਾ ਖੜਕਿਆ ਉਸ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਕੁਝ ਨਾ ਦਿੱਸਿਆ। ਹੁਣ ਪਾਲ ਦਾ ਮਨ ਹੋਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਲਗਣ ਨਾਲ ਨਸ਼ਾ ਘਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਵਧਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਕਾਰ ਕੋਲ ਕਈ ਅਕਾਰ ਖਲੋਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਅਹੁਲਿਆ, ਉਹ ਖਿਝੇ ਜਿਹੇ ਖਲੋਤੇ ਜਾਪੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਝਲਕਦਾ ਸੀ। ਪਾਲ ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ, ਨਵਾਂ ਮੁੰਡਾ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪਟੇ ਸਨ, ਪਾਲ ਨੂੰ ਭੱਜ ਕੇ ਪਿਆ, "ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰੇਵਾ ਕਰਕੇ ਈ ਬਹਿ ਗਿਆ?"

ਪਾਲ ਦਾ ਕਾਬੂ ਉਖੜ ਗਿਆ ਤੇ ਕਰੜੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, "ਤੂੰ ਸਾਲਾ ਲੱਗਦੈਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਕਹਿਣ ਦਾ!"

"ਉਇ ਗਾਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣੀ!" ਬਰਾੜ ਨੇ ਲਪਟ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ, ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਘੁੱਟੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਲ ਦਾ ਸੜਦਾ ਸਰੀਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਉਚੀ ਉਚੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, "ਮੇਰਿਆ ਸਹੁਰਿਆ ਤੂੰ, ਹੈਂ ਕੌਣ ਉਇ! ਮੈਨੂੰ ਐਂ ਕਹਿਣ ਆਲਾ! ਤੇਰੀ, ਚੱਕ ਲਾਂ...ਉਇ...!"

ਉਸ ਨੂੰ ਏਨਾ ਝੱਲ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉਸ ਇਕ ਵਾਰ ਨਰੋਏ ਕੁਲਵੰਤ ਦੀ ਕਲੰਗੜੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਜੱਫੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਮੂੰਹ ਘੁੱਟਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਟੁੱਟਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ, "...ਤੇਰੀ...ਬੈਂ...ਬੇਰਿਆ ਸਾਲਿਆ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ...ਫੂੰਕ ਦੂੰ...ਉ.ਅ.ਇ! ਭੈਣ-ਦੇਣਿਆ!" ਬਰਾੜ ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ-ਘੁੱਟੀ ਧੂੰਹਦਾ ਪਰਾਂਹ ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕੋਠਿਆਂ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ, ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਭੇ ਉਭੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਬਰਾੜ ਉਸ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਖੁਦ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਲ ਨੂੰ ਏਨੀ ਕਿਉਂ ਪਿਆਉਣੀ ਸੀ? ਜੇ ਪਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਫੇਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਲਿਆਂਦਾ? ਅਜੇ ਉਹ ਸ਼ੁਕਰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਖੇਤ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ, ਜਦੋਂ ਚਾਨਣ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਪਾਲ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਝਉਲਾ ਜਿਹਾ ਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਧੁੰਦਲੀ ਜਿਹੀ ਸਕਾਰ ਹੋਈ, ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਗਿਲਾਨੀ ਆਈ। ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਇਧਰੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਇਧਰ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸੀ? ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਚੂਕਣ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਡੀ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣੀ, ਜਿਹੜੀ ਇਧਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਗੂੰਜ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਕੰਨ ਘੁੱਟੀ ਪਿਆ ਰਿਹਾ, ਟਰੱਕ ਦੀ ਸ਼ੂਕਰ ਇਕ ਵਾਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਤਲਵੀਂ ਜਿਹੀ ਅਗਾਂਹ ਸਰਕ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭੜੱਕ ਦੇ ਕੇ ਜਗਣ ਲਗ ਪਈਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸੜਕ ਲਾਗਲੇ ਕਮਰੇ ਕੋਲ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਠ ਕੇ ਬੂਹਾ ਖੋਹਲਿਆ, ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਲੱਗੀ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਧੜਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਘਸਮੈਲੇ ਜਿਹੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਕਾਰ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਦਿੱਸੀਆਂ। ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ, ਉਹ ਤਾਂ ਰਾਤ ਵਾਲੀ ਹੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਬੱਝੀ-ਬਝਾਈ ਪੱਗ ਪਈ ਵੇਖੀ, ਉਸ ਫਟਾਫਟ ਪੱਗ ਸਿਰ ਉਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਲੋਟ ਕੀਤੀ, ਕਪੜਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਹਨੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਡਰਦਿਆਂ ਡਰਦਿਆਂ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਿਆ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਚੁਗਾਨ ਪਏ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦੀ ਵਗ ਕੇ ਉਹ ਸੜਕ ਨੂੰ ਹੋ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਗੁੱਟ ਘੜੀ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਕੋਠਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਦੂਰੋਂ ਕੋਠੇ ਠਰੀ ਹੋਈ ਸਵੇਰ ਵਿਚ ਧੁੰਦਲੇ ਜਿਹੇ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਬਾਹਾਂ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸੜਕ 'ਤੇ ਟਾਇਰਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣੀ, ਪਲ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ ਹਨੇਰੇ ਭਰੀ ਧੁੰਦ ਵਿਚੋਂ ਬੱਤੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਹਰਪਾਲ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ, ਸੂਰਜ ਸਲੰਘ ਭਰ ਉਚਾ ਉੱਠ ਆਇਆ ਸੀ। ਚੁਪਾਸੇ ਧੁੰਦ ਗਲੇਫੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਿੱਘੀ-ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਖਿੰਡਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਘਰ ਵੜ੍ਹਨ ਤੱਕ ਉਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਹਵਾ ਵਲ ਸਿਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਧੁੱਪ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੰਗੀ ਚਮਕ ਪਈ ਸੀ। ਖਿੜਕ ਲੰਘਦਿਆਂ ਸਾਰ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੋਗ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਵਿਹੜਾ ਅਣਸੰਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਚੌਂਕੇ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਕਾਂ ਉਸਦੀ ਬਿੜਕ ਸੁਣ ਕੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਉਡ ਗਏ। ਸਾਹਮਣੀ ਸਬਾਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਛੋਟੀ ਭਾਬੀ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੈੜ ਚਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮਲਕੀਤੋ ਨੇ ਭਉਂਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਦਾਸੀ ਸੰਘਣੀ ਤੱਕ ਕੇ ਉਸਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ।

"ਘਰ ਦੇ ਕਿੱਥੇ ਐ?"

"ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੇ ਗਏ ਐ!"

ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਲ ਨੂੰ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਬੀ ਦਾ ਬੋਲ ਸਲਾਬ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕਪੜੇ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਪਾਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਧ ਗਈ, ਉਧਰਲੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੋਲਚਾਲ ਬੰਦ ਸੀ।

"ਕੀ ਗੱਲ?"

"ਚਾਚੇ ਜਗਦੇਵ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ!"

"ਕਦੋਂ...?"

"ਕੱਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਐ, ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਐ!"

"ਕਿਵੇਂ...?" ਪਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਦਮ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ।

"ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ! ਦੋ ਅੱਖਰ ਈ ਲਿਖੇ ਐ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਹੋ ਗਈ!"

ਭਾਬੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਲ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂ ਸਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਚਾਚੇ ਜਗਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਗ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸਰੀਕਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਗਦੇਵ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਹਿਮ ਹੇਠ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਸਨ! ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਹੁਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਲ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਘਰਾਜ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦਾ ਬੋਲ ਪਿਆ; "ਐਂ ਨਾ ਕਰੋ ਬਈ, ਬੰਦੇ ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇੰਦੌਰ ਜਾਵੋ! ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰੋ ਬਈ ਵਿਚੋਂ ਘਾਣੀ ਕੀ ਐ?"

"ਵੇ ਭਾਈ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ!" ਪਾਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬੁੜੀ ਦਾ ਬੋਲ ਸੁਣਿਆ, "ਖਬਰੇ ਕੀ ਆਫਤ ਆ ਪਈ! ਜਗਦੇਵ ਤਾਂ ਫੂਕ ਫੂਕ ਕੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਐ!"

"ਨਾ ਵੇ ਰੱਬਾ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੱਚਿਆ ਪਾਸ਼ਾਅ! ਉਹਦੇ ਭੋਰਾ ਭਰ ਜੁਆਕਾਂ ਵਲ ਵੇਖੀਂ।"

"ਵੇ ਭਾਈ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਰਾਜੀ ਬਾਜੀ ਈ ਰੱਖੇ।"

"ਐਂ ਕਿਹੜਾ ਉਹ ਉਥੇ ਕੱਲਾ ਐ। ਭਰਾ ਉਹਦਾ ਕੋਲੇ ਐ। ਭਤੀਜਾ ਐ! ਹੋਰ ਬਥੇਰੇ ਸੰਗੀ ਬੇਲੀ।" ਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਬੋਲ ਸੁਣਿਆ, ਉਸ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਜਮਘਟੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਥੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਔਰਤਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਗੱਲੀਂ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਗਿਣ ਮਿਥ ਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਪਏ, ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸੋਗ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਜਗਦੇਵ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿਆਣੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਮਝਾਉਂਦੀਆਂ, "ਪੁੱਤ ਜੁੱਗ-

ਜੁੱਗ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਥੋਡੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਥੋਡਾ ਪਿਉ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਹਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ।" ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਮਾਈ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਰੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਕਾ ਫੁੱਲਿਆ, ਇਹ ਉਹੀ ਕੁੜੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹੀ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬੀਤਣ ਮਗਰੋਂ ਇੰਦੌਰ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਜਗਦੇਵ ਠੀਕ ਠਾਕ ਐ। ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਭਰਿਆ। ਲਿੱਸੇ ਅਤੇ ਹਿੱਲੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਰੌਣਕ ਆ ਗਈ। ਹੁਣ ਹਰਜਾਪ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਵਿਚ ਦੀ ਪਰਲ ਪਰਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਸਿੰਮਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਮਗਰੇ ਇਕ ਖ਼ਤ ਹੋਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਗਦੇਵ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦੈ! ਗੱਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦਬਦੀ ਅਸਲੋਂ ਵਿਸਰ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਇਉਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, "ਮਾਮੂਲੀ ਸੱਟਾਂ ਐਂ! ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤਾਂ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਘਿਉ ਵਾਂਗੂ ਲਗਦੀਆਂ।"

ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ। ਪੰਜਵੇਂ-ਸੱਤਵੇਂ ਚੰਗੇ ਸੁਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਪਿੰਡੋਂ ਗਏ ਦੋ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਮੁੜ ਆਏ; ਘਰ ਵੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਕੇ ਸਭ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨਮਸਕਾਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੜੀਆਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਦਿਨ ਹੋਰ ਲੰਘ ਗਏ। ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਟੈਲੀਗਰਾਮ ਨੇ ਭੜਥੂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਣਾ-ਧੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ। ਬੁੜੀਆਂ ਨੇ ਵੈਣ ਪਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹਰਜਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਪੱਟ ਪੱਟ ਕੇ ਨਾਸ ਮਾਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਬੁੜੀਆਂ ਦੇ ਫੜ੍ਹਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦੀ। ਰੋਣ ਧੋਣ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਤਾਰ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਝੂਠੀ ਪਾ-ਤੀ ਹੋਵੇ! ਬਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਭਾਂਡੇ ਛੁੱਟ ਜਾਣ।"

"ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ!" ਦੂਜੇ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ, "ਚਿੱਠੀ ਪਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰ ਲੋ!"

"ਚਿੱਠੀ ਤਾਂ ਅੱਪੜੂ ਉਥੇ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ।" ਮੇਘਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਉਤਰੇ ਪਰਨੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ, "ਤਾਰ ਈ ਠੀਕ ਰਹੂ।"

ਉਸਦੀ ਰਾਇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬੀ ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਮੰਗਾਇਆ, ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਟੈਲੀਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮੁੜੀ, ਉਤਨੇ ਦਿਨ ਆਸ-ਬੇਆਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧੜਕਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਵਾਬ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ, ਪੱਟੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਆਦਮੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ, "ਉਇ ਭਾਈ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਹੋੜੇ ਐ! ਕਦੇ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਝੂਠੀ ਹੋਈ ਐ! ਹੋਰ ਤਾਂ ਮੰਨੋ! ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸਭ ਝੂਠ! ਮੌਤ ਸੱਚ ਐ! ਇਹ ਬੰਦੇ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨ੍ਹੀਂ ਛੱਡਦੀ!"

"ਰੱਬ ਨੇ ਕੁਸ਼ ਨ੍ਹੀਂ ਵੇਖਿਆ।" ਇਕ ਹੋਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਰੁੰਨ੍ਹੇ ਗਲ਼ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, "ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣੇ ਐ! ਇਕ ਤਾਂ ਜਮਾਂ ਈ ਬਲੂਰ ਜਿਐ! ਬੱਸ, ਕੁੜੀ, ਕੁੜੀ ਐ।"

"ਉਇ ਬਈ ਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦੇ ਐ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦੈ? ਇਹ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦੀਐਂ?"

"ਆ।" ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਤਲਖੀ ਮੰਨੀ, "ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਬਿਗਾਨਾ ਧਨ ਐ!...ਪਰ ਸਹੁਰੀ ਨੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਬਾਹਲਾ ਲਾ ਲਿਆ।"

"ਲਾਵੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ! ਪਿਉ ਸੀ! ਨਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਜੱਗੋਂ ਮੁਲਖੋਂ ਬਾਹਰੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀ! ਜੋ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਹਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਕਰਦਾ ਸੀ!...ਮੌਤ, ਮੌਤ ਐ ਭਾਈ! ਇਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਹਾਰ 'ਗੇ!" ਹਰਜਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਖਿੱਚ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਕਰ ਲਏ ਸਨ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਉਹਨੇ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਉਹਦਾ ਗਲ਼ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਤੇ ਬਚਨ ਕੁਰ ਉਸਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ- "ਖਾ ਲੈ ਕੁੜੇ ਜਾਪ, ਏਹੀ ਰੋਟੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾ ਵੱਢੀਆਂ ਨਿੱਤ ਖਾਣੀਆਂ।"

ਪਰ ਉਹ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਰੋਟੀ ਫੜ ਕੇ ਨੇੜੇ ਕੀਤੀ।

"ਲੈ ਖਾ ਮੇਰੀ ਧੀ," ਜਦੋਂ ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਈ ਪੁਚਕਾਰਿਆ, ਕੁੜੀ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਚਿੱਤ ਡੋਲ ਗਿਆ, "ਧੀਏ, ਤੂੰ ਦਿਲ ਰੱਖ, ਜੱਗ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇਰੇ ਭਰਾ! ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਲੈ। ਬੰਦੇ ਹੋਣ ਸਹੀ! ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਸੌਣ ਦੇ ਘਾਹ ਵਾਂਗੂੰ ਵਧਦੇ ਐ!"

"ਹਾਏ!" ਹਰਜਾਪ ਉਚੀ ਲੇਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਰ ਥੱਲੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ, "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੱਥੇ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹਾਅਏ! ਹਾਅਏ ਵੇ ਰੱਬਾ! ਵੇ ਬਾਪੂਉ!!!"

ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਰਤਾ ਕੁ ਨਿੱਸਲ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਫਿਰ ਦਿਲ ਕਰੜਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਣਾ ਮੰਨ! ਜੇ ਜਾ ਵੱਡਾ ਰੱਬ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪੁੱਛੀਏ ਨਾ! ਤੂੰ ਐਹਨਾਂ ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਜੁਆਕਾਂ ਵਲ ਨਾ ਵੇਖਿਆ!"

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਸਾਹਿਤਕ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ ਪਰਚੇ 'ਹੁਣ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਲੋਚਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਗੁਰਬਚਨ ਦਾ ਪਰਚਾ 'ਫ਼ਿਲਹਾਲ' ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਕਾਫੀ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਕ ਛਪੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਚਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਡਰੈਗ ਫਲਿੱਕਾਂ ਵਾਂਗ, ਇਹ ਚਾਰੇ ਪਰਚੇ ਹਿੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕਾਫੀ ਵਿਵਾਦ ਭਖਿਆ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ 'ਦੇਵ ਆਨੰਦ' ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਕਿਸ਼ਤਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗਜ ਉਤਾਂਹ ਉਡਦਾ ਰਿਹਾ ਦੇਵ ਆਨੰਦ

-ਗੁਰਬਚਨ

ਸਤੰਬਰ 1952-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਖੇੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੜੀ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੁੰਬਈ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਇੰਜ ਟੁੱਟਾ ਜਿਵੇਂ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤਣਾ। ਗਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸੀ, ਅਖੇ ਰਫੀ ਨੇ ਬਚਪਨ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਤਰੰਗਿਤ ਕਰੀ ਰੱਖਦੀ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ ਦਸ ਮਿੰਟ ਦੀ ਵਾਟ 'ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਕਿੰਨੀ ਵੇਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਮੁੰਡੇ ਬੰਟੇ/ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਖੇਡਦੇ। ਮੈਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਦਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਦਾ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਅਣਬਣ ਹੋਵੇ। ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਆਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਿੱਸਦਾ, ਰੰਗਦਾਰ। ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਖ਼ਬਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ ਜਾ ਵੜਦਾ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਐਤਵਾਰੀ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਫਿਲਮੀ ਰਸਾਲਾ 'ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ' ਕਿਤੋਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ। ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜ ਆਨੇ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਚੁਸਤੀਆਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਹੜੀ ਫਿਲਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੁਰੱਈਆ ਤੇ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਖ਼ੂਬ ਚਲਦੀਆਂ। ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀ 'ਅੰਦਾਜ਼' ਫਿਲਮ ਨੇ ਧੁੰਮਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ। ਸ਼ਿਆਮ ਨਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋ 'ਸ਼ਬਸਤਾਨ' ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮਰਿਆ, ਉਰਦੂ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਚਮਨ' ਫਿਲਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖ਼ੂਬ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਲਤੀਫੇ-ਨੁਮਾ ਡਾਇਲਾਗ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ।

ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀ 'ਬਰਸਾਤ' ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਗਣਕ ਸੀ। ਦੋ ਯੁਵਕਾਂ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਜੈਕਿਸ਼ਨ, ਨੇ ਇਹਦੇ 'ਚ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਨੇ ਗਾਣੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। 'ਬਰਸਾਤ' ਦੇ ਗਾਣੇ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚੌਕ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਸੁਰੱਈਆ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਬਾਲੀ ਦੀ 'ਬੜੀ ਬਹਿਨ' ਦੇ ਗੀਤ ਰੇਡੀਓ ਸਿਲੋਨ ਤੋਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ। 'ਅਨਮੋਲ ਘੜੀ' ਦਾ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਰੱਈਆ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕਿਦਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ 'ਬਾਵਰੇ ਨੈਣ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਚਾਚਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਉਹਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਮੰਗਤੀ' ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ੋਅ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। 'ਮੰਗਤੀ' ਲਾਹੌਰ 'ਚ 72 ਹਫਤੇ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਢੋਲ-ਦਮੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਾਂਗੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਦਾ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੈਂਡ ਬਿਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ। ਅਲਮਾਰੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ।

ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਮੈਂ ਲਟੋਰੀ ਮਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ-ਇਕੱਲਿਆਂ। ਲੋਕਲ ਟਰੇਨ ਫੜ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਬੋਰੀਵਲੀ ਤੋਂ ਚਰਚਗੇਟ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਯਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਤਦੋਂ ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਪਾਰ ਚਮਕ ਸੀ। ਭੀੜ, ਗਲਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ-ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਮੁੰਬਈ, ਬੋਰੀ ਬੰਦਰ, ਫੋਰਟ, ਗੇਟਵੇਅ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਕੋਲਾਬਾ, ਮੈਰਿਨ ਡਰਾਈਵ, ਮਾਲਾਬਾਰ ਹਿੱਲ ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਆਭਾ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲਾ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਇਹ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੈ। ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸਾ ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਮ੍ਰਾਤਣਾਂ ਲਈ ਸੀ-ਹਰਾ ਭਰਾ, ਬਿਨਾ ਭੀੜ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ। ਭੀੜ ਸਿਰਫ ਸਵੇਰੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਲੋਕਲ ਟਰੇਨ 'ਚ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਤੋਂ ਉਰ੍ਹਾਂ ਬੋਰੀਵਲੀ ਤੱਕ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਏਦਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦਿਹਾਤ ਹੋਵੇ। ਇਧਰ ਬੱਸ ਸਰਵਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਫਰ ਲੋਕਲ ਟ੍ਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੰਧੇਰੀ-ਕੁਰਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਸ ਸਰਵਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਾਲਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਨ। ਬਸਤੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਈਆਂ। ਮਾਲਾਬਾਰ ਹਿੱਲ ਅਤੇ ਕੋਲਾਬਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜੱਦੀ ਅਮੀਰ ਪਾਰਸੀ ਸਨ। ਮਾਲਾਬਾਰ ਹਿੱਲ 'ਤੇ ਪਾਰਸੀਆਂ ਦਾ ਖੂਹ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ। ਪਾਲੀ ਹਿਲ 'ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਫਿਲਮੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਸਨ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਐਂਗਲੋ-ਇੰਡੀਅਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਫਿਲਮੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਚ ਯੂਸਫ਼ ਖਾਨ ਉਰਫ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਨਾਸਿਰ ਖਾਨ ਦਾ ਬੰਗਲਾ ਵੀ ਸੀ। ਨਾਸਿਰ ਖਾਨ ਵੀ ਐਕਟਰ ਸੀ। ਮੈਂ, ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ, ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਕਾਂਦੀਵਲੀ ਦੇ ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਫਲੈਟ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਆਵਾਰਾਗਰਦੀ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਇਕੱਲਾ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰਦਾ। ਕਾਂਦੀਵਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਫਿਲਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸਕਰੀਨ' ਚਾਰ ਆਨੇ 'ਚ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦਾ। 'ਫਿਲਮਫੇਅਰ' ਅਜੇ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। 1953 'ਚ ਇਹਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਅੱਠ ਆਨੇ 'ਚ ਮੈਂ ਬੋਰੀ ਬੰਦਰ (ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ) ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਮੁੰਬਈ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਮਸਾਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਇਕ ਗਾਣਾ ਗਾਉਣ ਦਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਆਰ.ਕੇ. ਫਿਲਮਜ਼ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ 'ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼' ਹੈ।

ਬੰਬੇ ਟਾਕੀਜ਼ ਸਟੂਡੀਓ ਸਾਡੇ ਕਾਂਦੀਵਲੀ ਵਾਲੇ ਫਲੈਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਹਵਾ 'ਚ ਟਪੂਸੀ ਮਾਰੀ। ਕਾਂਦੀਵਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਚਰਚ ਗੇਟ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਲਾਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਦੋਂ ਬੰਬੇ ਟਾਕੀਜ਼ ਸਟੂਡੀਓ ਸੀ। ਮਲਾਡ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ ਗੋਰੇਗਾਓਂ। ਗੋਰੇਗਾਓਂ 'ਚ ਫਿਲਮਸਤਾਨ ਸਟੂਡੀਓ ਸੀ। ਗੋਰੇਗਾਓਂ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜੁਗੇਸ਼ਵਰੀ ਹੈ। ਗੱਡੀ ਜੁਗੇਸ਼ਵਰੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੀ ਤਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੱਝਾਂ ਕਤਾਰਾਂ 'ਚ ਬੱਝੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ। ਜ਼ਰੂਰ ਏਥੇ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਡੇਅਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਧੇਰੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਕੁਰਲਾ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪੈ ਜਾਵੋ ਤਾਂ ਰਾਹ 'ਚ ਚਾਰ ਸਟੂਡੀਓ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਡਰਨ ਸਟੂਡੀਓ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਐਮ.ਟੀ. ਸਟੂਡੀਓ, ਤੀਜੇ ਦਾ ਮੋਹਨ ਸਟੂਡੀਓ ਤੇ ਚੌਥੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ।

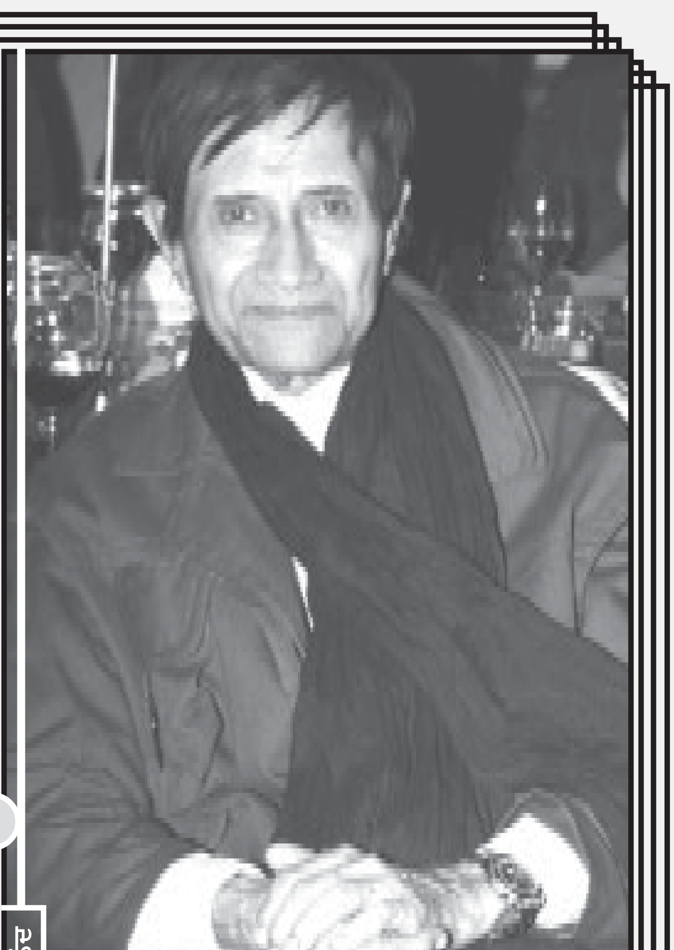

ਦੇਵ ਆਨੰਦ

ਇਕ ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਕਾਂਦੀਵਲੀ ਤੋਂ ਲੋਕਲ ਟਰੇਨ ਫੜ ਮਲਾਡ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰਦਾ ਹਾਂ। ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਦਾ ਤੁਰਦਾ ਬੰਬੇ ਟਾਕੀਜ਼ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਟੂਡੀਓ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਬੰਬੇ ਟਾਕੀਜ਼ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੈਮਰਾ ਮੈਨ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਲਟੋਰੂ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਬਲ-ਬੂਤੇ ਮੈਂ ਬੰਬੇ ਟਾਕੀਜ਼ ਸਟੂਡੀਓਜ਼ ਦੇ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਲਈ ਚੁਸਤੀ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਚੌਕੀਦਾਰ ਬੋਲਦਾ, 'ਅਰੇ, ਕਹਾਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਸਰਦਾਰ?' ਮੈਂ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, 'ਅੰਕਲ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਕੋ ਮਿਲਨਾ ਹੈ।' ਚੌਕੀਦਾਰ ਸਿਰ ਮਾਰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਦੋ ਨੰਬਰ ਸੈੱਟ ਮੇਂ ਮਿਲੇਗਾ।' ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਹੈ। ਇਹਨੇ ਮੇਰੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਵੱਡਾ ਗੋਦਾਮ-ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਵਰਗਾ-ਕੋਠਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸੈੱਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਲਕੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਮਲੂਕੜੇ ਜਿਹੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੱਜੇ ਕੁਝ ਲੱਕੜ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਭੱਜੇ ਪੇਂਟ ਕੀਤੇ ਬੋਰਡ ਪਏ ਹਨ। ਰਤਾ ਕੁ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੈੱਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਗੇ ਵਧਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਬੰਦਾ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਫਿੱਟ ਲਾਈਟਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਈਟ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, 'ਸ਼ੰਕਰ, ਇਸ ਕੀ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਸਿੱਧੀ ਕੋਨੇ ਕੀ ਤਰਫ ਕਰੋ...ਓ ਦੀਵਾਕਰ, ਦਾਨੇ ਤਰਫ਼ ਲਾਈਟ ਮਾਰੋ।' ਲਾਈਟਿੰਗ ਦਰੁੱਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੱਬੇ ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਊਸ਼ਾ ਕਿਰਨ ਬੈਠੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਬੱਚਾ ਹੈ। ਕਲੈਪਰ ਬੁਆਏ ਕੈਮਰੇ ਅੱਗੇ ਕਲੈਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, 'ਪਤਿਤਾ'। ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੰਬਰ ਤੇ ਟੇਕ ਨੰਬਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਮੀਆ ਚਕਰਵਰਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ 'ਦਾਗ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। 'ਦਾਗ' ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਦੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਨਿੰਮੀ ਹਨ। ਤਲਤ ਮਹਿਮੂਦ ਦੇ ਗਾਏ 'ਐ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਕਹੀਂ ਔਰ ਚਲ' ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਸਾਈਲੈਂਸ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ 'ਟੇਕ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੈਮਰਾ ਰੋਲ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ। ਸਾਹਮਣੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਥਾਣੀਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਦਾ ਚਮਕਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੇਕਅੱਪ ਨਾਲ ਹੋਰ ਚਮਕ ਰਿਹਾ। ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਚੌਕਲੇਟ ਕਰੀਮ ਹੀਰੋ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਉਲਾਰ ਕੇ ਬੋਲਦਾ। ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਗੁੱਛਾ ਪਿਛਾਂਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਉਹਨੇ ਚੈੱਕ ਕੋਟ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ। ਐਕਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ। ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਫਰੇਮ ਉਪਰ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਮਾਈਕ ਲਟਕ ਰਿਹਾ। ਊਸ਼ਾ ਕਿਰਨ ਨੂੰ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇਖ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਰੁਕਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਸੀਰੀਅਸ ਬਣਾਂਦਾ। ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਂਦਾ। ਕੈਮਰਾ ਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਇਕ ਅੱਖ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਵਿਊ 'ਚੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਊਸ਼ਾ ਕਿਰਨ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, "ਯੇਹ ਬੱਚਾ ਕਿਸ ਕਾ ਹੈ।" (ਫਿਲਮ 'ਚ ਉਹ ਕੰਵਾਰੀ ਮਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਦਾ 'ਰੇਪ' ਕੀਤਾ ਹੈ।) ਜਦ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਅਭਿਨੈ ਕਰਦਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਂਦਾ, ਬੋਲਦਾ, "ਵੁਹ ਬਦਮਾਸ਼, ਉਸ ਕੀ ਯੇਹ ਹਿੰਮਤ।" ਤੜਪ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਉਹ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਦਾ ਬੋਲਦਾ, "ਯੇਹ ਕੈਸੇ ਹੂਆ ਰਾਧਾ, ਯੇਹ ਕੈਸੇ ਹੂਆ...।" ਤੁਰੰਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-'ਕੱਟ'।

ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਨੇ ਡਾਇਲਾਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕੋਲ ਲਿਜਾਂਦਿਆਂ ਘੁੰਮਣਾ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ : 'ਕੱਟ'।

ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਨੂੰ ਅਭਿਨੈ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲਾ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਖ ਰਿਹਾ।

ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਨੇ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਸੁੱਖ ਦੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਏ। ਕੁੜੀਆਂ ਵਰਗਾ ਸੁਨੱਖਾ ਚਿਹਰਾ, ਮਲੂਕੜਾ, ਮਾਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ। ਉਹਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਤਾ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਕ੍ਰੀਮੀ ਚਿਹਰੇ ਕਰਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦੀਆਂ, ਕਈ ਚੁੰਮ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਸਵੈ ਮੋਹਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਇਸ ਮਨੋਰੋਗ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਬੋਲਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼, ਜਿਸਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਲਚਕੀਲੀ ਫੁਰਫੁਰ, ਬਨਾਵਟੀ ਅਭਿਨੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗਜ ਉਤਾਂਹ ਉਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹਦੀ ਹਯਾਤੀ ਦਾ ਧਰੋਹਰ ਬਣ ਗਈ। ਇਹ ਉਹਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਬਣੀ।

ਦੇਵ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਭੱਗੂ (ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ) ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਂਦਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ। ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਇੰਟਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ 'ਚ ਬੀ.ਏ. (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਨਰਜ਼) ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਨਰਜ਼ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਢੂਖਾਨ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਦੇਵ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਸਾਹਨੀ (ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ) ਨੇ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਦੇਵ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਵਾਂਗ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਵ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਵਾਂਗ ਵਲਾਇਤ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਨੌਂ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਦੇਵ (ਅਸਲ ਨਾਂ-ਧਰਮ ਦੇਵ) ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਵੇ। ਪਰ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਚ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਚਦਾ-ਉਹ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਮਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿਖ਼ਰ ਗਰਮੀ 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਇਕ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀਣ ਲੱਗੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਚਮਕਦੇ ਚਿਹਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਦੇ ਚਮਕਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਬਣੇਂਗਾ।" ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਫਿਲਮ ਸੰਸਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਉਹਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰੀ ਰੱਖਦਾ। ਸੰਨ 1943 ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾਏ, ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕਟਵਾਈ, ਲਾਹੌਰ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੜੀ ਫਰੰਟੀਅਰ ਮੇਲ 'ਚ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਪਿਛਾਂਹ ਵਲ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਮੁੰਬਈ ਕਲਕੱਤਾ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ 'ਚ ਵਿਸਤਾਰ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਸਾਰਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਅ ਸੀ। ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਲਹਿਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਦੂਰ ਜਾਣ ਲਈ ਹਜੂੱਕਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਲੋਕ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁੰਬਈ ਆਦਿ ਦੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ 'ਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਸੰਸਾਰ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਿਵਾਏ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੇ, ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਨਾ ਪਰਤਿਆ।

ਅਜਿਹੀ ਬੇਪ੍ਰਤੀਤੀ ਲਾਹੌਰ-ਮੁੰਬਈ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਏਦਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਲਕੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕੋਲ ਲਾਹੌਰ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਖੁੱਸ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਫਿਲਮੀ ਅਤੇ ਅਦਬੀ ਚਮਕ ਮੁੰਬਈ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਲੋਕ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆ ਕੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣਾ ਦੋ ਕਦਮ ਪਿਛਾਂਹ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਬਟਾਲਾ ਬਠਿੰਡਾ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਗਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹਦੇ ਹਿਜਰਤੀ ਗ੍ਰਾਫ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਅਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੁਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ

Market is getting hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Short Sale Specialist

*ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ‘ਚ ਹੈ ਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਸੇਲ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ Short Sale ‘ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ 6-8 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

*Foreclosure ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ Short Sale ‘ਤੇ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਕਰੈਡਿਟ ਵੀ ਘੱਟ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

*ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲੋਨ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ Short Sale ‘ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

442 General Ln, Tracy CA 95377	767 Clifford Dr., Lathrop CA 95330	**Just Sold!**	4900 Rochelle Comm Fremont CA 94536	321 Stone Bridge Dr., Fremont CA 94536
1715 Reyes Ln Tracy CA 95376	27106 Saint Francis Ave Hayward CA 94544	164 Harvard Dr Vallejo CA 94589	3155 Antonio Loop Tracy CA 95377	2434 Elkins Way San Jose CA 95121
2972 Campbell Ln, Tracy CA 95377	4604 Rochelle Dr. Union City CA 94587	1939 Navy Pl San Jose CA 95133	4561 Niland St. Union City CA 94587	4663 Mildred Dr Fremont CA 94536
4169 Colby St. Fremont CA 94538	27476 Coronado Way Hayward CA 94545	1430 Chilco St. Menlo Park CA 94025	1222 Montgomery ln Tracy CA 95377	And Many More...

Refinance Now

30 Yr Fixed Rates Are Getting Better!!!
Refinance Now At Low Cost
Call Sukhi Gill @ 510-207-9067

Mortgage credit certificate funds are available in Alameda county for first time buyers for detail call Sukhi Gill @510-207-9067

Golden Star Realty and Loans is participating lender for MCC Program for Alameda and Santa Clara county

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਤਪਰ
ਸੁਖਵੀਰ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

Selling new and old Homes from San Jose to Sacramento

Fremont Office:
86 Pilgrim Loop
Fremont CA 94539
510-440-9292

Cell: 510-304-9292
Cell:408-666-8279

Jaswinder Gill M.Sc(PAU)
CA DRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

We can also sell your house in short sale.

*2004 to 2006 Award Winner Top 1% Listing Realtor in Bay Area

Sacramento Office:
8695 Territorial Way,
Elk Grove CA 95624
Tel:- 916-612-5773
Fax:- 916-393-2586

E-mail: jassi@jassigill.com or
Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings